

Ministarstvo ekonomije

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2016. godinu

Mart, 2017.

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2016. godinu

- Ministarstvo ekonomije -

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za transformaciju i investicije;
- Direktorat za energetiku;
- Direktorat za energetska efikasnost;
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja;
- Direktorat za industriju i preduzetništvo;
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom;
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača
- Direktorat za elektronske komunikacije poštansku djelatnost i radio spektar
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- Kabinet ministra;
- Služba za opšte poslove, ljudske resurse i finansije.
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije.

Prema važećem Pravilniku sistematizovano su **162 radna mjesta**, od čega je raspoređeno **119 zaposlenih**.

Institucije nad kojima Ministarstvo ekonomije vrši nadzor su:

- Uprava za ugljovodonike;
- Zavod za intelektualnu svojinu;
- Zavod za metrologiju;
- Akreditaciono tijelo i
- Institut za standardizaciju.

1. Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2016. godinu

Programom rada Vlade Crne Gore za 2016.godinu utvrđeno je ukupno 38 obaveza Ministarstva ekonomije. Tokom programskog perioda uspješno je realizovano 24 obaveza, što ukupno čini 63,15% realizacije, dok je realizacija ostalih obaveza odložena za prvu polovinu 2017.godine.

U toku 2016. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade:

- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, za period 2016-2020. godina
- Dugoročni energetska bilans Crne Gore za period od 2017. do 2019. godine
- Energetska bilans Crne Gore za 2017. godinu
- Informacije o prioritetnim razvojnim projektima:
 - Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom,
 - Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore,
 - Izgradnja II bloka Termoelektrane Pljevlja,
 - Izgradnja vjetroelektrana Krnovo i Možura i
 - Izgradnja malih hidroelektrana.
- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2016. godinu;
- Akcioni plan energetske efikasnosti za period 2016-2018. godina, sa Izvještajem o realizaciji AP za 2015. godinu;
- Plan rekonstrukcije službenih zgrada u državnoj svojini za period 2017-2019. godina.

- Industrijska politika Crne Gore do 2020. godine s Akcionim planom za njeno sprovođenje za period 2016-2020. godina
- Akcioni plan Industrijske politike Crne Gore 2016 – 2020, za 2016. Godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015- 2020. godina, za 2017. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020 godine, za 2016. godinu
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, u 2015. godini
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015- 2020. godina, za 2017. godinu

Obavezu po Programu rada Vlade Crne Gore za 2016.g. koje nisu realizovane u 2016.godini:

- Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste sredstava koja se mogu upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne ili za mučenje i ostalo okrutno, nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje
- Predlog zakona o zabrani obmanjujućeg oglašavanja kod pružanja usluga i prodaje proizvoda
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača
- Predlog zakona o obaveznim rezervama naftnih
- Predlog zakona o privrednim društvima
- Predlog zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene
- Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti
- Predlog zakona o uslugama
- Strategija tržišnog nadzora Crne Gore 2017-2020. godina
- Strategija razvoja nacionalnog brenda 2017-2022. godina s Akcionim planom za 2017. godinu
- Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2016- 2020. god
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2016- 2020. godina, za 2017. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije za 2017. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja standardizacije za 2017. godinu

Izrada navedenih dokumenata je u završnoj fazi. Radi se o kompleksnim dokumentima koji su zahtijevali multisektorski pristup. Dominantan razlog kašnjenja njihovog usvajanja od strane Vlade Crne Gore je zahtjevna i duga procedura usaglašavanja sa nadležnim organima Evropske komisije.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

Tokom prethodne godine realizovane su brojne aktivnosti koje nisu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016.godinu a čije ispunjavanje je značajno za sprovođenje redovnih aktivnosti i postizanje osnovnih ciljeva rada Ministarstva, a podrazumijevaju realizaciju i praćenje projekata iz oblasti energetike, industrije, rudarstva, preduzetništva, regionalnog razvoja i ostalih oblasti u resoru Ministarstva. Takođe, aktivnosti se odnose i na ispunjavanje međunarodnih obaveza i realizaciju preuzetih obaveza u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

Ministarstvo ekonomije je tokom 2016.godine Vladi Crne Gore na razmatranje uputilo više od 180 materijala, od čega 25 zakona i podzakonskih akata, više od 90 informacija i izvještaja i oko 70 ostalih dokumenta (akcionih planova, strategija, itd).

Najvažnije realizovane aktivnosti:

Master plan gasifikacije

Pripremljen je Master plan gasifikacije i upućen na javnu raspravu. Njegovo usvajanje očekuje se u prvoj polovini 2017. godine. Master plan gasifikacije predstavlja presjek stanja kada je u pitanju tržište gasa u Crnoj Gori, kao i institucionalne mjere koje je potrebno sprovesti na nivou ministarstva i regulatora zaduženih za ovu oblast. U Master planu gasifikacije su analizirane tehničke i finansijske/ekonomske koristi određenog broja scenarija razvoja gasnog sistema i korišćenja gasa. Maste plan će biti osnova za buduće aktivnosti koje će Ministarstvo ekonomije i Vlada Crne Gore sprovesti u cilju priključenja na budući IAP i izgradnju trase gasovoda predviđene planom.

Uredba o biznis zonama

Usvojena je nova Uredba o biznis zonama. Sprovođenjem ove Uredbe stvoriće se platforma u smislu daljeg jačanja i promocije lokacija i kapaciteta zona pojedinačno, a investitorima će se omogućiti da na unaprijed opremljenom prostoru uz dodatne poreske i administrativne olakšice, pozicioniraju svoje poslovanje.

Uredba o podsticanju direktnih investicija

Uredbom o podsticanju direktnih investicija biće podržane nove kompanije koje se prijave na treći javni oglas Sekretarijata za razvojne projekte i garantuju predviđenu minimalnu vrijednost investicionih ulaganja i novih radnih mjesta.

U posmatranom period usvojene su sledeći važni dokumenti:

- Uredba o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije
- Uredba o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije
- Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije
- Program geoloških istraživanja za 2016. godinu
- Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2016. godine
- Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja na tržištu;
- Informaciju o ažuriranju teksta Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018
- Pravilnik o sadržini registara, prijava i drugih podnesaka, načinu podnošenja prijava i objavljivanju podataka u postupcima pravne zaštite pronalazaka
- Pravilnik o bližoj sadržini prijave za upis topografije u registar topografija i bližoj sadržini registra topografija
- Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Argentine o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji sa Predlogom navedenog Sporazuma
- Izveštaj o pregovorima o zaključenju Protokola o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Češke Republike u oblasti energetike i infrastrukture.
- Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Češke u oblasti energetike i infrastrukture
- Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomije Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške o bilateralnoj saradnji na projektima
- Predlog zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom
- Pravilnik o obrascima zahtjeva, dozvola i drugih dokumenata za vršenje spoljne trgovine kontrolisanom robom
- Pravilnik o obrascima zahtjeva za upis u registar lica koja mogu da vrše spoljnu trgovinu kontrolisanom robom i sadržaju i načinu vođenja registra
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o slobodnim
- Predlog odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene
- Predlog odluke o izmjenama i dopuni odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe za 2016.godinu,
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje ušteda energije,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti rashladnih uređaja za domaćinstvo,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti televizora,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje posuđa u domaćinstvu,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti električnih sijalica i svjetiljki.
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna neusmjerenih sijalica za domaćinstva;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna fluorescentnih sijalica bez integrisanih prigušnica, sijalica sa električnim pražnjenjem visokog intenziteta i prigušnica i svjetiljki za njihov rad;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna električnih motora.

Realizovane su i pojedine aktivnosti u dijelu legislative koje nijesu bile predviđene programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu a pripremljeni su radi usklađivanja sa odredbama novog Zakona o upravnom postupku.

1. Predlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o žigu;
2. Predlog zakona o izmjenama Zakona o patentima;
3. Predlog zakona o izmjenama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna;
4. Predlog uredbe o izmjenama Uredbe o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila.

U posmatranom periodu takođe su pripremljeni:

- Studija mapiranja potreba i potencijala za uspostavljanje mehanizama i programa saradnje u oblasti jačanja inovativnosti i modernizacije prioritetnih sektora industrije
- Studija o unaprjeđenju metalne industrije investicijama baziranim na energetske efikasnosti i povećanju performansi u zaštiti životne sredine -

- Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016.
- Pravilnik o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave
- Projekat Unapređenje konkurentnosti privrede u Crboj Gori

3. Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

Ministarstvo ekonomije koordinira radom radnih grupa za 6 pregovaračkih poglavlja, a aktivno učestvuje u radu još 4 radne grupe. Poglavlja 6, 15, 20 i 30 su otvorena.

Poglavlje 1 – SLOBODNO KRETANJE ROBE

Prema Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2016.godinu Crna Gora je umjereno spremna za slobodno kretanje roba.

U Izvještaju se navodi da u narednom periodu Crna Gora treba da:

- Ispuni plan za usklađivanje predviđen u izmijenjenoj i dopunjenoj Strategiji za period 2014-2018, i AP za usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u ovom poglavlju
- Obezbijedi da je dovoljno ljudskih i finansijskih resursa opredijeljeno za jačanje organa za nadzor tržišta, standarsdizaciju i akreditaciju.

Evropska komisija je početkom jula predala Savjetu Izvještaj o ispunjenju početnih mjerila za 1. poglavlje. Usvajanje navedenog izvještaja očekuje se najkasnije do kraja septembra tekuće godine. Nakon usvajanja Izvještaja, EK će i zvanično uputiti CG pozivno pismo za predaju nacionalne pozicije. U skladu sa tim, nacrt Pregovaračke pozicije je proslijeđen EK kako bi u trenutku dobijanja pozivnog pisma ista bila usaglašena s EK.

Pregovaračka pozicija za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe usvojena je na sjednici Vlade od 20. oktobra 2016. godine. Pregovaračka pozicija je proslijeđena Savjetu Evrope u cilju pripreme zajedničke pozicije i pripreme poglavlja za otvaranje.

Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO

Poglavlje 6 – Privredno pravo zvanično je otvoreno 18. decembra 2013. godine.

Mjerila utvrđena za zatvaranje pregovora u poglavlju 6:

- Donijeti Zakon o tržištu kapitala i relevantne podzakonske akte, kojima će se izvršiti usklađivanje naročito s Direktivom o transparentnosti;
- Donijeti novi Zakon o privrednim društvima i relevantne podzakonske akte, usklađene s pravnom tekovinom iz oblasti kompanijskog prava, naročito uvodeći odredbe o prekograničnom spajanju;
- Dovršiti usklađivanje s Direktivom o ponudama o preuzimanju;
- U potpunosti uskladiti zakonodavstvo u oblasti računovodstva i statutarne revizije, uključujući podzakonske akte, s pravnom tekovinom. Uspostaviti nezavisno tijelo za javni nadzor, koje će se finansirati na adekvatan način, i sistem kontrole kvaliteta u cilju usklađivanja s pravilima o statutarnoj reviziji.

U cilju ispunjavanja gore navedenih mjerila, i postizanja potpune usklađenosti s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti, potrebno je:

- Donošenje novog Zakona o privrednim društvima u cilju potpunog usaglašavanja s Direktivama iz privrednog prava. Predviđen je za drugi kvartal 2017.godine.
- Donošenje novog Zakona o računovodstvu i Zakona o reviziji. Usvojeni na Vladi u martu 2016. godine i stavljeni su na dnevni red Skupštine Crne Gore.
- Donošenje novog Zakona o tržištu kapitala. Planirano za 2017.godinu.
- Donošenje Zakona o izmjenama dopunama zakona o preuzimanju akcionarskih društava. Usvojen je na Vladi u novembru 2015. godine i u skupštinskoj je proceduri.

Poglavlje 8 – KONKURENCIJA

Ovo se poglavlje sastoji iz dva dijela:

1. Zaštita konkurencije koja je u nadležnosti Ministarstva ekonomije (zakonodavni dio) i Agencije za zaštitu konkurencije (odobravanje koncentracija na tržištu, utvrđivanje postojanja zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja na tržištu);

2. Državna pomoć koja je u nadležnosti Ministarstva finansija (Zakonodavni dio) i Komisije za kontrolu državne pomoći (Kontrolu usklađenosti prijavljene i dodijeljene državne pomoći).

- **Zaštita konkurencije**

Što se tiče Zakonodavnog okvira iz oblasti zaštite konkurencije, isti je u potpunosti zaokružen donošenjem Zakona o zaštiti konkurencije i svih neophodnih podzakonskih akata za njegovo sprovođenje. Tokom dosadašnje primjene ovog zakona, uočeni su određeni nedostaci koji su se naročito reflektovali kroz sudsku praksu u dijelu vođenja upravnih sporova protiv odluka Agencije za zaštitu konkurencije, tako i kroz kaznenu politiku prekršajnih sudova. Planirano je da se u narednom periodu pripremi predlog izmjena Zakona o zaštiti konkurencije radi otklanjanja uočenih nedostataka. Nema mjerila za otvaranje poglavlja u dijelu zaštite konkurencije.

Takođe, potrebno je izvršiti izmjene i dopune Zakona o zaštiti konkurencije u dijelu pripajanja poslova koje trenutno obavlja Komisija za kontrolu državne pomoći, proširivanjem nadležnosti Agencije za zaštitu konkurencije i na navedene poslove. Ovo iz razloga što je stav Evropske komisije da kontrolu državne pomoći u Crnoj Gori treba da obavlja nezavisno tijelo uspostavljeno u formi Agencije, pri čemu funkcionalna nezavisnost ove Agencije mora biti osigurana. U traženoj formi već je uspostavljena Agencija za zaštitu konkurencije, te je potrebno izmijeniti odredbe Zakona o zaštiti konkurencije koje se odnose na proširenje njenih nadležnosti i na pitanja državne pomoći.

Poglavlje 15 ENERGETIKA

Poglavlje 15 – Energetika zvanično je otvoreno 21. decembra 2015. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu.

Prema Izvještaju o Crnoj Gori za 2017. godinu Crna Gora je umjereno spremna/ima dobar nivo spremnosti u oblasti energetike. Dobar napredak je ostvaren naročito u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa Trećim energetske paketa u oblasti električne energije putem usvajanja novog Zakona o energetici u decembru 2015. godine i u junu 2016. godine.

U cilju privremenog zatvaranja poglavlja

1. da Crna Gora završi zakonodavno usklađivanje s pravnom tekovinom o obaveznim naftnim rezervama i uspostavi administrativnu strukturu za upravljanje naftnim rezervama i započne s uspostavljanjem rezervi u skladu s Akcionim planom.
2. da se Crna Gora uskladi s pravnom tekovinom o unutrašnjem energetske tržištu, uključujući razdvajanje svih energetske subjekata u skladu s nekim od modela definisanih pravnom tekovinom.
3. da se Crna Gora uskladi s pravnom tekovinom o energetske efikasnosti.

I MJERILO - U toku 2016. godine Ministarstvo je pripremio Zakon o sigurnosti snabdjevanja naftnim derivatima i prikupilo sva potrebna mišljenja. Ovaj zakon će svojim usvajanjem pružiti dovoljan pravni okvir za osnivanje Agencija za obavezne rezerve naftnih derivata i početak fizičkog formiranja rezervi. S tim u vezi, Ministarstvo ekonomije će u toku 2017. godine dostaviti Vladi na utvrđivanje Predlog zakona o sigurnosti snabdjevanja naftnim derivatima. Nakon toga, u skladu s pomenutim zakonom, predviđeno je uspostavljanje centralnog tijela za obavezne rezerve nafte.

II MJERILO - Skupština je 29. 9. 2015. godine donijela Zakon o energetici kojim je predviđeno razdvajanje operatora distributivnog sistema i certifikovanje operatoraprenosnog sistema, a sve u skladu s trećim energetske paketa. Takođe, Vlada je 30. VII 2015. utvrdila Predlog zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa kojim se prenose regulative iz trećeg energetske paketa.

III MJERILO - Skupština je 16. 12. 2014. godine donijela Zakon o efikasnom korišćenju energije kojim se Crna Gora uglavnom uskladila s pravnom tekovinom u ovoj oblasti.

Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

Poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika zvanično je otvoreno 18. decembra 2013. godine. Tom prilikom utvrđeno je jedno mjerilo za zatvaranje poglavlja koje se odnosi na izradu sveobuhvatne industrijske strategije - Izrada i implemetacija sveobuhvatne industrijske strategije, uz podršku sistema evaluacije indikatora i mjerila, kao što je predloženo u industrijske politici EU.

Dokument Industrijska politika Crne Gore do 2020. godine sa višegodišnjim Akcionim planom za sprovođenje politike usvojen je u junu 2016.g. U okviru višegodišnjeg Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020, definisane su aktivnosti i mehanizmi za realizaciju utvrđenih programa, izvori njihovog finansiranja

kao i indikatori ostvarenosti u tekućoj godini i ciljni rezultati nakon tri godine realizacije politike. Usvojen je i Akcioni plan Industrijske politike za 2016. godinu.

Imajući u vidu kompleksnost implementacije i važnost efikasne koordinacije na implementaciji svih utvrđenih aktivnosti za ostvarivanje rezultata utvrđenih Industrijskom politikom Crne Gore za period do 2020. godine formirano je Koordinaciono tijelo za implementaciju Industrijske politike do 2020.godine, sa zadatkom rukovođenja, organizovanja i koordiniranja cjelokupnim procesom implementacije i monitoringa realizacije aktivnosti utvrđenih Ind.politikom. Nakon razmatranja Izvještaja o implementaciji Industrijske politike Crne Gore do 2020, moguće je razmatranje zatvaranja poglavlja.

Na planu ostalih aktivnosti u sklopu poglavlja u narednom periodu pažnja će se posvetiti punoj transpoziciji Direktive o suzbijanju zakašnjelih isplata u komercijalnim transakcijama i ostalim potrebnim aktivnostima na planu usklađivanja i sprovođenja pravne tekovine EU tokom pregovaračkog procesa.

Poglavlje 30 – VANJSKI ODNOSI

Poglavlje 30 – Vanjski odnosi zvanično je otvoreno 30. marta 2015. godine.

Pravna tekovina za 30. poglavlje se najvećim dijelom sastoji od direktno primjenjivog zakonodavstva EU, koje uglavnom proizlazi iz multilateralnih i bilateralnih trgovinskih obaveza EU, kao i određenog broja autonomnih trgovinskih mjera i predstavlja skoro četvrtinu pravne tekovine Unije. Ipak, dio tekovine zahtijeva njegovo prenošenje u nacionalno zakonodavstvo prije pristupanja Crne Gore EU, i to iz područja izvoznih kredita i robe dvostruke namjene. Poglavlje obuhvata:

- zajedničku trgovinsku politiku,
- bilateralne sporazume sa zemljama nečlanicama,
- razvojnu politiku i
- humanitarnu pomoć.

U Zajedničkoj pregovaračkoj poziciji EU konstatuje se da, pod uslovom da Crna Gora nastavi da ostvaruje napredak u usklađivanju i sprovođenju pravne tekovine EU obuhvaćene poglavljem Vanjski odnosi, ovo poglavlje može biti samo privremeno zatvoreno kada se EU saglasi da je ispunjeno sljedeće mjerilo:

Potrebno je da Crna Gora predstavi Komisiji akcioni plan za preostale pripreme u pogledu usklađivanja zakonodavstva, kao i usklađivanja međunarodnih sporazuma s pravnom tekovinom i poboljšanje administrativnih i kontrolnih kapaciteta da bi se obezbijedila potpuna primjena i sprovođenje pravne tekovine u ovom poglavlju od dana pristupanja.

U cilju privremenog zatvaranja pregovora za ovo poglavlje, Vlada Crne Gore je, na sjednici od 20.10.2016. godine, razmotrila i usvojila Informaciju o završnom mjerilu za zatvaranje pregovora u poglavlju 30 - Vanjski odnosi sa Akcionim planom za preostale pripreme u pogledu usklađivanja zakonodavstva, kao i usklađivanja međunarodnih sporazuma s pravnom tekovinom i poboljšanje administrativnih i kontrolnih kapaciteta da bi se obezbijedila potpuna primjena i sprovođenje pravne tekovine u ovom poglavlju od dana pristupanja.

Očekivanja su da se pregovori u ovom poglavlju okončaju do kraja 2016. godine.

4. ZNAČAJNI PROJEKTI MINISTARSTVA EKONOMIJE

➤ Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači

Dana 23. oktobra 2015. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju za izgradnju hidroelektrana na rijekama Morača i Komarnica između Vlade Crne Gore i kineske kompanije NORINCO International Cooperation Ltd.

Dana 26. oktobra 2015. godine u Ljubljani je potpisan Memorandum o saradnji u oblasti hidroenergetskog razvoja Crne Gore između Ministarstva ekonomije Crne Gore, Ministarstva vanjskih poslova Republike Slovenije i Ministarstva šumarstva i vodoprivrede Republike Turske.

Dana 18. decembra 2015. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju za izgradnju hidroelektrana na rijekama Morača i Komarnica između Vlade Crne Gore i turske kompanije Bereket Enerji.

Kompanija NORINCO je dostavila Tehničku ponudu za izgradnju HE na Morači (Sveobuhvatan razvojni projekat uređenja i korišćenja sliva rijeke Morače), dok za HE Komarnica nije bila u mogućnosti, s obzirom da još uvijek nijesu završena sva potrebna istraživanja. Komisija koju je imenovao ministar ekonomije, sastavljena od predstavnika svih resornih institucija, izvršila je evaluaciju ponude i istu usvojila kao konačnu, nakon što je ista korigovana u više navrata shodno komentarima koji su Norinco-u dostavljeni od strane Radne grupe i Komisije.

Tehničko rješenje Norinco-a za HE na Morači predviđa realizaciju Projekta u dvije faze i to: u I fazi izgradnju HE Andrijevo i HE Zlatica, a u II fazi izgradnju hidroelektrana uzvodno od HE Andrijevo. Planom razvoja basena rijeke Morače predviđena je izgradnja ukupno 8 hidroelektrana, od kojih 5 na glavnom toku rijeke Morače i 3 na pritokama (Mrtvica, Sjevernica, Mala Rijeka). Na glavnom toku Morače planirano je 5 hidroelektrana: Gornja-1, Gornja-2, Gornja-3, Andrijevo i Zlatica. Za svaku od pritoka Morače planirana je po jedna hidroelektrana. Prema ovom planu, ukupna instalirana snaga svih hidroelektrana na Morači i njenim pritokama iznosila bi 293,6 MW, a godišnja proizvodnja 894,82 GWh.

Kompanija Norinco je Ministarstvu ekonomije dostavila i Komercijalnu ponudu, koja će biti razmatrana i ocijenjena od strane posebne komisije.

Turska kompanija Bereket Enerji je u aprilu 2016. godine dostavila Ministarstvu ekonomije Nacrt tehničke ponude za izgradnju HE na Morači, nakon čega su nastavljene aktivnosti na njenoj finalizaciji.

Krajem 2016. godine za Projekat izgradnje HE na Morači interesovanje su iskazale još dvije kineske kompanije, sa čijim predstavnicima su održani sastanci u Ministarstvu ekonomije. Nakon održanih sastanaka postignut je dogovor da se pokrene procedura potpisivanja Memoranduma o razumijevanju sa sljedećim kineskim kompanijama:

- Power Construction Corporation of China, Limited – POWERCHINA i
- China International Water & Electric Corp.

➤ **Projekat izgradnje HE Komarnica**

Rijeka Komarnica je glavna pritoka rijeke Pive, koja raspolaže značajnim hidroenergetskim potencijalom. Dio tog potencijala iskorišćen je izgradnjom HE Piva, akumulaciono-pribranske elektrane, sa kotom normalnog uspora 675 mnm. HE Komarnica je planirana kao čeona hidroelektrana sa akumulacijom u slivu rijeke Pive, sa branom na kraju uspora postojeće akumulacije HE Piva.

U prostorno-planskoj dokumentaciji za HE Komarnica razrađeno je varijantno rješenje koje se od osnovnog rješenja iz Studije razlikuje po nižoj koti uspora akumulacije (810 mnm umjesto 816 mnm) i manjoj korisnoj akumulaciji (130 miliona m³ umjesto 160 miliona m³), pri čemu je planirana snaga 172 MW, a proizvodnja 227 GWh. Ovo rješenje je predloženo za realizaciju u Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine. Period izgradnje HE Komarnica se procjenjuje na 7 godina, a troškovi izgradnje na 178 miliona EUR.

Interesovanje za ovaj projekat iskazao je veliki broj kompanija iz Slovenije, Turske, Kine itd. U toku su pregovori između Elektroprivrede Srbije (EPS) i EPCG o nastavku geoloških istraživanja, kako bi se stvorili uslovi za izradu tehničke ponude za izgradnju HE Komarnica.

➤ **Projekat izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije**

Tokom 2016. godine nastavljene su aktivnosti na obezbjeđivanju preostalog zemljišta neophodnog za stubna mjesta i pristupne puteve, kao i rad na izradi pristupnih puteva od strane izvođača radova.

Na sva tri segmenta projekta izvođači radova su nastavili i sa radom na pripremi preostale projektne dokumentacije, kao i izvođenjem radova u dijelu u kojem su postojali uslovi. Na prvom segmentu projekta (TS Lastva 400/110/35 kV) završena je izrada i revizija projektne dokumentacije, izvodili su se i građevinski i elektromontažni radovi. Na drugom segmentu projekta (400kV dalekovod Lastva - Čevo), pored rada na projektnoj dokumentaciji, intenziviran je rad na pristupnim putevima, izradi temelja za stubove i isporuci opreme. Na trećem segmentu projekta (400kV dalekovod Čevo - Pljevlja) izvođači radova su nastavili sa radom na pripremi projektne dokumentacije, prijemnim ispitivanjima opreme i isporuci iste. Pored toga, izvođač radova je radio na izradi pristupnih puteva i temelja, kao i na montaži stubova.

Pored navedenog, u dijelu projekta koji se odnosi na aktivnosti Terne kao stateškog partnera u realizaciji ovog projekta, u oktobru mjesecu 2016. godine su započeti radovi na postavljanju podzemnog kabla na teritoriji Crne Gore i izvršeno je postavljanje podmorskog kabla sa crnogorske teritorije.

➤ **Projekat izgradnje drugog bloka TE Pljevlja**

Dana 12.07.2016. godine u Podgorici je potpisan Protokol o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Češke Republike u oblasti energetike i infrastrukture, kojim se obezbjeđuje pravni okvir za realizaciju Projekta izgradnje II bloka TE Pljevlja. Nakon usvajanja Protokola u Skupštini Crne Gore i objavljivanja u Službenom listu Crne Gore, crnogorska strana je 17.08.2016. godine diplomatskim putem poslala notu češkoj strani da su sa njene strane ispunjene sve pravne procedure za stupanje na snagu istog. Protokol je stupio na snagu 01.09.2016. godine.

Ugovor o izradi Glavnog projekta (EWA ugovor) i Ugovor o izvođenju radova (EPC ugovor) potpisani su sa kompanijom Škoda Praha 29.09.2016. godine. Ukupna vrijednost oba ugovora je 324,5 miliona EUR.

U novembru 2016. godine sprovedene su dvije javne rasprave vezane za ovaj projekat, i to:

- Javna rasprava o Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu za Projekat, održana u prostorijama TE Pljevlja, uz prisustvo predstavnika Agencije za zaštitu životne sredine, obrađivača Elaborata, predstavnika EPCG i zainteresovane javnosti
- Javna rasprava o Studiji procjene uticaja deponije Maljevac na životnu sredinu.

Krajem 2016. godine pripremljena je tenderska dokumentacija za postupak izbora Inženjera Projekta, koja je zasnovana na indikativnim uslovima i obavezama Inženjera Projekta iz ugovora sa kompanijom Škoda Praha.

➤ **Projekat izgradnje vjetroelektrane Krново**

Zbog nepovoljnih vremenskih okolnosti na terenu gdje je planirana izgradnja vjetroelektrane Krново (VE Krново), a cijeneći zahtjev investitora, Vlada Crne Gore je prihvatila Predlog aneksa br. 4 Ugovora, koji je zaključen dana 16.06.2016. godine. Ovim aneksom period izgradnje VE Krново je produžen za dodatnih 6 mjeseci na račun skraćena faze eksploatacije, čime je kao konačni rok utvrđen 07.05.2017. godine. Do ovog roka investitor je dužan da omogući početak rada VE Krново i priključenje iste na elektroenergetski sistem.

Izgradnja VE Krново je završena i investitor je 17.11.2016. godine podnio nadležnom ministarstvu zahtjev za dobijanje upotrebne dozvole.

➤ **Projekat izgradnje vjetroelektrane Možura**

Shodno zaključenom Ugovoru o prenosu prava i obaveza iz Ugovora o zakupu, izvršen je prenos ugovora na novog zakupca - kompaniju „Enemalta plc“. Ugovorom je utvrđeno da je rok za završetak izgradnje 33 mjeseca počev od 15.02.2015. godine, tj. krajnji rok za završetak izgradnje VE Možura je 15.11.2017. godine.

➤ **Projekat izgradnje malih hidroelektrana**

U cilju nastavka aktivnosti na izgradnji malih hidroelektrana (mHE), a shodno svojim nadležnostima, Ministarstvo ekonomije je u periodu od 17.03.2016. do 01.04.2016. godine sprovelo Javnu raspravu o Nacrtu koncesionog akta za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju mHE u Crnoj Gori, koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici od 22.04.2016. godine. U skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore sa pomenute sjednice, objavljen je Javni oglas za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju mHE u Crnoj Gori, dana 11.05.2016. godine. Nakon sprovedenog tenderskog postupka, Vlada Crne Gore je na sjednici od 06.10.2016. godine donijela odluke o davanju koncesija za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima: Lještanica, Bistrica, Bjelojevička i Bukovica. Vlada Crne Gore je 11.02.2016. godine zaključila Ugovor o koncesiji za izgradnju mHE na vodotoku Štitarica, a 28.11.2016. godine Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Bistrica“ na dijelu vodotoka Bistrica.

Krajem 2016. godine Vlada Crne Gore je donijela Odluku o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Šeremet potok“ na dijelu vodotoka Šeremetski potok na osnovu energetske dozvole i Odluku o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Paljevinska“ na dijelu vodotoka Paljevinske rijeke na osnovu energetske dozvole, na osnovu kojih će se u narednom periodu potpisati ugovori o koncesiji.

Nakon prihvatanja Predloga sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Grlja i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama, na sjednici Vlade Crne Gore od 17.03.2016. godine, Sporazum o raskidu Ugovora je potpisan 13.05.2016. godine.

Na vodotoku Babinopoljska (Opština Plav) završena je izgradnja mHE „Jara“, za koju je investitor stekao status povlašćenog proizvođača dana 24.11.2016. godine.

➤ **MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje"**

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" (MEEP AF), a koji ima za cilj primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima, kao i povećanje obaviještenosti javnosti o mjerama energetske efikasnosti. Za realizaciju MEEP AF-a obezbijedena su sredstva u iznosu 5 miliona eura, i to po osnovu kredita koje je Vlada Crne Gore dobila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Projekat je počeo sa implementacijom u martu 2014. godine, sa planiranim rokom završetka do 30. marta 2018. godine.

U okviru MEEP AF-a, rekonstruisano je 6 objekata i to: Opšta bolnica "Danilo I" Cetinje, Dom zdravlja Cetinje, Opšta bolnica Kotor, Dom zdravlja Kotor, Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore, Klinički centar Crne Gore (radovi koji su se izvodili u Kliničkom centru Crne Gore odnosili su se na adaptaciju termo tehničkih i elektro instalacija).

U toku 2016. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Izvršena je adaptacija termo tehničkih instalacija u Kliničkom centru Crne Gore.

- U četiri zdravstvena objekta (domovi zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvena stanica Petnjica), završeni su radovi na adaptaciji termo-tehničkih instalacija sa elektro instalacijama. Vrijednost izvedenih radova je 121.147,78 €.
- Završena je evaluacija ponuda za dodjelu ugovora „Izvođenje građevinsko-zanatskih radova u domovima zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvenim stanicama Petnjica i Murino“.
- Započeti su radovi na zamjeni fasadne bravarije na glavnoj zgradi Kliničkog centra Crne Gore.

➤ **EEPPB - Program energetske efikasnosti u javnim zgradama**

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za imovinu implementira "Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - faze I i II", kojima je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. Za implementaciju programa obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 11,5 + 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 1,94+2,743 miliona eura. U okviru ovog projekta ukupno do 2015. godine izvršena je primjena mjera energetske efikasnosti u 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, pri čemu ukupna vrijednost uloženi sredstava iznosi 13,285 miliona eura. Implementacija druge faze programa je počela u januaru 2015. godine, pri čemu je završetak planiran u toku 2020. godine.

U 2016. godini u okviru druge faze programa izvršena primjena mjera energetske efikasnosti u sledećim obrazovnim ustanovama: Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš" (Danilovgrad), JPU "Irena Radović"(Danilovgrad), OŠ "Njegoš" (Cetinje), OŠ "Bedri Elezaga" (Ulcinj), OŠ "Milorad Musa Burzan", OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin", srednja elektrotehnička škola "Vaso Aligrudić", srednja građevinsko-geodetska škola "inž. Marko Radević", srednja stručna škola "Spasoje Raspopović" (Podgorica). Radovi su izvedeni u toku 2016.godine, a vrijednost izvedenih radova iznosi 5,3 miliona eura.

➤ **SOLARNI KATUNI - instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima**

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje projekat "Solarni katuni" koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, a koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije.

U toku 2016. godine sproveden je postupak javne nabavke za izbor najpovoljnijeg ponuđača za realizaciju treće faze projekta Solarni katuni. Ugradnja 54 fotonaponska sistema u okviru ovog projekta je planirana za 2017. godinu.

➤ **ENERGY WOOD II - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase**

Ministarstvo ekonomije je od Vlade Kraljevine Norveške dobilo grant u iznosu od 2.200.000 norveških kruna (NOK), u cilju realizacije projekta koji je obezbijedio beskamatne kredite za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase. Za subvenciju kamatne stope, u okviru programa ENERGY WOOD II, bilo je predviđeno oko 240.000 €. Zaključno sa septembrom 2016. godine, u okviru ovog projekta je ugrađeno 532 sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket) i potrošena su sva sredstva koja su bila predviđena za subvenciju beskamatnih kredita.

➤ **Projekat istraživanje i proizvodnja ugljovodonika**

Dana 14.09.2016. godine zaključen je prvi Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore na blokovima: 4118-4; 4118-5; 4118-9 i 4118-10 između Vlade Crne Gore i kompanija Eni Montenegro B.V, Amsterdam, Holandija i NOVATEK Montenegro B.V, Amsterdam, Holandija.

Takođe, Skupština Crne Gore je, dana 29. decembra 2016. godine, donijela je Odluku o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, kompaniji Energean Montenegro Limited, Republika Kipar.

Takođe, Skupština Crne Gore je, dana 29. decembra 2016. godine, donijela je Odluku o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, kompaniji Energean Montenegro Limited, Republika Kipar.

➤ **Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2016. godinu**

Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2016. godinu je implementiran sa ciljem jačanja istraživanja i razvoja i implementacije inovacija u sektor prerađivačke industrije uz jačanje veza sa konsultantskim i naučno-istraživačkim sektorom. Sredstva predviđena za realizaciju Programa za 2017. godinu iznose 30.000,00€. u 2016. godini, u okviru ovog projekta podržano je jedno preduzeće grantom u iznosu od 2.450,00€. Realizacija je planirana i u 2017. godini.

➤ **Pilot Program podrške za modernizaciju industrije**

Pilot Program za modernizaciju industrije je u 2016. je implementiran u cilju jačanja konkurentnosti privrednih subjekata, njihove produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu. U 2016. godini podržano je jedno preduzeće sa iznosom od 9.500,00. Ovaj program će se nastaviti i u 2017. godini a predviđena sredstva iznose 100.000,00€.

➤ **Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori u 2016. godini**

U okviru implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016. godina, Ministarstvo ekonomije, pored različitih vidova tehničke podrške, od 2012. godine realizuje Program podsticanja razvoja klastera. Cilj predmetnog Programa jeste finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, sve u cilju ostvarivanja bolje konkurentske pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu. Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2016. godinu iznosila su 50.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu bio je 10.000 EUR (bez PDV-a). U toku 2016. godine raspisan je jedan Javni poziv za učešće u Programu. Od ukupno 11 dostavljene aplikacije sredstava su odobrena za 6 klastera koji su uspješno realizovali svoje projekte i time stekli uslove za isplatu subvencije.

5. Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar

U skladu sa članom 60d Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, Službeni list CG, br. 73/16, Ministarstvo ekonomije je dobilo obavezu da preuzme poslove opremu i službenu dokumentaciju, državne službenike i namještenike koji su bili dio Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije. Postupajući po navedenoj obavezi iz Uredbe, Ministarstvo ekonomije je formiralo Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar, i preuzelo poslove i zaposlene u skladu sa djelokrugom novog direktorata.

1. Realizacija obaveza Direktorata iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

- Strategija razvoja informacionog društva 2016-2020.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2016. godinu

- Informacija o postupku digitalizacije, oslobađanju spektra digitalne dividende i završenoj aukciji spektra;
- Informacija o stanju primjene Sporazuma o snižavanju cijena usluge roaminga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama;
- Informacija o projektu: Nacionalna tačka internet razmjene saobraćaja (IXP);
- Informacija o pristupu internetu u Crnoj Gori i mogućnosti razvoja.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu registracije korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga („Sl.list“ br.60/16) od 23.09.2016. godine.

Najznačajniji projekti

- Saradnja sa Svjetskom bankom (SB), gdje je fokus dat na projektu “Balkanski autoput broadbanda”, Tehnička asistencija u izradi broadband; Priprema aplikacije za dobijanje fondova radi izvođenja preliminarne studije izvodljivosti za infrastrukturu regionalnog broadbanda u području Balkana
- Sporazum o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Makedonije i Republike Srbije – kontinuirano 2014, 2015,2016, 2017. godina
- Nacionalna tačka razmjene internet saobraćaja (MIXP) - kontinuirano 2014, 2015,2016, 2017. godina.

6. Izvještaj o upravnim predmetima za 2016. godinu

Za izvještajni period od 01.01.2016 do 31.12.2016. godine ukupan broj prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranaka iznosio je 510 predmeta, od toga:

- U Direktoratu za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom za izvještajni period od 01.01.2016 do 31.12.2016.godine, ukupan broj prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranke iznosio je 405 zahtjeva, koji se odnose na izdavanje dozvola.
- Po zahtjevu stranaka za slobodan pristup informacija 105 predmeta, gdje se u jednom predmetu donese veći broj rješenja.

U drugostepenom postupku Ministarstvo ekonomije rješava po žalbama na rješenja:

- Uprave za inspekcijske poslove – odsjek za tržišnu inspekciju, odsjek za elektroenergetsku inspekciju i odsjeka za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i usluge informacionog društva,
- Zavoda za intelektualnu svojinu,
- Zavoda za metrologiju

Ukupan broj drugostepenih upravnih postupaka za 2016. godinu 71.

7. Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća obavlja svoju djelanost u cilju obezbjeđivanja neophodne podrške razvoju preduzetništva i malih i srednjih preduzeća (MSP), te povećanju njihove konkurentnosti.

Direkcija je koordinator realizacije aktivnosti i mjera Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019.godine i Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020. godine za navedene strategije direkcija izrađuje godišnje akcione planove i godišnje izvještaje o realizaciji istih.

Ostvareni ključni rezultati u 2016 godini:

- Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu ,zbog uspješnih rezultata I faze projekta Vlada Japana je odobrila II fazu projekta tehničke saradnje za dalji razvoj malih i srednjih preduzeća, kao i poboljšanje saradnje u regionu.
- U okviru Program podrške razvoju preduzetništva u cilju stimulisanja kreativnosti, afirmacije preduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća u saradnji sa Investiciono-razvojnim fondom započela sprovođenje aktivnosti u okviru Programa u 2016.god. izrađeno je ukupno 12 biznis planova od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i koji su upućeni na konačno odlučivanje u IRF i svih 12 je odobreno.
- Uspješno završena implementacija IPA projekata: Adria footouring, Adriatinn, Smartinno
- Direkcija, kao koordinator Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje je u saradnji sa ostalim članovima izradila novi dokument - Unaprijeđeni model rada partnerstva, kako bi ovo tijelo postolo ključni promoter preduzetničkog učenja na svim nivoima obrazovanja.

8. POTREBNE MJERE ZA UNAPREDJENJE RADA MINISTARSTVA EKONOMIJE

Za naredni period osnovi pririteti rada Ministarstva će se bazirati na implementaciji tekućih infrastrukturnih projekata i jačanju aktivnosti u industriji i preduzetništvu.

U narednom periodu, radi unapredjenja rada Ministarstva ekonomije potrebno je:

1. Usvojiti novi akt o sistematizaciji radnih mjesta kojim bi se restrukturirala trenutna organizacija Ministarstva i čime bi se smanjio broj postojećih direktorata
2. Potrebno je sagledati broj slobodnih radnih mjesta po direktoratima i popunjavati ih na ciljani način, a u skladu sa zacrtanim prioritetima
3. Potrebno je zaposliti stručni kadar koji ce biti direktno usmjeren na implementaciju projekata
4. Potrebno je značajno ojačati jedinicu za implementaciju IPA projekata
5. Potrebno je smanjiti tekuću potrošnju i na račun tog umanjenja povećati direktnu podršku privredi
6. Potrebna je puna posvećenost ispunjavanju obaveza u okviru integracionog procesa
7. Potrebno je unaprijediti koordinaciju sa institucijama i privrednim društvima prilikom donošenja zakonskih i podzakonskih akata u cilju kvalitetnijeg kreiranja i realizacije sektorskih politika
8. Potrebno je obezbijediti punu primjenu gotovih softverskih rješenja za praćenje ulaznih i izlaznih akata Ministarstva.

Ministarstvo ekonomije

P R I L O G

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2016. godinu za:

- **Ministarstvo ekonomije po unutrašnjim organizacionim jedinicama**
- **Direkcija za razvoj MSP;**
- **Uprava za ugljovodonike;**
- **Zavod za intelektualnu svojinu;**
- **Zavod za metrologiju;**
- **Akreditaciono tijelo i**
- **Institut za standardizaciju.**

I UVODNE NAPOMENE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva ekonomije i izvještaji o radu organa iz njegove nadležnosti za 2016. godinu urađeni su u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 5/12, 25/12 i 61/12, 20/13, 17/14, 6/15, 80/15, 73/16) a shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu.

II NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA

Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; učešće u pripremi strateških i operativnih dokumenata za korišćenje sredstava pretpripravnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja namijenjenih regionalnom razvoju; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih preduzeća i zanatstva; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti preduzeća sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje ugovora sa savjetnicima za privatizaciju za potrebe Savjeta za privatizaciju i tenderskih komisija; nove proizvodne i poslovne tehnologije; industrijsku proizvodnju po sljedećim sektorima i podsektorima: proizvodnja električne energije i gasa, eksploatacija ruda i kamena (eksploatacija energetske sirovine, eksploatacija ostalih sirovina i materijala) i prerađivačka industrija (proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, proizvodnja kože i predmeta od kože, prerada drveta i proizvodi od drveta, proizvodnja papira, izdavanje i štampanje, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala); energetska politika; sprovođenje politike i koordinaciju implementacije projekata u oblasti energetske efikasnosti, vršenje stručnih i upravnih poslova iz oblasti energetske efikasnosti, utvrđivanje pravaca i dinamike razvoja energetike; pripremu energetske bilance Crne Gore; promet naftnih derivata; sistem koncesija i dodjelu koncesija iz nadležnosti ovog ministarstva; eksploataciju mineralnih i drugih sirovina; geološka istraživanja; istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; sistemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom; investicionu politiku; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; učestvovanje u radu mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju prekogranične trgovine robama i uslugama; saradnja sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO), i dr, kao i sa drugim multilateralnim inicijativama; učestvovanje u sprovođenju Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA), Evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (EFTA) i drugih sporazuma o slobodnoj trgovini; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehnički propisi iz nadležnosti ministarstva); industrijsku svojinu; autorsko i srodna prava; proizvodnju, komercijalno umnožavanje i promet optičkih diskova; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijsko djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; utvrđivanje univerzalnog servisa koje treba da obezbijedi operator javne fiksne komunikacione mreže; podsticanje razvoja elektronskih komunikacija; koordiniranje aktivnosti sa nadležnim organima državne uprave i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u vezi sa korišćenjem radio- frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža od značaja za odbranu i bezbjednost; sprovođenje odluke Vlade o uslovima korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama; određivanje visine naknada za registracije i licence u skladu sa zakonom; administrativne i upravne poslove koji se odnose na davanja saglasnosti na plan namjene radio- spektra i plan raspodjele radio- frekvencija; predlaganje visine naknada za radio-frekvencije, određivanje opštih uslova za obavljanje poštanskih usluga; propisivanje nomenklature poštanskih usluga;

propisivanje uslova i načina izdavanja poštanskih maraka (marki); određivanje visine naknade za dobijanje licenci i rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje poštanskih usluga; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

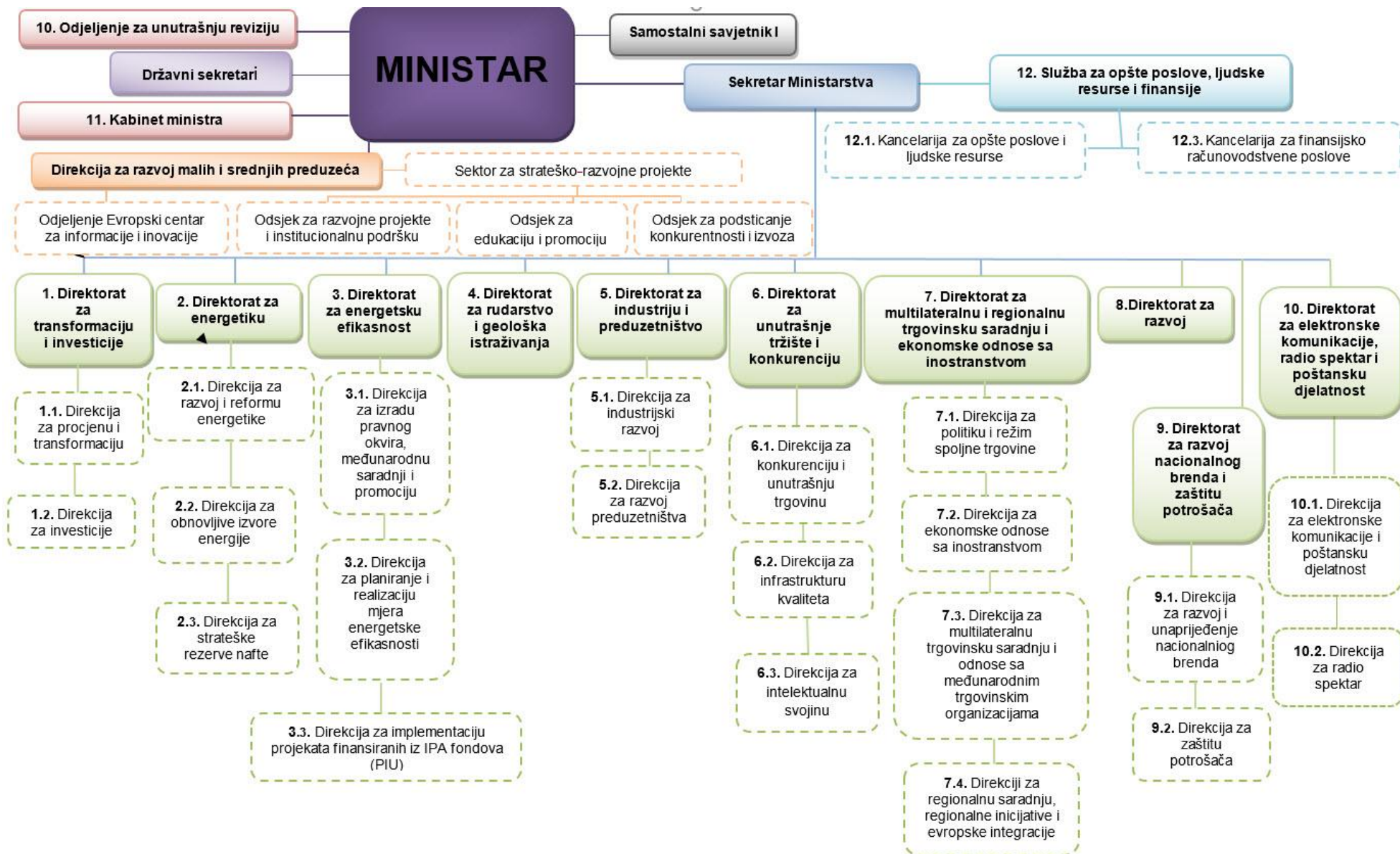
Članom 16 Uredbe utvrđeno je da je organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća.

U skladu sa članom 60d Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, Službeni list CG, br. 73/16, Ministarstvo ekonomije je dobilo obavezu da preuzme poslove opremu i službenu dokumentaciju, državne službenike i namještenike koji su bili dio Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije. Postupajući po navedenoj obavezi iz Uredbe, Ministarstvo ekonomije je formiralo Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar, i preuzelo poslove i zaposlene u skladu sa djelokrugom novog direktorata.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za transformaciju i investicije;
- Direktorat za energetiku;
- Direktorat za energetska efikasnost;
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja;
- Direktorat za industriju i preduzetništvo;
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom;
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača
- Direktorat za elektronske komunikacije poštansku djelatnost i radio spektar
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- Kabinet ministra;
- Služba za opšte poslove, ljudske resurse i finansije.
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije.

ORGANIZACIONA ŠEMA

IZVJEŠTAJI PO UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

DIREKTORAT ZA TRANSFORMACIJU I INVESTICIJE

1. Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2016. godinu

Shodno Programu rada Vlade za 2016. godinu, Direktorat za transformaciju i investicije nije imao obaveza.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

Tematski dio

I. Investicije

Program 'Unapređenje konkurentnosti privrede' – Ministarstvo ekonomije i UNDP – razvoj biznis zona

- Glavni Grad Podgorica – proglašene su tri biznis zone od lokalnog značaja: Servisno skladišna zona sa ranžirnom stanicom, Agroindustrijska zona i Industrijska zona A.
- Pripremljene su preinvesticione studije za biznis zone u: Beranama, Bijelom Polju, Kolašinu, Mojkovcu, Nikšiću i Cetinju.
- Pripremljen je Model uspostavljanja i upravljanja strateškim biznis zonama u Podgorici i Beranama, dok je otpočela priprema istog modela za Nikšić i Bijelo Polje.

U cilju infrastrukturnog opremanja lokacija, u UNDP-u se priprema javni poziv za Izradu projektne dokumentacije za infrastrukturno opremanje Servisno skladišne zone sa ranžirnom stanicom i Agroindustrijske zone, u Podgorici. U okviru projekta pripremljen je i Prijedlog olakšica i podsticaja za "Industrijsku zonu KAP" i investicione lokacije u privatnom vlasništvu obuhvaćene DUP "Agroindustrijska zona", DUP "Servisno skladišna zona sa ranžirnom stanicom", DUP "Industrijska zona A" i DUP "Industrijska zona KAP". Konsultantska kompanija je dostavila i dva dokumenta za osnivanje Slobodne zone Cetinje predviđena Projektom zadatkom - Elaborat o opravdanosti osnivanja slobodne ekonomske zone u sklopu MACCOC-a i Predlog podsticaja u Slobodnoj zoni Cetinje. Očekujemo komentare predstavnika Prijestonice Cetinje kako bi se dokumenta finalizovala. Ova dva dokumenta predstavljaju osnovu za osnivanje Slobodne zone Cetinje – Elaborat daje osnovne informacije opravdanosti osnivanja i održivosti Slobodne ekonomske zone u sklopu MACCOC-a na trenutnoj lokaciji Marina Abramović Community Centar Obod Cetinje (MACCOC-a), u skladu sa Odlukom o sadržini elaborata o ekonomskoj opravdanosti za osnivanje slobodnih zona i slobodnih skladišta, dok su Predlogom podsticaja definisani podsticaji koje investitori koji realizuju brownfield investicije u Slobodnoj zoni Cetinje, u zavisnosti od broja novootvorenih radnih mesta, mogu realizovati. U toku je finalizacija Projektog zadatka i objava oglasa za kompaniju koja će da sprovede istraživanje i pripremi analizu sa identifikovanim tipovima potencijalnih mikro i malih biznisa pogodnih za razvoj u Biznis inkubatoru i Inovativnom centru u Poslovnoj zoni na Cetinju.

Promocija investicionih ulaganja

Pripremljen je promotivni paket za investitore:

- vodič – Investment climate in Montenegro – 2016/2017;
- aktuelni investicioni projekti Ministarstva ekonomije;
- program podsticajnih mjera za potencijalne investitore;
- prezentacija – Montenegro Investment Opportunities 2016;
- kontinuirano praćenje zahtjeva potencijalnih investitora, organizovanje sastanaka, posjeta lokalitetima, promocija investicionih prilika i podsticaja, obezbjeđivanje relevantnih informacija; koordinacija sa nadležnim institucijama u toku investicionog ciklusa.

II. Master plan gasifikacije za izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu

Master plana gasifikacije Crne Gore je odobren u sklopu desetog poziva Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF). Master plan gasifikacije predstavlja presjek stanja kada je u pitanju tržište gasa u Crnoj Gori, kao i institucionalne mjere koje je potrebno sprovesti na nivou ministarstva i regulatora zaduženih za ovu oblast. Takođe, na osnovu člana 9 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, Ministarstvo ekonomije je donijelo Rješenje o izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu za studiju Master plan gasifikacije Crne Gore, a na osnovu kojeg je pripremljen nacrt izvještaja.

Opšti ciljevi projekta su sljedeći:

- Izrada sveobuhvatnog srednjoročnog master plana razvoja upotrebe prirodnog gasa;
- Izrada portfelja prioritarnih projekata; i
- Na lokalnom nivou, sticanje znanja i vještina u mjerodavnim crnogorskim ustanovama.

Konkretni ciljevi projekta su sljedeći:

- Analiza postojećeg nacionalnog institucionalnog okvira za gasni sektor;
- Procjena potencijala za buduće sudjelovanje privatnog sektora;
- Instrument za infrastrukturne projekte – Tehnička pomoć 4 (IFP4) - WB10-MNE-ENE-01 Master plan razvoja gasnog transportnog sistema (gasifikacije)
- Utvrđivanje i rješavanje ključnih prepreka za povećanje snabdijevanja gasom na državnom nivou;
- Ocjena postojećih studija o razvoju gasnog tržišta i analiza njihovih ishoda;
- Pregled sadašnjih tržišnih uslova, uključujući postojeće i predviđena „uska grla“ u sistemu, a u cilju njihovih rješavanja s obzirom na projekcije srednjoročne uravnoteženosti ponude/potražnje gasa, uz istovremenu procjenu sadašnje i buduće prosječne i vršne potražnje, uzimajući u obzir rast industrijske proizvodnje, proizvodnje energije, transporta, poslovnog sektora i domaćinstava; i
- Ocjena postojećeg institucionalnog okvira za gas, energetiku i povezane sektore na koje utiče, ili na koje će uticati, stvaranje tržišta gasa u Crnoj Gori. Davanje odgovarajućih preporuka za poboljšanje institucionalnog okruženja i pružanje podrške u sticanju znanja i vještina kod korisnika.

Nakon uspješnog sprovođenja projekta i definisanja prioritetnog investicionog plana za infrastrukturu snabdijevanja gasom, očekivani rezultati projekta će poslužiti Vladi Crne Gore i međunarodnim finansijskim institucijama (EBRD i drugim koje tek treba odrediti) kao osnov za donošenje odluka o infrastrukturnim ulaganjima. Sprovodi se jačanje kapaciteta, kao i konsultantska podrška tokom izrade politike gasifikacije, pravnog, zakonodavnog i institucionalnog okvira, kako bi se omogućio razvoj gasnog sektora u Crnoj Gori, u skladu sa Strategijom energetskog razvoja Crne Gore i obavezama prema Energetskoj zajednici. Prije izrade Master plana razvoja gasnog transportnog sistema (gasifikacije) sprovedena je analiza institucija te elaborat procjene strukture i institucija te su održane radionice. Analiza i elaborat potkrijepljeni su Izveštajem o politici 1 – Radnje koje je potrebno preduzeti u pogledu pravnih postupaka i Izveštajem o politici 2 – Odredbe o tržišnim pravilima. Prije izrade Master plana gasifikacije sprovedena je i procjena ponude i potražnje gasa, a nalazi su uvršteni u Studiju snabdijevanja gasom i u navedenu podlogu. Takođe je sprovedena i tarifna studija. U Master planu gasifikacije su analizirane tehničke i finansijske/ekonomske koristi određenog broja scenarija razvoja gasnog sistema i korišćenja gasa. Javna rasprava o Master planu sa Izveštajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu pokrenuta je 16.januara 2017.godine i trajaće do 16.februara. Centralni okrugli sto u okviru javne rasprave održan je na Cetinju 06.02.2017. godine.

III. Privatizacija i transformacija

U Direkciji za transformaciju je nastavljen rad na evidenciji dokumentacije transformisanih i nekih od privatizovanih preduzeća kao i obezbjeđivanje dokumentacije u vezi svojinske i upravljačke transformacije i privatizacije za potrebe Radne grupe Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte za pripremu Prijedloga mišljenja u skladu sa članom 419 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima. Takođe, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, dostavljena je dokumentacija podnosiocima zahtjeva (MANS, privatna lica).

Na zahtjev osnovnog državnog tužilaštva i specijalnog državnog tužilaštva, dostavljani su odgovori/mišljenja/dokumentacija u vezi privatizacije i privatizovanih preduzeća. Na zahtjev ostalih institucija, pripremana su i dostavljana mišljenja na pojedine odredbe Zakona i drugih propisa.

Učešće u Radnoj grupi za izradu Operativnog dokumenta za prevenciju korupcije u oblastima od posebnog rizika a koji predstavlja aneks Akcionog plana za poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava, koji je Vlada Crne Gore usvojila u julu 2016. godine. U saradnji sa Savjetom za privatizaciju i kapitalne projekte, izvještavanje o realizaciji mjera koje su dospjele u 2016. godini.

Organizacija sastanaka sa nadležnim institucijama u cilju pronalaženje rješenja za definisanje statusa preduzeća koja još uvijek nijesu transformisana.

Nastavljen je rad na praćenju arbitražnih postupaka koji su pokrenuti protiv Države i informisanje Vlade CG o statusu postupaka: arbitražni postupak koji je pokrenula kompanija Medusa (Montenegro) Limited iz Velike Britanije („Medusa“) protiv Države povodom navodne povrede prava na istraživanje nafte i gasa u dijelu podmorja Crne Gore (bivši blokovi 1 i 2 „Prevlaka“) koje je ova kompanija imala na osnovu Joint Venture ugovora zaključenog sa AD Jugopetrol Kotor februara 2000.godine; arbitražni postupak koji je protiv Vlade Crne Gore i ostalih pokrenuo SIA Multikapitals u skladu sa UNCITRAL arbitražnim pravilima a u vezi sa raskidom privatizacionog ugovora koji se odnosi na Marinu a.d. Bar; arbitražni postupak koji je protiv Crne Gore pokrenuo Oleg Vladimirovič Deripaska u skladu sa UNCITRAL arbitražnim pravilima zbog navodnog kršenja Sporazuma o stimulanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja, koji je zaključen između Savezne Republike Jugoslavije i Ruske Federacije, UNCITRAL arbitražni postupak koji su protiv Crne Gore i ostalih pokrenuli CEAC Holdings Limited i EN+Group Limited a u vezi Ugovora

o poravnanju. ICSID, arbitražni postupak koji su MNSS B.V. i Recupero Creditito Accaio N.V. pokrenuli protiv Crne Gore, a u vezi investicija u Željezaru; ISCID arbitražni postupak koji je protiv Crne Gore pokrenuo CEAC Holdings Limited zbog navodne povrede Sporazuma između Srbije i Crne Gore i Republike Kipar o uzajamnom podsticanju i zaštiti ulaganja, a u vezi sa ulaganjem tužioca u Kombinat aluminijuma AD Podgorica.

IV. Međunarodne i ostale aktivnosti

Investicioni projekti Ministarstva ekonomije su predstavljeni na više internacionalnih biznis foruma i konferencija. Takođe, organizovana je posjeta Agenciji za strane investicije Republike Poljske, kao i posjeta industrijskim zonama Poljske u cilju razmjene iskustava, a sve radi pripreme boljeg modela uspostavljanja i upravljanja biznis zonama u Crnoj Gori.

Normativni dio

I. Uredba o biznis zonama

Na osnovu zaključaka sa sjednice Vlade od 28.aprila 2016.godine, kao jedna od reformskih mjera, propisano je donošenje nove Uredbe o biznis zonama. Predmetni podzakonski akt je usvojen na sjednici Vlade 17.novembra 2016.godine, a stupio je na snagu 21.decembra iste godine. Uredbom o biznis zonama definisan je model osnivanja, uspostavljanja i upravljanja zonama, njihova klasifikacija prema strateškom značaju, način uređenja zone, pojam korisnika biznis zone, način ulaska u zonu, kao i olakšice koje mogu koristiti potencijalni korisnici biznis zone. Na osnovu klasifikacije prema strateškom značaju, biznis zone se dijele na biznis zone od strateškog značaja i biznis zone od lokalnog značaja. Strateške zone će osnivati i njima će upravljati Vlada Crne Gore, dok će lokalne biznis zone biti u nadležnosti lokalnih samouprava. Uredbom su postavljeni osnovni kriterijumi koje lokacija mora da ispunjava kako bi stekla status biznis zone, a odnose se prije svega na veličinu lokacije (min 10ha) u slučaju strateških zona, kao i broj stanovnika lokalne samouprave (min 20.000 stanovnika), dok i kod strateških i kod lokalnih, lokacija mora biti u skladu sa prostorno planskom dokumentacijom i neophodno je da su riješeni imovinsko pravni odnosi. Po prvi put su propisane olakšice koje važe isključivo za poslodavce koji svoje kapacitete pozicioniraju u okviru biznis zona. Za lica zaposlena u biznis zoni korisnik biznis zone ne plaća:

- 1) doprinose za obavezno socijalno osiguranje na zarade (doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za osiguranje od nezaposlenosti) i doprinosa za Fond rada;
- 2) porez na dohodak fizičkih lica.

Stupanjem Uredbe na snagu, lokalne samouprave koje raspolažu lokacijama koje funkcionišu kao biznis zone u obavezi su da usklade poslovanje sa odredbama predmetnog podzakonskog akta, u roku od šest mjeseci.

II. Uredba o podsticanju direktnih investicija

Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa Sekretarijatom za razvojne projekte pripremlilo novu Uredbu o podsticanju direktnih investicija, koja je shodno iskustvu sa prethodno sprovedenog javnog poziva od strane Sekretarijata, pretrpjela određene izmjene, a sve u cilju olakšavanja procesa prijave za raspodjelu sredstava zainteresovanim investitorima koji ispune propisane kriterijume.

Uredbom o podsticanju direktnih investicija („Službeni list Crne Gore“, broj 80/15) stvaraju se uslovi za povoljniji poslovni ambijent koji će, podsticanjem domaćih i stranih investicija u svim područjima Crne Gore, doprinijeti povećanju konkurentnosti i izvoznog potencijala industrije uvođenjem novih tehnologija i znanja i omogućiti otvaranje novih radnih mjesta. Investitori koji realizuju investicione projekte, kojima se obezbjeđuje otvaranje novih radnih mjesta i doprinosi privrednom i regionalnom razvoju Crne Gore, mogu biti korisnici finansijskih podsticaja koji se dodjeljuju odlukom Vlade Crne Gore o dodjeli sredstava za podsticanje direktnih investicija.

Sredstva za podsticanje investicija se dodjeljuju na osnovu podnošenja prijave na javni oglas za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija i zaključenja ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje direktnih investicija sa Vladom Crne Gore i to za investicione projekte koji se realizuju u proizvodnom sektoru i sektoru usluga.

- Glavni grad i južni region – minimalna vrijednost ulaganja 500.000€ i 20 novih radnih mjesta u roku od tri godine od dana zaključivanja ugovora o korišćenju sredstava;
- Centralni region (izuzev Glavnog grada) i sjeverni region – minimalna vrijednost ulaganja 250.000€ i 10 novih radnih mjesta u roku od tri godine od dana zaključivanja ugovora o korišćenju sredstava.

Novozaposlenim licem smatra se lice zaposleno na neodređeno vrijeme na poslovima na kojima se realizuje investicioni projekat, a korisnik sredstava dužan je da zadrži broj novozaposlenih lica u kontinuitetu najmanje tri godine nakon završetka realizacije investicionog projekta za mala i srednja privredna društva, odnosno najmanje pet godina za velika privredna društva.

Sredstva za podsticanje direktnih investicija dodjeljuju se u iznosu od 3.000€ do 10.000€ po novozaposlenom licu na osnovu bodovanja sljedećih kriterijuma:

1. reference privrednog subjekta;
2. udio drugih privrednih subjekata iz Crne Gore tokom i nakon realizacije investicionog projekta;
3. vrijednost investicionog projekta;
4. efekti investicionog projekta vezani za istraživanje i razvoj;
5. efekti investicionog projekta na ljudske resurse;
6. efekti uticaja investicionog projekta na životnu sredinu;
7. obim međunarodnog prometa;
8. ekonomski efekti investicionog projekta;
9. efekti investicionog projekta na regionalni razvoj i
10. pismo o namjerama lokalne samouprave u kojoj privredni subjekat namjerava da ulaže.

Ukupna vrijednost dodijeljenih sredstava ne može prelaziti određeni procenat vrijednosti investicionog projekta u zavisnosti od veličine privrednog društva koje je korisnik sredstava, i može iznositi:

- najviše do 50% od ukupne vrijednosti ulaganja u investicioni projekat za velika privredna društva;
- najviše do 60% od ukupne vrijednosti ulaganja u investicioni projekat za srednja privredna društva;
- najviše do 70% od ukupne vrijednosti ulaganja u investicioni projekat za mala privredna društva.

Za kapitalne investicije veće od 10 miliona eura kojima se obezbjeđuje otvaranje radnih mjesta za najmanje 50 novozaposlenih lica, sredstva za podsticanje investicija mogu biti dodijeljena u visini do 17% od ukupne vrijednosti investicionog projekta, bez sprovođenja postupka bodovanja. Uredbom je predviđena i mogućnost refundacije troškova za razvoj infrastrukture neophodne za realizaciju investicionog projekta.

Dodijeljena sredstva za podsticanje investicija isplaćuju se korisniku sredstava nakon zaključenja ugovora o korišćenju sredstava, u tri jednake rate:

1. Prva rata se isplaćuje nakon podnošenja činidbene garancije;
2. Druga rata se isplaćuje nakon što korisnik sredstava podnese izvještaj nezavisnog revizora kojim se potvrđuje da je realizovao više od 50% vrijednosti ulaganja u investicioni projekat;
3. Treća rata se isplaćuje nakon ostvarivanja pune zaposlenosti predviđene investicionim projektom i realizacije investicionog projekta u skladu sa ugovorom o korišćenju sredstava.

Korisnik sredstava podnosi Sekretarijatu za razvojne projekte zahtjeve za isplatu sredstava, uz koje dostavlja dokumentaciju kojom dokazuje ispunjenost uslova za isplatu. Uz zahtjeve za isplatu prve i druge rate sredstava korisnik podnosi činidbene garancije u korist Vlade Crne Gore, plative na prvi poziv, bez prava prigovora, izdate od poslovne banke registrovane u Crnoj Gori i na iznos sredstava koja se dodjeljuju prvom i drugom ratom. Za isplatu posljednje rate, korisnik sredstava je dužan da dostavi činidbenu garanciju na ukupan iznos dodijeljenih sredstava, nakon čega mu Sekretarijat vraća dvije prethodno dostavljene garancije.

Drugi javni oglas je raspisan 11. marta i trajao je do 16. maja 2016. godine, nakon čega je izvršena provjera pristiglih prijava u Sekretarijatu za razvojne projekte. Sekretarijat za razvojne projekte je u skladu sa procedurom definisanom u članu 25 Uredbe o podsticanju direktnih investicija, izvršio pregled i ocjenu ispravnosti blagovremenih prijava pristiglih po drugom Javnom oglasu za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija. Od 16 blagovremenih prijava njih deset u cjelosti je ispunilo uslove određene Uredbom i Javnim oglasom, a podnijele su ih sljedeće kompanije:

- „Ljetopis Stars” d.o.o. iz Podgorice - Kondo hotel u Petrovcu; Planirani broj novozaposlenih lica: 53; Vrijednost investicionog projekta: 6.562.665,00€.
- „Comp – Comerc” d.o.o. iz Nikšića - Adaptacija i rekonstrukcija hotela „Onogošt” u Nikšiću; Planirani broj novozaposlenih lica: 50; Vrijednost investicionog projekta: 1.100.000,00€.
- „Hemomont” d.o.o. iz Podgorice - Završetak projekta proizvodnje sterilnog nazalnog spreja u obimu od 17-40 miliona pakovanja godišnje, regala sa mobilnim nosačima, sistema za prečišćavanje otpadnih voda i optimizacija proizvodnog procesa u Podgorici; Planirani broj novozaposlenih lica: 30; Vrijednost investicionog projekta: 2.101.830,00€.
- „Hotel Crna Gora” d.o.o. iz Podgorice - Završna faza rekonstrukcije hotela „Hilton Crna Gora” u Podgorici; Planirani broj novozaposlenih lica: 100; Vrijednost investicionog projekta: 550.000,00€.
- „Bekom CO” d.o.o. iz Bijelog Polja - Izgradnja fabrike za primarnu preradu drveta i proizvodnju peleta – Bioče, u Podgorici; Planirani broj novozaposlenih lica: 25; Vrijednost investicionog projekta: 1.195.923,00€.

- „Meso-promet” d.o.o. iz Bijelog Polja - Fabrika za proizvodnju trajnih mesnih proizvoda bez dima; Planirani broj novozaposlenih lica: 70; Vrijednost investicionog projekta: 1.505.535,00€.
- „Pelengić Trade” d.o.o. iz Bijelog Polja - Finalna faza izmještanja pilane u industrijsku zonu Bijelo Polje; Planirani broj novozaposlenih lica: 12; Vrijednost investicionog projekta: 415.431,14€.
- „Milkraft Leche” d.o.o. iz Bijelog Polja - Izgradnja fabrike za proizvodnju mlečnih proizvoda u Bijelom Polju; Planirani broj novozaposlenih lica: 88; Vrijednost investicionog projekta: 7.067.900,00€.
- „Đoković Group” d.o.o. iz Šavnika - Završna faza rekonstrukcije hotela „Šavnik” u Šavniku; Planirani broj novozaposlenih lica: 30; Vrijednost investicionog projekta: 260.117,00€.
- „Dima Engineering” d.o.o. iz Podgorice - Investicioni projekat za realizaciju fabrike za izgradnju i prodaju vjetrenjača i sistema za proizvodnju električne energije obnovljivih izvora i salon izložba u Podgorici. Planirani broj novozaposlenih lica: 23; Vrijednost investicionog projekta: 7.460.150,00€.

Nakon izvršenog pregleda i ocjene ispravnosti prijava, Sekretarijat za razvojne projekte je u skladu sa članom 26 Uredbe izvršio analizu usklađenosti investicionih projekata priloženih uz ispravne prijave, sa stanovišta usklađenosti sa planskim dokumentima i razvojnim planovima Crne Gore i Izvještaj o analizi usklađenosti investicionih projekata sa ispravnim prijavama i pratećom dokumentacijom dostavio ovoj Komisiji na dalju proceduru. Komisija za vrednovanje investicionih projekata u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija je pristupila vrednovanju investicionih projekata na osnovu čega je pripremljen Izvještaj o vrednovanju i prijednog dodjele sredstava, a isti su usvojeni na sjednici Vlade Crne Gore. Na osnovu sprovedenog drugog javnog poziva, ugovor o korišćenju sredstava sa Vladom Crne Gore su potpisali: „Comp – Comerc” d.o.o., „Hemomont” d.o.o. i „Meso-promet” d.o.o., pri čemu je preduzeće ‘Milcraft Leche’, raskinulo ugovor. Takođe, kompanijama Dima Engineering i Bekom CO je istekao rok za obezbjeđenje lokacije za realizaciju investicionog projekta.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Programom rada Vlade za 2016.godinu, Direktorat za transformaciju i investicije nije imao obaveza. Kada su u pitanju dodatne aktivnosti realizovan značajan broj onih koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade, a čije ispunjavanje je vezano za sprovođenje redovnih obaveza direktorata.

Osnovni cilj sprovedenih i planiranih mjera i aktivnosti je unapređenje poslovnog ambijenta i povećanje konkurentnosti privrede, uz kontinuirane pregovore sa domaćim i stranim investitorima i kreiranje novih programa podrške razvoju biznisa, naročito jačanje malih i srednjih preduzeća. Takođe, tokom finalizacije procesa privatizacije, teži se ostvarivanju sinergijskog efekta sa prethodno pomenutim programima, kako bi se kapaciteti i lokacije iz Plana privatizacije valorizovali i opet stavili u funkciju. Upravo se navedeno može postići kroz privlačenje novih domaćih i stranih investitora, krzo njihovo uključivanje u sisteme podrške koje nudi Ministarstvo ekonomije i druge relevantne državne institucije, uz podršku lokalnih samouprava i regulatora nadležnih za pojedinačne sektore djelovanja.

Sprovođenjem Uredbe o biznis zonama stvoriće se platforma u smislu daljeg jačanja i promocije lokacija i kapaciteta zona pojedinačno, a investitorima će se omogućiti da na unaprijed opremljenom prostoru uz dodatne poreske i administrativne olakšice, pozicioniraju svoje poslovanje. Takođe, Uredbom o podsticanju direktnih investicija biće podržane nove kompanije koje se prijave na treći javni oglas Sekretarijata za razvojne projekte i garantuju predviđenu minimalnu vrijednost investicionih ulaganja i novih radnih mjesta.

Shodno Programu rada Vlade za 2017.godinu, u II kvartalu je planirano usvajanje Master plana gasifikacije sa izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu od strane Vlade Crne Gore. Master plan će biti osnova za buduće aktivnosti koje će Ministarstvo ekonomije i Vlada Crne Gore sprovođiti u cilju priključenja na budući IAP i izgradnju trase gasovoda predviđene planom.

Privlačenje novih investicija, promocija investicionih projekata, jačanje sektora malih i srednjih preduzeća, kao i otvaranje novih radnih mjesta, osnovni su ciljevi programa i projekata koje sprovodi Direktorat za transformaciju i investicije. Naglašavamo da će i kroz novi projekat sa UNDP-jem, biti organizovana posjeta svim opštinama u Crnoj Gori, gdje će se kroz prezentacije i razgovore sa privrednicima pojedinačno promovisati programi Ministarstva ekonomije i sagledati eventualni problemi i izazovi sa kojima se sreću privrednici, a u cilju njihovog rješavanja i unapređenja poslovnog ambijenta kako za domaće, tako i za strane privredne subjekte.

DIREKTORAT ZA ENERGETIKU

1. Realizacija obaveza iz Programa rade Vlade Crne Gore za 2016. godinu

1.1. Tematski dio

U toku 2016. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu:

- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, za period 2016-2020. godina

- Dugoročni energetska bilans Crne Gore za period od 2017. do 2019. godine
- Energetska bilans Crne Gore za 2017. godinu
- Informacije o prioritetnim razvojnim projektima:
 - Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom
 - Izgradnja II bloka Termoelektrane Pljevlja
 - Izgradnja vjetroelektrana Krnovo i Možura
 - Izgradnja malih hidroelektrana.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

2.1. Tematski dio

- Informacija o formiranju Komisije za ocjenu ponuda potencijalnih investitora za izgradnju HE na Morači
- Informacija o statusu projekta HE na Morači
- Predlog rješenja o imenovanju Komisije za rangiranje kandidata za predsjednika Odbora Regulatorne agencije za energetiku
- Informacija o prenosu Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Komarača sa Izveštajem Komisije o pregledu dokumentacije i ocjeni ispunjenosti uslova za podobnost kompanije "Normal Company" doo, Podgorica, u cilju prenošenja Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Komarača i Predlogom ugovora o prenosu Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Komarača
- Informacija o statusu Ugovora u vezi sa ugovorima o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima Bistrica, Šekularska i Kaludarska i stavljanje van snage Ugovora u vezi sa ugovorima o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima Bistrica, Šekularska i Kaludarska broj: 01-6/375 od 25.09.2015. godine
- Informacija o prenosu prava i obaveza iz Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Murinska rijeka sa Izveštajem komisije o pregledu dokumentacije i ocjeni ispunjenosti uslova za prenos udjela, kompanije "Radius" doo, Herceg Novi, kao člana konzorcijuma „Elektrotehna-Radius“, na kompaniju „Industriaimport – Industriaimpex a.d.“, Podgorica, iz Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Murinska rijeka i Predlogom ugovora o prenosu prava i obaveza iz Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Murinska rijeka
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica-pritoka Ljuboviđe sa Predlogom ugovora u vezi sa Ugovorom o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica-pritoka Ljuboviđe
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Grlja sa Predlogom sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Grlja i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama
- Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Jasičje“ na dijelu vodotoka Tustički potok sa Predlogom Odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Jasičje“ na dijelu vodotoka Tustički potok na osnovu energetske dozvole i Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Jasičje“ na dijelu vodotoka Tustički potok
- Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ocka gora“ na dijelu vodotoka Tustički potok sa Predlogom Odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Ocka gora“ na dijelu vodotoka Tustički potok na osnovu energetske dozvole i Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ocka gora“ na dijelu vodotoka Tustički potok
- Informacija o pripremi javnog nadmetanja za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori sa Predlogom koncesionog akta za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori, Izveštajem sa javne rasprave, tekstom Javnog oglasa za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori, kao i pratećom tenderskom dokumentacijom
- Informacija o realizaciji ugovora o koncesiji zaključenih sa koncesionarom „Hidroenergija Montenegro“ doo, Berane sa Predlogom aneksa br. 3 Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Bistrica i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama i Predlogom aneksa br. 3 Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Šekularska i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama

- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Vrbnica sa Predlogom aneksa br. 1 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Vrbnica
- Informacija u vezi realizacije Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Raštak“ na vodotoku Raštak sa Predlogom aneksa broj 1 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Raštak“ na vodotoku Raštak
- Informacija o realizaciji projekta izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo sa Predlogom aneksa br. 4 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo
- Informacija o projektu izgradnje male hidroelektrane „Ocka gora“ na dijelu vodotoka Tustički potok sa Predlogom odluke o stavljanju van snage Odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Ocka gora“ na dijelu vodotoka Tustički potok na osnovu energetske dozvole
- Informacija o projektu izgradnje male hidroelektrane „Jasičje“ na dijelu vodotoka Tustički potok sa Predlogom odluke o stavljanju van snage Odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Jasičje“ na dijelu vodotoka Tustički potok na osnovu energetske dozvole
- Informacija u vezi realizacije Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ljeviška rijeka-izvor Morače“ sa Predlogom aneksa broj 1 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ljeviška rijeka-izvor Morače“
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Bistrica“ na dijelu vodotoka Bistrica sa Predlogom odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Bistrica“ na dijelu vodotoka Bistrica na osnovu energetske dozvole i Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Bistrica“ na dijelu vodotoka Bistrica
- Izvještaj o sprovedenom postupku javnog nadmetanja za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori sa Predlogom odluka o davanju koncesija za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Lještanica, Bistrica, Bjelojevička i Bukovica i Predlogom ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima: Lještanica, Bistrica, Bjelojevička i Bukovica
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Šeremet potok“ na dijelu vodotoka Šeremetski potok sa Predlogom odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Šeremet potok“ na dijelu vodotoka Šeremetski potok na osnovu energetske dozvole i Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Šeremet potok“ na dijelu vodotoka Šeremetski potok
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Paljevinska“ na dijelu vodotoka Paljevinske rijeke sa Predlogom Odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Paljevinska“ na dijelu vodotoka Paljevinske rijeke na osnovu energetske dozvole i Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Paljevinska“ na dijelu vodotoka Paljevinske rijeke
- Predlog za izmjenu zaključaka Vlade Crne Gore, broj: 08-2614 od 20.10.2016. godine sa sjednice od 06.10.2016. godine
- Predlog za izmjenu zaključaka Vlade Crne Gore, broj: 08-2800 od 10. novembra 2016. godine, sa sjednice od 3. novembra 2016. godine

2.2. Normativni dio

- Uredba o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije (“Službeni list CG”, br. 33/16 od 27.05.2016.)
- Uredba o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije (“Službeni list CG”, br. 59/16 od 15.09.2016.)
- Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije (“Službeni list CG”, br. 3/17 od 13.01.2017.)

3. ZNAČAJNI PROJEKTI

3.1. Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači

Dana 23. oktobra 2015. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju za izgradnju hidroelektrana na rijekama Morača i Komarnica između Vlade Crne Gore i kineske kompanije NORINCO International Cooperation Ltd.

Dana 26. oktobra 2015. godine u Ljubljani je potpisan Memorandum o razumijevanju o saradnji u oblasti hidroenergetskog razvoja Crne Gore između Ministarstva ekonomije Crne Gore, Ministarstva vanjskih poslova Republike Slovenije i Ministarstva šumarstva i vodoprivrede Republike Turske.

Dana 18. decembra 2015. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju za izgradnju hidroelektrana na rijekama Morača i Komarnica između Vlade Crne Gore i turske kompanije Bereket Enerji.

Kompanija NORINCO je dostavila Tehničku ponudu za izgradnju HE na Morači (Sveobuhvatan razvojni projekat uređenja i korišćenja sliva rijeke Morače), dok za HE Komarnica nije bila u mogućnosti, s obzirom da još uvijek nijesu završena sva potrebna istraživanja. Komisija koju je imenovao ministar ekonomije, sastavljena od predstavnika svih resornih institucija, izvršila je evaluaciju ponude i istu usvojila kao konačnu, nakon što je ista korigovana u više navrata shodno komentarima koji su Norinco-u dostavljeni od strane Radne grupe i Komisije.

Tehničko rješenje Norinco-a za HE na Morači predviđa realizaciju Projekta u dvije faze i to: u I fazi izgradnju HE Andrijevo i HE Zlatica, a u II fazi izgradnju hidroelektrana uzvodno od HE Andrijevo. Planom razvoja basena rijeke Morače predviđena je izgradnja ukupno 8 hidroelektrana, od kojih 5 na glavnom toku rijeke Morače i 3 na pritokama (Mrtvica, Sjevernica, Mala Rijeka). Na glavnom toku Morače planirano je 5 hidroelektrana: Gornja-1, Gornja-2, Gornja-3, Andrijevo i Zlatica. Za svaku od pritoka Morače planirana je po jedna hidroelektrana. Prema ovom planu, ukupna instalisana snaga svih hidroelektrana na Morači i njenim pritokama iznosila bi 293,6 MW, a godišnja proizvodnja 894,82 GWh.

Kompanija Norinco je Ministarstvu ekonomije dostavila i Komercijalnu ponudu, koja će biti razmatrana i ocijenjena od strane posebne komisije.

Turska kompanija Bereket Enerji je u aprilu 2016. godine dostavila Ministarstvu ekonomije Nacrt tehničke ponude za izgradnju HE na Morači, nakon čega su nastavljene aktivnosti na njenoj finalizaciji.

Krajem 2016. godine za Projekat izgradnje HE na Morači interesovanje su iskazale još dvije kineske kompanije, sa čijim predstavnicima su održani sastanci u Ministarstvu ekonomije. Nakon održanih sastanaka postignut je dogovor da se pokrene procedura potpisivanja Memoranduma o razumijevanju sa sljedećim kineskim kompanijama:

- Power Construction Corporation of China, Limited – POWERCHINA i
- China International Water & Electric Corp.

3.2. Projekat izgradnje HE Komarnica

Rijeka Komarnica je glavna pritoka rijeke Pive, koja raspolaže značajnim hidroenergetskim potencijalom. Dio tog potencijala iskorišćen je izgradnjom HE Piva, akumulaciono-pribranske elektrane, sa kotom normalnog uspora 675 mnm. HE Komarnica je planirana kao čeona hidroelektrana sa akumulacijom u slivu rijeke Pive, sa branom na kraju uspora postojeće akumulacije HE Piva.

U prostorno-planskoj dokumentaciji za HE Komarnica razrađeno je varijantno rješenje koje se od osnovnog rješenja iz Studije razlikuje po nižoj koti uspora akumulacije (810 mnm umjesto 816 mnm) i manjoj korisnoj akumulaciji (130 miliona m³ umjesto 160 miliona m³), pri čemu je planirana snaga 172 MW, a proizvodnja 227 GWh. Ovo rješenje je predloženo za realizaciju u Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine. Period izgradnje HE Komarnica se procjenjuje na 7 godina, a troškovi izgradnje na 178 miliona EUR.

Interesovanje za ovaj projekat iskazao je veliki broj kompanija iz Slovenije, Turske, Kine itd. U toku su pregovori između Elektroprivrede Srbije (EPS) i EPCG o nastavku geoloških istraživanja, kako bi se stvorili uslovi za izradu tehničke ponude za izgradnju HE Komarnica.

3.3. Projekat izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije

Tokom 2016. godine nastavljene su aktivnosti na obezbjeđivanju preostalog zemljišta neophodnog za stubna mjesta i pristupne puteve, kao i rad na izradi pristupnih puteva od strane izvođača radova.

Na sva tri segmenta projekta izvođači radova su nastavili i sa radom na pripremi preostale projektne dokumentacije, kao i izvođenjem radova u dijelu u kojem su postojali uslovi. Na prvom segmentu projekta (TS Lastva 400/110/35 kV) završena je izrada i revizija projektne dokumentacije, izvodili su se i građevinski i elektromontažni radovi. Na drugom segmentu projekta (400kV dalekovod Lastva - Čevo), pored rada na projektnoj dokumentaciji, intenziviran je rad na pristupnim putevima, izradi temelja za stubove i isporuci opreme. Na trećem segmentu projekta (400kV dalekovod Čevo - Pljevlja) izvođači radova su nastavili sa radom na pripremi projektne dokumentacije, prijemnim ispitivanjima opreme i isporuci iste. Pored toga, izvođač radova je radio na izradi pristupnih puteva i temelja, kao i na montaži stubova.

Pored navedenog, u dijelu projekta koji se odnosi na aktivnosti Terne kao stateškog partnera u realizaciji ovog projekta, u oktobru mjesecu 2016. godine su započeti radovi na postavljanju podzemnog kabla na teritoriji Crne Gore i izvršeno je postavljanje podmorskog kabla sa crnogorske teritorije.

3.4. Projekat izgradnje drugog bloka TE Pljevlja

Dana 12.07.2016. godine u Podgorici je potpisan Protokol o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Češke Republike u oblasti energetike i infrastrukture, kojim se obezbjeđuje pravni okvir za realizaciju Projekta izgradnje II bloka TE Pljevlja. Nakon usvajanja Protokola u Skupštini Crne Gore i objavljivanja u Službenom listu Crne Gore,

crnogorska strana je 17.08.2016. godine diplomatskim putem poslala notu češkoj strani da su sa njene strane ispunjene sve pravne procedure za stupanje na snagu istog. Protokol je stupio na snagu 01.09.2016. godine.

Ugovor o izradi Glavnog projekta (EWA ugovor) i Ugovor o izvođenju radova (EPC ugovor) potpisani su sa kompanijom Škoda Praha 29.09.2016. godine. Ukupna vrijednost oba ugovora je 324,5 miliona EUR.

U novembru 2016. godine sprovedene su dvije javne rasprave vezane za ovaj projekat, i to:

- Javna rasprava o Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu za Projekat, održana u prostorijama TE Pljevlja, uz prisustvo predstavnika Agencije za zaštitu životne sredine, obrađivača Elaborata, predstavnika EPCG i zainteresovane javnosti
- Javna rasprava o Studiji procjene uticaja deponije Maljevac na životnu sredinu.

Krajem 2016. godine pripremljena je tenderska dokumentacija za postupak izbora Inženjera Projekta, koja je zasnovana na indikativnim uslovima i obavezama Inženjera Projekta iz ugovora sa kompanijom Škoda Praha.

3.5. Projekat izgradnje vjetroelektrane Krново

Zbog nepovoljnih vremenskih okolnosti na terenu gdje je planirana izgradnja vjetroelektrane Krново (VE Krново), a cijeneći zahtjev investitora, Vlada Crne Gore je prihvatila Predlog aneksa br. 4 Ugovora, koji je zaključen dana 16.06.2016. godine. Ovim aneksom period izgradnje VE Krново je produžen za dodatnih 6 mjeseci na račun skraćenja faze eksploatacije, čime je kao konačni rok utvrđen 07.05.2017. godine. Do ovog roka investitor je dužan da omogući početak rada VE Krново i priključenje iste na elektroenergetski sistem.

Izgradnja VE Krново je završena i investitor je 17.11.2016. godine podnio nadležnom ministarstvu zahtjev za dobijanje upotrebne dozvole.

3.6. Projekat izgradnje vjetroelektrane Možura

Shodno zaključenom Ugovoru o prenosu prava i obaveza iz Ugovora o zakupu, izvršen je prenos ugovora na novog zakupca - kompaniju „Enemalta plc“. Ugovorom je utvrđeno da je rok za završetak izgradnje 33 mjeseca počev od 15.02.2015. godine, tj. krajnji rok za završetak izgradnje VE Možura je 15.11.2017. godine.

3.7. Projekat izgradnje malih hidroelektrana

U cilju nastavka aktivnosti na izgradnji malih hidroelektrana (mHE), a shodno svojim nadležnostima, Ministarstvo ekonomije je u periodu od 17.03.2016. do 01.04.2016. godine sprovedelo Javnu raspravu o Nacrtu koncesionog akta za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju mHE u Crnoj Gori, koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici od 22.04.2016. godine. U skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore sa pomenute sjednice, objavljen je Javni oglas za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju mHE u Crnoj Gori, dana 11.05.2016. godine. Nakon sprovedenog tenderskog postupka, Vlada Crne Gore je na sjednici od 06.10.2016. godine donijela odluke o davanju koncesija za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima: Lještanica, Bistrica, Bjelojevička i Bukovica.

Vlada Crne Gore je 11.02.2016. godine zaključila Ugovor o koncesiji za izgradnju mHE na vodotoku Štitarica, a 28.11.2016. godine Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Bistrica“ na dijelu vodotoka Bistrica.

Krajem 2016. godine Vlada Crne Gore je donijela Odluku o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Šeremet potok“ na dijelu vodotoka Šeremetski potok na osnovu energetske dozvole i Odluku o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Paljevinska“ na dijelu vodotoka Paljevinske rijeke na osnovu energetske dozvole, na osnovu kojih će se u narednom periodu potpisati ugovori o koncesiji.

Nakon prihvatanja Predloga sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Grlja i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama, na sjednici Vlade Crne Gore od 17.03.2016. godine, Sporazum o raskidu Ugovora je potpisan 13.05.2016. godine.

Na vodotoku Babinopoljska (Opština Plav) završena je izgradnja mHE „Jara“, za koju je investitor stekao status povlašćenog proizvođača dana 24.11.2016. godine.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu uspješno su završene. Osim toga, realizovan je i veliki broj aktivnosti koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, a koje su u najvećoj mjeri bile vezane za realizaciju projekata izgradnje HE na Morači, malih hidroelektrana i vjetroelektrana.

Zakonom o energetici i Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa predviđeno je donošenje velikog broja podzakonskih propisa. U cilju donošenja tih propisa, u toku 2016. godine ostvarena je saradnja sa konsultantskim timovima u okviru IPA 2011 i IPA 2012. Međutim, u odnosu na utvrđene rokove za donošenje tih propisa postoje određena kašnjenja, koja su uglavnom posljedica nedovoljnih kadrovskih kapaciteta

u ovom direktoratu. Efikasnost rada Direktorata za energetiku bi se mogla povećati jačanjem njegovih kadrovskih kapaciteta.

DIREKTORAT ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

1.1 Tematski dio

U toku 2016. godine blagovremeno su realizovane sve obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, i to:

- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2016. godinu;
- Akcioni plan energetske efikasnosti za period 2016-2018. godina, sa Izvještajem o realizaciji AP za 2015. godinu;
- Plan rekonstrukcije službenih zgrada u državnoj svojini za period 2017-2019. godina.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2016. godinu

2.1 Tematski dio

Direktorat za energetske efikasnosti je, kao posebna organizaciona jedinica u okviru Ministarstva ekonomije koja ima centralnu ulogu u sprovođenju politike energetske efikasnosti u Crnoj Gori, sprovodio redovne aktivnosti na koje ga prevashodno obavezuje Zakon o efikasnom korišćenju energije, kao i strateška planska dokumenta u ovoj oblasti. Najvažnije realizovane aktivnosti u 2016. godini su:

- Vođenje namjenskih projekata energetske efikasnosti, monitoring, analiza i promovisanje postignutih rezultata;
- Aktivno učešće u radu Koordinacione grupe za energetske efikasnosti u okviru Energetske zajednice;
- Učešće u radu Radne grupe za poglavlje 15 – Energetika, u procesu pristupanja EU;
- Učešće u radu Odbora za energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori Crne Gore;
- Učešće u realizaciji projekta "Razvoj održivog korišćenja energije" koji se finansira iz sredstava EU (kroz IPA 2011);
- Učešće u realizaciji projekta "Optimalno korišćenje energije i prirodnih resursa" koji se finansira iz sredstava EU (kroz IPA 2012);
- Izrada softverske platforme za monitoring i verifikaciju ušteda energije (MVP), uz podršku njemačke organizacije GIZ;
- Učešće u Regionalnom programu energetske efikasnosti – REEP, finansiranom od strane Evropske banke za razvoj (EBRD);
- Sprovođenje tenderske procedure za izbor konsultanta za unapređenje energetske efikasnosti u jedinicama lokalnih samouprava (opredijeljena sredstva iz državnog budžeta u iznosu 35.000 €);
- Sprovođenje postupka za izdavanje ovlašćenja za vršenje energetske pregleda (izdata su 3 ovlašćenja);
- Učešće u kontinuiranoj i sveobuhvatnoj javnoj kampanji za promovisanje energetske efikasnosti (održavanje javnih i stručnih manifestacija i priprema različitog promotivnog materijala namijenjenog široj javnosti i plasiranje istog putem javnih medija i internet stranica: Ministarstva ekonomije www.mek.gov.me i Direktorata za energetske efikasnosti www.energetska-efikasnost.me);
- Saradnja sa Institutom za standardizaciju Crne Gore - ISME, na izradi i objavljivanju standarda u oblasti energetske efikasnosti;
- Drugi redovni poslovi u okviru Ministarstva ekonomije.

2.2 Normativni dio

U cilju daljeg razvoja osnovnog pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje, kao i harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije, u toku 2016. godine pripremio 8 podzakonskih akata, i to:

1. Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje ušteda energije,
2. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti rashladnih uređaja za domaćinstvo,
3. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti televizora,
4. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje posuđa u domaćinstvu,
5. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti električnih sijalica i svetiljki.
6. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna neusmjerenih sijalica za domaćinstva;
7. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna fluorescentnih sijalica bez integrisanih prigušnica, sijalica sa električnim pražnjenjem visokog intenziteta i prigušnica i svetiljki za njihov rad;
8. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna električnih motora.

Prvih 5 prethodno navedenih pravilnika je doneseno i objavljeno u „Službenom listu Crne Gore“, dok će preostala 3 pravilnika biti donesena nakon obavljenih konsultacija sa relevantnim privrednim subjektima.

Najvažniji projekti koji se realizuju u koordinaciji Direktorata za energetska efikasnost

1. MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje"

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" (MEEP AF), a koji ima za cilj primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima, kao i povećanje obaviještenosti javnosti o mjerama energetske efikasnosti. Za realizaciju MEEP AF-a obezbijeđena su sredstva u iznosu 5 miliona eura, i to po osnovu kredita koje je Vlada Crne Gore dobila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Projekat je počeo sa implementacijom u martu 2014. godine, sa planiranim rokom završetka do 30. marta 2018. godine.

U okviru MEEP AF-a, rekonstruisano je 6 objekata i to: Opšta bolnica "Danilo I" Cetinje, Dom zdravlja Cetinje, Opšta bolnica Kotor, Dom zdravlja Kotor, Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore, Klinički centar Crne Gore (radovi koji su se izvodili u Kliničkom centru Crne Gore odnosili su se na adaptaciju termo tehničkih i elektro instalacija).

U toku 2016. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Izvršena je adaptacija termo tehničkih instalacija u Kliničkom centru Crne Gore.
- U četiri zdravstvena objekta (domovi zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvena stanica Petnjica), završeni su radovi na adaptaciji termo-tehničkih instalacija sa elektro instalacijama. Vrijednost izvedenih radova je 121.147,78 €.
- Završena je evaluacija ponuda za dodjelu ugovora „Izvođenje građevinsko-zanatskih radova u domovima zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvenim stanicama Petnjica i Murino“.
- Započeti su radovi na zamjeni fasadne bravarije na glavnoj zgradi Kliničkog centra Crne Gore.

2. EEPB - Program energetske efikasnosti u javnim zgradama

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za imovinu implementira "Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - faze I i II", kojima je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. Za implementaciju programa obezbijeđena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 11,5 + 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 1,94+2,743 miliona eura.

Cilj programa je poboljšanje uslova rada i unaprijeđenje energetske efikasnosti u odabranim objektima.

U okviru prve faze programa, koja je trajala od januara 2012. godine do decembra 2015. godine, izvršena je primjena mjera energetske efikasnosti u 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, pri čemu ukupna vrijednost uloženi sredstava iznosi 13,285 miliona eura.

Implementacija druge faze programa je počela u januaru 2015.godine, pri čemu je završetak planiran u toku 2020.godine.

Do sada je u okviru druge faze programa izvršena primjena mjera energetske efikasnosti u sledećim obrazovnim ustanovama: Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš" (Danilovgrad), JPU "Irena Radović"(Danilovgrad), OŠ "Njegoš" (Cetinje), OŠ "Bedri Elezaga" (Ulcinj), OŠ "Milorad Musa Burzan", OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin", srednja elektrotehnička škola "Vaso Aligrudić", srednja građevinsko-geodetska škola "inž. Marko Radević", srednja stručna škola "Spasoje Raspopović" (Podgorica). Radovi su izvedeni u toku 2016.godine, a vrijednost izvedenih radova iznosi 5,3 miliona eura.

U toku je tenderski postupak za odabir izvođača radova za JU Resursni centar "1.jun" Podgorica, JU Resursni centar za djecu i mlade "Podgorica", OŠ "Milan Vukotić" (Podgorica) i Gimnazija "Slobodan Škerović" (Podgorica). Pored toga, planiran je i početak radova na objektu JPU "Naša radost" u Herceg Novom.

3. SOLARNI KATUNI - instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje projekat "Solarni katuni" koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, a koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije. U 2012. godini, instalirano je 87, a 2013. godine 102 fotonaponska sistema.

Ministarstvo ekonomije je u toku 2016. godine sprovelo postupak javne nabavke za izbor najpovoljnijeg ponuđača za realizaciju treće faze projekta Solarni katuni. Navedena vrijednost se odnosi na 70% ukupne vrijednosti projekta, dok je 30% učešće korisnika. Ugradnja 54 fotonaponska sistema u okviru ovog projekta je planirana za 2017. godinu.

4. ENERGY WOOD II - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije je od Vlade Kraljevine Norveške dobilo grant u iznosu od 2.200.000 norveških kruna (NOK), u cilju realizacije projekta koji je obezbijedio beskamatne kredite za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase i koji je praktično u svim aspektima bio isti kao i program ENERGY WOOD (u okviru koga je ugrađeno 243 sistema za grijanje).

Za subvenciju kamatne stope, u okviru programa ENERGY WOOD II, bilo je predviđeno oko 240.000 €. Nakon sprovedene procedure izbora firmi kvalifikovanih distributera/instalatera (10) i odgovarajuće procedure izbora banaka (5), partnera na projektu, Ministarstvo ekonomije je sa realizacijom projekta počelo 7. oktobra 2015. godine. Građani su u prethodnom periodu bili u prilici da apliciraju za beskamatne kredite u okviru programa ENERGY WOOD II (kreditni do 3.500 €, rok otplate do 5 godina sa 0 % kamatne stope). Zaključno sa septembrom 2016. godine, u okviru ovog projekta je ugrađeno 532 sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket) i potrošena su sva sredstva koja su bila predviđena za subvenciju beskamatnih kredita.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Obaveze koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu su uspješno realizovane. Dodatno je realizovan i značajan broj obaveza koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade, a čije ispunjavanje je vezano za sprovođenje redovnih aktivnosti Direktorata za energetske efikasnosti. Realizacija namjenskih projekata energetske efikasnosti se odvija planiranom dinamikom uz određena pomjeranja koja su uglavnom izazivana nastankom određenih problema vezanih za sprovođenje tenderskih procedura.

Aktivnosti Direktorata za energetske efikasnosti, u prethodnom periodu, uglavnom su realizovane u okviru namjenskih (promotivnih) projekata i programa energetske efikasnosti, finansiranih po osnovu zajmova međunarodnih banaka, kao i drugih vidova podrške od strane međunarodnih institucija.

DIREKTORAT ZA RUDARSTVO I GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Aktivnosti i rad Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja tokom 2016. godine odvijale su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o koncesijama, Zakona o rudarstvu, Zakona o geološkim istraživanjima, Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i drugih propisa.

U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, u dijelu Prioritetni razvojni projekti, od strane Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja su sprovedene aktivnosti na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

Dana 14.09.2016. godine zaključen je prvi Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore na blokovima: 4118-4; 4118-5; 4118-9 i 4118-10 između Vlade Crne Gore i kompanija Eni Montenegro B.V, Amsterdam, Holandija i NOVATEK Montenegro B.V, Amsterdam, Holandija.

Takođe, Skupština Crne Gore je, dana 29. decembra 2016. godine, donijela je Odluku o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, kompaniji Energean Montenegro Limited, Republika Kipar.

Aktivnosti i rad Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja tokom 2016. godine odvijali su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o koncesijama ("Sl. list Crne Gore", br. 08/09), Zakona o rudarstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 65/08, 74/10, 40/11), Zakona o geološkim istraživanjima ("Sl. list RCG", br. 28/93, 27/94, 42/94, 26/07, 28/11), Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11), podzakonskih akata i drugih propisa.

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

U toku 2016. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu:

- Informacija o aktivnostima na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore

Ministarstvo ekonomije je polugodišnje izvještavalo Vladu Crne Gore o aktivnostima na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

Dana 14.09.2016. godine zaključen je prvi Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore na blokovima: 4118-4; 4118-5; 4118-9 i 4118-10 između Vlade Crne Gore i kompanija Eni Montenegro B.V, Amsterdam, Holandija i NOVATEK Montenegro B.V, Amsterdam, Holandija.

Takođe, Skupština Crne Gore je, dana 29. decembra 2016. godine, donijela je Odluku o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, kompaniji Energean Montenegro Limited, Republika Kipar.

Normativni dio

Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu nijesu bile predviđene obaveze u normativnom dijelu.

II. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

TEMATSKI DIO

Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

- Program geoloških istraživanja za 2016. godinu
- Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2016. godine

III. Redovne aktivnosti

Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja je vršio aktivnosti u skladu sa Zakonom o koncesijama, Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i drugim propisima, i to:

- Izdavanje i ovjera licenci za izvođenje rudarskih radova i licenci za izradu rudarskih projekata;
- Organizovanje tehničkih pregleda izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja i izdavanja odobrenja za upotrebu istih objekata;
- Organizovanje revizije rudarskih projekata;
- Izdavanje odobrenja za eksploataciju mineralnih sirovina i izvođenje radova po rudarskim projektima;
- Izvršen obračun koncesionih naknada po osnovu zaključenih ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2015. godinu;
- Kontrola otkopanih količina mineralnih sirovina.
- Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja tla za potrebe izgradnje objekata;
- Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina;
- Organizovanje revizije i ovjera Elaborata o kategorizaciji, klasifikaciji i proračunu rezervi mineralnih sirovina;

Tokom cijele kalendarske godine davana su stručna uputstva, mišljenja i tumačenja iz oblasti detaljnih geoloških istraživanja, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i koncesija, drugim organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, koncesionarima, zainteresovanim investitorima i strankama.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Obaveze koje su bile predviđene, kao i one koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu su uspješno realizovane. Takođe, zaključen je Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore i Skupština Crne Gore je donijela Odluku o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30.

Imajući u vidu predhodno iznijeto, stanje u direktoratu je na zadovoljavajućem nivou.

Nedostatak prostorno planske dokumentacije u velikom broju primorskih opština predstavlja prepreku razvoja rudarske djelatnosti, što za posljedicu ima niz negativnih efekata, kao što su za pojava nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina, kreira se monopolistički položaj za malobrojne koncesionare koji imaju zakonite koncesije, smanjivanje prihoda po osnovu koncesione nadoknade, bankrotiranje društava koja se bave isključivo eksploatacijom mineralnih sirovina, pad zaposlenosti i slično.

U skladu sa smjernicama Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine, koji je donesen 2008. godine, lokalne samouprave su bile dužne da izrade prostorno-urbanističke planove opština. Međutim, većina primorskih opština, a to su: Ulcinj, Bar, Budva, Kotor, Herceg Novi, i dalje nijesu donijele nove prostorno – urbanističke planove. Naime, na teritoriji ovih opština postoje brojna ležišta tehničko – građevinskog i arhitektonsko – građevinskog kamena koja se više ne mogu eksploatisati, odnosno sa čijom valorizacijom se ne može nastaviti i/ili otpočeti iz razloga nepostojanja adekvatne prostorno planske dokumentacije.

Direktorat je pripremio i Vladi Crne Gore dostavio Informaciju o nepostojanju prostorno planske dokumentacije za potrebe eksploatacije mineralnih sirovina u primorskim opštinama na razmatranje, a u cilju pronalaženja rješenje za prevazilaženje nepovoljnih uslova, čime bi se stekli uslovi za dodjelu novih ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina u primorskim opštinama.

TEMATSKI DIO

1. Industrijska politika Crne Gore do 2020. godine s Akcionim planom za njeno sprovođenje za period 2016-2020. godina

Vlada Crne Gore je na sjednici od 30. juna 2016. godine usvojila dokument Industrijska politika Crne Gore do 2020. godine sa višegodišnjim Akcionim planom za sprovođenje politike. Izrada dokumenta Industrijska politika Crne Gore u periodu do 2020. godine, je proizašla iz potrebe razvoja konkurentnosti crnogorske ekonomije i usljed zahtjeva Evropske komisije u okviru pregovaračkog procesa u Poglavlju 20 – Preduzetništvo i industrijska politika. Ovim važnim strateškim dokumentom razvija se okvir za povećanje bruto-dodate vrijednosti, zaposlenosti, izvoza, rješavanje pitanja regionalnog razvoja i strukturnog usklađivanja privrede uz ostvarivanje većih prihoda i životnog standarda.

U okviru višegodišnjeg Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore za period 2016-2020, planirane aktivnosti su razvrstane po strateškim ciljevima definisanim politikom i odnose se na:

1. **Konkurentnost industrije:** Bolje poslovno okruženje i uslovi za industrijsku konkurentnost i održivost, uključujući turizam i druge sektore sa visokom dodatom vrijednošću;
2. **Investicije i finansije za modernizaciju industrije:** Unaprijeđen investicioni okvir za modernizaciju industrije kroz bolji pristup, raspoloživost i dostupnost finansijama;
3. **Inovacije i preduzetništvo:** Promocija preduzetništva i preduzetničke kulture za inovacije i stabilan ekonomski rast, povećanje produktivnost i zaposlenosti i
4. **Pristup tržištu:** Pojednostavljenje procedura za trgovinu i poslovni pristup domaćem i međunarodnim tržištima.

U okviru četiri strateška cilja definisane su mjere i aktivnosti za realizaciju definisanih programa, izvori njihovog finansiranja kao i indikatori ostvarenosti u tekućoj godini i ciljni rezultati nakon tri godine realizacije politike.

U cilju praćenja uspješnosti i efikasne koordinacije na implementaciji definisanih aktivnosti za ostvarivanje planiranih ciljeva i rezultata, u julu 2016. godine je formirano Koordinaciono tijelo za implementaciju Industrijske politike do 2020. godine na dva nivoa (upravljačka i operativna struktura) sa zadatkom da rukovodi, organizuje i koordinira cjelokupnim procesom implementacije i monitoringa realizacije aktivnosti utvrđenih Industrijskom politikom do 2020. U skladu sa utvrđenim zadacima, održani su sastanci Koordinacionog tijela na upravljačkom i operativnom nivou povodom pripreme Izveštaja o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike u 2016. godini i Akcionog plana za 2017.godinu.

2. Akcioni plan Industrijske politike Crne Gore 2016 – 2020, za 2016. godinu

Vlada Crne Gore je na sjednici od 30. juna 2016. godine usvojila Akcioni plan Industrijske politike do 2020. godine, za 2016. godinu sa utvrđenim mjerama i aktivnostima kao i opredijeljenim sredstvima za njihovu realizaciju na godišnjem nivou, koje će doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva definisanih Industrijskom politikom do 2020. Akcioni plan za 2016. godinu prati strukturu strateških ciljeva višegodišnjeg akcionog plana, mjere i aktivnosti za realizaciju definisanih programa, budžet i indikatore ostvarenosti u tekućoj godini i ciljne na godišnjem nivou.

Mjere i aktivnosti na planu implementacije Strategije razvoja prerađivačke industrije Crne Gore 2014-2018, a koje su u prethodnom periodu bile obuhvaćene Akcionim planom za 2015. pomenute Strategije, integrisane su u okviru višegodišnjeg Akcionog plana Industrijske politike do 2020, odnosno godišnjih akcionih planova.

NORMATIVNI DIO

• Prijedlog Zakona o privrednim društvima

U 2016. godini aktivno se radilo na izradi novog Zakona o privrednim društvima koji ima za cilj da dodatno razradi neke oblasti, prije svega one koje se tiču akcionarskih društava i društava sa ograničenom odgovornošću, da eliminiše nepreciznosti koje su uočene, a nijesu bile predmet Predloga zakona o izmjenama i dopunama i da nastavi sa unaprjeđivanjem poslovnog ambijenta u oblastima koje mogu predstavljati prepreke za biznis, čime će se zakon uskladiti sa propisima Evropske unije. U 2016. godini je urađena radna verzija prijedloga Zakona o privrednim društvima.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE

TEMATSKI DIO

- **Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2016. godinu - Projekat finansijske podrške MSP preduzećima iz sektora prerađivačke industrije**

U cilju unaprjeđenja inovativnih potencijala u malim i srednjim preduzećima i jačanja saradnje sa inovativnim organizacijama (naučnoistraživačkim ustanovama, naučno-tehnološkim parkom, centrom izvrsnosti, inovaciono-preduzetničkim centrom, poslovnim inkubatorima, konsultantskim firmama), Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, 25. juna 2016. godine, raspisalo prvi Javni poziv za učešće u Programu za 2016. godinu. Implementacija projekta finansijske podrške u vidu grantova za razvoj konkurentnih i inovativnih MSP, ima za cilj da unaprijedi istraživanje i razvoj i pretvaranje rezultata u razvoj novih proizvoda, procesa, modela organizacije, marketinških poboljšanja, unaprjeđenja inovativnih kapaciteta zaposlenih, za preduzeća iz oblasti prerađivačke industrije.

U okviru prvog Javnog poziva u trajanju od 30 dana, podnijete su dvije prijave za implementaciju inovativnih aktivnosti, od kojih je jedna ispunila uslove programa, dok je druga prijava odbijena jer nije ispunjavla uslove Programa. Programa predviđa da je preduzeće u obavezi da finansira troškove eksternog konsultanta za realizaciju inovativne aktivnosti u visini od 100%, i nakon završetka aktivnosti traži povraćaj u visini od maksimalno 50% opravdanih troškova, odnosno 2.500,00€ bez PDV. Preostalih 50% troškova treba da bude pokriveno iz sopstvenih izvora preduzeća koje se prijavljuje za podršku. Na sjednici Komisije od 16.11.2016. godine, konstatovano je da je preduzeće „INMES-MARK“ d.o.o. Nikšić ispunilo uslove i kriterijume Javnog poziva, u definisanom roku podnijelo relevantnu i validnu dokumentaciju i rezultat inovativne aktivnosti (tehničko–razvojno rješenje procesa proizvodnje). Na osnovu navedenog preduzeće je ostvarilo finansijsku podršku u visini do 50% vrijednosti opravdanih troškova bez PDV, odnosno 2.450,00€.

Iz razlog što su po osnovu prvog Javnog poziva ostala neutrošena sredstva od ukupnog budžeta od 30.000,00€ za 2016. godinu, 05. septembra 2016. godine je raspisan i drugi Javni poziv u trajanju od 30 dana i u okviru istog nije bilo prijava.

- **Pilot Program podrške za modernizaciju industrije**

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, Ministarstvo ekonomije je 12. avgusta 2016. god. raspisalo Javni poziv za učešće u Pilot Programu podrške za modernizaciju industrije, do momenta utroška raspoloživih sredstava, odnosno najkasnije do 25. decembra 2016. godine. Osnovni cilj Programa bio je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata, unaprjeđenje poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu, a raspoloživa sredstva iz Budžeta Ministarstva ekonomije za realizaciju programa u 2016. godini iznosila su 100.000,00 €.

Na sjednici Komisije za dodjelu bespovratnih sredstava, održanoj 26. decembra 2016. godine, konstatovano je da je za vrijeme trajanja poziva pristigao jedan zahtjev firme "Dekoriva-CO" DOO Nikšić, koji se odnosio na nabavku mašine u vrijednosti 47.500,00 €. Nakon razmatranja istog, odlučeno je da se, po pravilima ovog programa, pomenutoj firmi dodijeli subvencija u iznosu od 20% vrijednosti nabavke, odnosno bespovratna sredstva u vrijednosti 9.500,00 €.

- **Studija mapiranja potreba i potencijala za uspostavljanje mehanizama i programa saradnje u oblasti jačanja inovativnosti i modernizacije prioritetnih sektora industrije**

U saradnji sa UNIDO urađena je Studija mapiranja potreba i potencijala za uspostavljanje mehanizama i programa saradnje u oblasti jačanja inovativnosti i modernizacije prioritetnih sektora industrije (metalna, tekstilna, prerada hrane, drvoprerada i farmaceutska industrija). Studija je urađena sa ciljem da omogući bolju povezanost naučno-istraživačkog sektora i industrije u oblasti unaprjeđenja inovativnosti i modernizacije proizvodnje i da unaprijedi umrežavanje između preduzeća koja pružaju usluge za unaprjeđenje inovativnosti i preduzeća iz prioritetnih sektora industrije.

Studija obuhvata nekoliko segmenata: analizu strateškog okvira za inovacije i industriju u Crnoj Gori; bazu preduzeća/fakulteta/institucija/NTP/inkubatora/laboratorija koji pružaju podršku prioritetnim sektorima industrije u implementaciji inovacija; 11 primjera dobre prakse (case study); anketno istraživanje o vezama privrede i istraživačkog sektora, ulaganjima u inovacije od strane prioritetnih sektora industrije, saradnji sa naučno-istraživačkim i konsultantskim sektorom u oblasti inovacija; preporuke za unaprjeđenje saradnje nauke i industrije.

- **Studija o unaprjeđenju metalne industrije investicijama baziranim na energetskej efikasnosti i povećanju performansi u zaštiti životne sredine**

U saradnji sa UNIDO urađena je Studija o unaprjeđenju metalne industrije investicijama baziranim na energetskej efikasnosti i povećanju performansi u zaštiti životne sredine. Studija je urađena sa ciljem da sumira „low cost“ opcije koje se mogu implementirati u kompanijama kao i druge opcije čistije proizvodnje za uvođenje RECP metodologije. Analizom je obuhvaćeno 8 preduzeća, i za svako od preduzeća primpripremljen je izvještaj koji sumira sve opcije čistije proizvodnje koje će pomoći firmama da postojeće resurse koriste na efikasniji način. Time je unaprijeđena svijest i prezentovane su konkretne mjere koje će doprinijeti značajnom smanjenju utrošaka najvećih energenata koje firma koristi (kao npr. kompresovani gas, struja, boje, itd.) i poboljšati performanse navedenih firmi u zaštiti životne sredine.

- **Aktivnosti u sklopu integracionih procesa**

U toku 2016. godine kontinuirano su pripremane informacije i materijali za rad podgrupe Poglavlja 6 - Privredna društva i 20 - Industrijska i preduzetnička politika, na osnovu obaveza utvrđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

Za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, Pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć, Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, pripremljene su relevantne informacije i izvještaji.

Dodatno, nastavljene su aktivnosti na polju praćenja stanja i kretanja privrednih subjekata sektora prerađivačke industrije u oblastima: proizvodnja osnovnih metala, proizvodnja metalnih proizvoda, mašina i uređaja i ostalih proizvoda od metala, namjenska industrija, proizvodnja papira, izdavačka i štamparska djelatnost, proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda, prerada kaučuka i plastičnih masa, proizvodnja ostalih nemetalnih minerala, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, prerada kože, proizvodnja predmeta od kože.

OCJENA STANJA I PRIJEDLOG MJERA

U skladu sa obavezama Programa rada Vlade za 2016. godinu, a u cilju unaprjeđenja konkurentnosti crnogorske ekonomije, doprinosu novom zapošljavanju, rastu BDP-a, izvoza, urađen je dokument Industrijska politika Crne Gore do 2020. godine s Akcionim planom za njeno sprovođenje za period 2016-2020. godina. Dokument je izrađen u interesnoj komunikaciji sa nadležnim ministarstvima i institucijama koje implementiraju pojedinačne aktivnosti, usaglašen je sa Evropskom komisijom i usvojen u planiranom roku. Implementacija Industrijske politike Crne Gore do 2020 na godišnjem nivou se definiše i prati u okviru godišnjih akcionih planova, pa je s tim u vezi izrađen i Akcioni plan Industrijske politike do 2020. godine, za 2016. godinu. Akcioni plan 2016. je usaglašen sa relevantnim ministarstvima i institucijama, nosiocima aktivnosti i usvojen u planiranom roku, takođe u skladu sa obavezama Programa rada Vlade za 2016. godinu. Aktivnosti u narednom periodu podrazumijevaju praćenje implementacije Industrijske politike do 2020, odnosno Akcionog plana kroz izradu Izvještaja o implementaciji Akcionog plana za 2016. godinu, uz izradu Akcionog plana za 2017. godinu i praćenje uspješnosti i efikasnu koordinacije na implementaciji definisanih aktivnosti za ostvarivanje planiranih ciljeva i rezultata od strane Koordinacionog tijela za implementaciju Industrijske politike do 2020.

U toku 2016. godine urađena je Radna verzija novog Zakona o privrednim društvima koja podrazumijeva dopune u segmentima koje se odnose na akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću, kao i razradu određenih oblasti i uklanjanje postojećih nepreciznosti sa ciljem usklađivanja sa relevantnim propisima u EU i daljeg unaprjeđenja poslovnog ambijenta. U narednom periodu Radna verzija Zakona o privrednim društvima biće predmet daljeg usaglašavanja u okviru konsultativnog procesa odnosno Javne rasprave, kao i upućivanja Evropskoj komisiji radi davanja mišljenja. Usvajanje prijedloga Zakona o privrednim društvima je predviđeno za II kvartal 2017. godine. Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2016. godinu je implementiran sa ciljem jačanja istraživanja i razvoja i implementacije inovacija u sektor prerađivačke industrije uz jačanje veza sa konsultantskim i naučno-istraživačkim sektorom. Rezultati implementacije Programa državne pomoći malim i srednjim preduzećima u prerađivačkoj industriji za 2016. godinu, u okviru kojeg je podržano jedno preduzeće grantom u iznosu od 2.450,00€, ukazuju da interesovanje privrednog sektora nije na zadovoljavajućem nivou. U cilju ostvarivanja boljih rezultata u implementaciji planirano je revidiranje Programa u dijelu povećanja visine bespovratnih sredstava i unaprjeđenja promocije u okviru privrednog sektora. Program je sastavni dio Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine i u 2017. godini je obaveza Ministarstva ekonomije da nastavi sa realizacijom istog. Sredstva predviđena za realizaciju Programa za 2017. godinu iznose 30.000,00€.

Pilot Program za modernizaciju industrije je u 2016. je implementiran u cilju jačanja konkurentnosti privrednih subjekata, njihove produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu. Na bazi realizacije programa iz 2016. godine, u okviru kojeg je podržano jedno preduzeće sa iznosom od 9.500,00€, može se zaključiti da je, bez obzira na ponuđena bespovratna sredstva, zainteresovanost privrednika bila na nedovoljnom nivou. Uz pažljivo planiranu strategiju promocije programa, na svim nivoima, u saradnji sa IRFCG-om, partnerom u realizaciji programa, procjene su da bi se interesovanje preduzeća za ovaj vid podrške značajno unaprijedilo. S obzirom da je Program sastavni dio Programa ekonomskih reformi PER 2017-2019 i Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, u 2017. godini obaveza Ministarstva ekonomije je da nastavi sa realizacijom istog. Sredstva predviđena za realizaciju Programa za 2017. godinu iznose 100.000,00€.

U okviru saradnje sa UNIDO, urađena je Studija o unaprjeđenju metalne industrije investicijama baziranim na energetske efikasnosti i povećanju performansi u zaštiti životne sredine i 8 izvještaja za svaku od kompanija i preporuke sa pravcima uvođenja i unaprjeđenja opcija čistije proizvodnje. Studija daje mogućnost za implementaciju pomenutih mjera sa ciljem unaprjeđenja energetske efikasnosti u preduzećima i zaštite životne sredine, kao i za definisanje programa za podršku preduzećima iz metalne industrije.

Takođe, urađena je i Studija mapiranja potreba i potencijala za uspostavljanje mehanizama i programa saradnje u oblasti jačanja inovativnosti i modernizacije prioritetnih sektora industrije. Studija sa bazom pružaoca usluga podrške razvoju inovativnosti i preporukama za jačanje saradnje naučno-istraživačkog sektora i industrije predstavlja podršku implementaciji Programa za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima iz razloga mogućnosti odabira konsultanata (pružaoca usluga) za implementaciju inovativnih aktivnosti i osnovu za definisanje novih programa i mjera saradnje nauke i industrije. U narednom periodu planirano je proširenje saradnje sa UNIDO implementacijom aktivnosti iz Programskog okvira za održivi i inkluzivni industrijski razvoj Crne Gore (Country Framework Program – CFP) koji će uključiti implementaciju projekata na planu modernizacije i unaprjeđenja pristupa tržištu sektora metalne i tekstilne industrije i jačanja kapaciteta institucija za modernizaciju industrije, a sve u cilju implementacije Industrijske politike do 2020.

Informacije i izvještaji za po osnovu rada podgrupe Poglavlja 6 - Privredna društva i 20 - Industrijska i preduzetnička politika su kontinuirano pripremane, kao i za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, Pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć, Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, i iste će se nastaviti u narednom periodu.

Aktivnosti na planu praćenja stanja i kretanja privrednih subjekata sektora prerađivačke industrije su u kontinuitetu realizovane u toku 2016. godine i sa istim će se nastaviti u narednom periodu.

DIREKTORAT ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU

Aktivnosti i rad Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju tokom 2016. godine odvijale su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore i utvrđenim nadležnostima.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2016. godinu

8.1. Tematski dio

U tematskom dijelu su planirane tri obaveze:

- **Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije za 2017. godinu**
- **Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja standardizacije za 2017. godinu i**
- **Strategija tržišnog nadzora Crne Gore 2017-2020. godina**

Obrazloženje:

Vlada Crne Gore je početkom 2017. godine donijela *Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije za 2017. godinu* i *Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja standardizacije za 2017. godinu* koji su bili planirani za IV kvartal 2016. godine. Do odlaganja donošenih akata došlo je zbog usaglašavanja sa resornim institucijama.

Važeća *Strategija tržišnog nadzora* je donešena 2009. godine i ispunila je u vrijeme njenog donošenja većinu potreba za funkcionisanje sistema tržišnog nadzora u Crnoj Gori. Osnovni razlog za predlaganje donošenja nove strategije je namjera predlagača za daljim uređenjem i unaprjeđenjem ovog strateškog okvira u skladu sa zahtjevima tržišta i svakodnevne prakse tržišnog nadzora kao posebnog oblika inspeksijskog nadzora. Kako se radi o veoma ekspertski zahtjevnom aktu a naročito u pogledu široke oblasti primjene (veliki broj raznorodnih vrsta

industrijskih proizvoda) i primjene EU iskustava u praksi, priprema i predlaganje ove Strategije je vezana za EU ekspertsku pomoć. Jedina pomoć u ovom pravcu se može očekivati iz sredstava IPA 2014 projekta koji uključuje i ovu aktivnost. Kako realizacija projekta još uvijek nije otpočela nije bilo moguće dobiti ovaj vid pomoći u prethodnom periodu. Imajući u vidu prethodno navedene razloge, nije bilo moguće realizovati navedene obavezu u planiranom roku.

1.2. Normativni dio

U normativnom dijelu je planirana jedna obaveza.

- **Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti.**

Obrazloženje:

Važeći Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti ("Službeni list CG", br. 53/11) je u vrijeme njegovog usvajanja ispunio većinu potrebnih horizontalnih normativnih potreba za funkcionisanje sistema infrastrukture tehničkog zakonodavstva u Crnoj Gori. Osnovni razlog za predlaganje donošenja novog zakona bila je namjera predlagača za daljim uređenjem i unaprjeđenjem ovog pravnog okvira u skladu sa zahtjevima nove EU legislative koja je u međuvremenu stupila na snagu. Kako se radi o veoma ekspertski zahtjevnom propisu, a naročito u pogledu primjene podzakonskih akata u širokoj oblasti primjene, a naročito primjene EU iskustva u praksi, priprema i predlaganje ovog zakona je vezana za EU ekspertsku pomoć. Jedina pomoć u ovom pravcu se može očekivati iz sredstava IPA 2014 projekta koji uključuje i ovu aktivnost. Kako realizacija projekta još uvijek nije otpočela nije bilo moguće dobiti ovaj vid pomoći u prethodnom periodu, a samim tim navedena obaveza nije realizovana.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade CG za 2016. godinu

2.1. Tematski dio

U toku 2016. godine, Vlada Crne Gore je donijela/usvojila:

- Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja na tržištu;
- Informaciju o ažuriranju teksta Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018

2.2. Normativni dio

U toku 2016. godine realizovane su i pojedine aktivnosti u dijelu legislative koje nijesu bile predviđene programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu i to:

1. Predlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o žigu;
2. Predlog zakona o izmjenama Zakona o patentima;
3. Predlog zakona o izmjenama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna;
4. Predlog uredbe o izmjenama Uredbe o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila.

Predlozi navedenih zakona su pripremljeni radi usklađivanja sa odredbama novog Zakona o upravnom postupku. Vlada Crne Gore je predloge ovih zakona utvrdila na sjednici od 22.09.2016. godine, a Skupština Crne Gore ih je donijela 29.12.2016. godine. Objavljeni su u Službenom listu Crne Gore broj 2/17.

Pored navedenog, u toku 2016. godine donijeti su i sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o sadržini registara, prijava i drugih podnesaka, načinu podnošenja prijava i objavljivanju podataka u postupcima pravne zaštite pronalazaka ("Sl. list CG", br. 8/16);
- Pravilnik o bližoj sadržini prijave za upis topografija u registar topografija i bližoj sadržini registra topografija ("Sl. list CG", br. 14/16)

Predstavnici direktorata učestvovali su u radu Skuštine Crne Gore i njenih radnih tijela prilikom razmatranja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu, Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna i Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodnika. Usvajanje navedenih zakona od strane Skupštine Crne Gore predstavljalo je finalnu fazu realizacije aktivnosti na ispunjenju dva mjerila za zatvaranje pregovora u Poglavlju VII – Pravo intelektualne svojine.

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

U toku 2016. godine predstavnici Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju dali su svoj aktivan doprinos u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji kroz članstvo u radnim grupama za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore EU, kao i kroz učešće u reviziji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2017-2018 i utvrđivanju relevantnosti za transponovanje u nacionalno zakonodavstvo novodonijetih propisa na nivou Evropske unije.

U cilju ispunjavanja obaveza u okviru Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, predstavnici Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju, su u skladu sa zahtjevima EK i u saradnji sa ostalim nadležnim organima pripremili Informaciju o ažuriranju teksta Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018. Predmetnu informaciju, čiji je sastavni dio ažurirani tekst Strategije i prateći Akcioni plan, Vlada Crne Gore je usvojila na sjednici od 17.06.2016. godine.

Predstavnici direktorata učestvovali su na sastancima Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i Odbora za Stabilizaciju i pridruživanje. Aktivno se radilo na realizaciji obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koje se odnose na: politiku konkurencije, slobodno kretanje roba i intelektualnu svojinu.

Predstavnici direktorata su aktivno učestvovali u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor Vlade Crne Gore, Odbora za kvalitet Privredne Komore Crne Gore, radu radnih grupa za donošenje vertikalnog tehničkog zakonodavstva (tehničkih propisa) iz djelokruga Ministarstva ekonomije, ali i drugih ministarstava (Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Ministarstvo zdravlja).

U skladu sa članom 6 stav 3 Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list CG“, br. 53/11) Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju učestvovao je u pripremi i davanju mišljenja na nacрте i predloge propisa koje pripremaju drugi organi.

4. Izvršavanje zakona i drugih propisa

U skladu sa Zakonom o metrologiji („Službeni list CG“, br. 79/08), Ministarstvo ekonomije je u 2016. godini izdalo 4 rješenja za pripremu mjerila za ovjeravanje, i to za mjerila mase (2 rješenja), taksimetre i vodomjere.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Intelektualna svojina

Što se tiče zakonodavnog okvira, propisi iz oblasti intelektualne svojine su u veoma visokom obimu usklađeni sa propisima Evropske unije. Potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative i s tim u vezi preduzimati odgovarajuće aktivnosti. Takođe, potrebno je raditi na jačanju saradnje i koordinacije između organa nadležnih za sprovođenje prava intelektualne svojine.

Konkurencija

Stanje u oblasti zaštite konkurencije je na zadovoljavajućem nivou, s obzirom da je uspostavljen adekvatan institucionalni i zakonodavni okvir. Potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative. Takođe, u saradnji sa nadležnim organima, prvenstveno Agencijom za zaštitu konkurencije, identifikovati nedostatke u važećem Zakonu o zaštiti konkurencije, kako bi isti, kroz odgovarajuće izmjene, bili otklonjeni.

Infrastruktura kvaliteta

Adekvatan sistem infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori je uspostavljen i horizontalno zakonodavstvo je u dobroj mjeri usaglašeno sa EU zakonodavstvom. Slijedeći izmjene legislative na nivou EU, u narednom periodu potrebno je raditi na daljem usaglašavanju kako horizontalnog tako i vertikalnog zakonodavstva. Takođe, kako je koordinacija Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba u nadležnosti Ministarstva ekonomije, neophodno je raditi na jačanju kapaciteta i saradnje sa institucijama infrastrukture kvaliteta i ostalim nadležnim institucijama u cilju ispunjavanja obaveza definisanim Strategijom Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018 i pratećeg akcionog plana, kao i Akcionim planom za usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa čl. 34 do 36 Ugovora o funkcionisanju EU (2015 - 2018).

DIREKTORAT ZA MULTIRATELARNU I REGIONALNU TRGOVINSKU SARADNJU I EKONOMSKE ODNOSI SA INOSTRANSTVOM

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade za 2016. godinu

1. Tematski dio

U tematskom dijelu nije bilo obaveza.

2. Normativni dio

Programom rada Vlade za 2016. godinu I kvartal – tačka 28. utvrđena je obaveza izrade **Predloga odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste sredstava koja se mogu upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne ili za mučenje i ostalo okrutno, nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje.**

U postupku usaglašavanja teksta Predloga odluke sa Uredbom Savjeta EU br. 1236/2005 o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, dobili smo informaciju od predstavnika EU da su u pripremi izmjene i dopune navedenog propisa odnosno da je objavljena Uredba Evropskog parlamenta 2016/2134 krajem 2016.godine, o izmjeni Uredbe 1236/2005, te da je potrebno izvršiti usaglašavanje sa istom. Takođe, shodno sugestijama Sekretarijata za zakonodavstvo navedeni predlog odluke biće preinačen u „Predlog zakona o spoljnoj trgovini robom koja se može upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje“.

Donošenjem predmetnog zakona regulisaće se međunarodne obaveze Crne Gore u vezi zaštite ljudskih prava, te donošenje propisa u pogledu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u oblasti spoljne trgovine robom koja bi se mogla upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne, kao i robom koja bi se mogla koristiti za mučenje i drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Uz afirmaciju poštovanja ljudskog života i osnovnih ljudskih prava, ove norme obezbjeđuju da privredni subjekti nemaju nikakve koristi od trgovine koja podržava ili na drugi način afirmiše politiku smrtne kazne ili mučenja i ostalog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja.

Zakonom se zabranjuje izvoz, uvoz, pružanje usluga tehničke pomoći i brokering usluga opremom koja nema nikakve praktične upotrebe osim za izvršenje smrtne kazne ili mučenja i ostalih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupanja ili kazni. Navedenim Predlogom uredbe propisuju su uslovi spoljnotrgovinskog prometa predmetnom robom u smislu legalne trgovine predmetnom robom.

Zakon afirmiše osnovna prava i načela navedena u Povelji o osnovnim pravima Evropske unije, posebno poštovanje i zaštitu ljudskog dostojanstva, pravo na život i zabranu mučenja i neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Programom rada Vlade za 2017.godinu, definisan je IIIQ za donošenje navedenog propisa.

Programom rada Vlade za 2016. godinu I kvartal – tačka 64. utvrđena je obaveza izrade **Predloga zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene. Usvajanje** Predloga zakona odloženo je za 2018.godinu, iz razloga donošenje nove direktive EU u ovoj oblasti. Razlog za donošenje novog propisa kojim će se zamijeniti postojeći Zakon o kontroli izvoza roba dvostruke namjene (»SI.list CG«, br.30/12) prevashodno se odnosi na potrebu daljeg normativnog regulisanja spoljnotrgovinskog prometa robom dvostruke namjene u Crnoj Gori u skladu sa međunarodnim standardima, što je jedan od osnovnih elemenata u daljoj dogradnji pravnog sistema, čime će se povećati šanse za ulazak Crne Gore u EU. Ovim zakonom urediće se uslovi pod kojima se može vršiti izvoz i tranzit robe dvostruke namjene, pružanje brokerskih usluga i tehničke pomoći u vezi sa robom dvostruke namjene, nadležnost organa u sprovođenju ovog zakona, kao i druga pitanja od značaja za izvoz i tranzit robe dvostruke namjene. Na ovaj način će se kreirati jedinstveni državni principi u izdavanju dozvola za uvoz, izvoz, brokering i tehničku pomoć robom dvostruke namjene, čime će se nacionalno zakonodavstvo većim dijelom usaglasiti sa međunarodnim propisima i standardima u ovoj oblasti.

II. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2016. godinu

1. Tematski dio

U toku 2016. godine, Vlada Crne Gore je usvojila:

- **Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Argentine o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji sa Predlogom navedenog Sporazuma** usvojen na sjednici od 2. juna 2016.
- **Izveštaj o pregovorima o zaključenju Protokola o saradnju između Vlade Crne Gore i Vlade Češke Republike u oblasti energetike i infrastrukture** usvojen na sjednici od 30. juna 2016. godine.
- **Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Češke u oblasti energetike i infrastrukture** usvojen na sjednici od 7. jula 2016.
- **Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomije Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške o bilateralnoj saradnji na projektima** usvojen na sjednici od 3. novembra 2016. godine.

U kontekstu EU integracija, kada je u pitanju **poglavlje 30 – Vanjski odnosi**, a kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, na Međuvladinoj konferenciji, koja je održana u martu 2015. godine u Briselu, otvoreni su pregovori u ovom poglavlju. Za ovo poglavlje Crna Gora je dobila jedno završno mjerilo, a koje se odnosi na donošenje Akcionog plana za preostale pripreme u pogledu usklađivanja zakonodavstva, kao i usklađivanja međunarodnih sporazuma

s pravnom tekovinom i poboljšanje administrativnih i kontrolnih kapaciteta da bi se obezbijedila potpuna primjena i sprovođenje pravne tekovine u poglavlju 30. Vlada Crne Gore je pomenuti dokument usvojila na sjednici od 20. oktobra 2016. godine.

Vlada je usvojila Izvještaj o sprovođenju **Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu 2015-2018**, u 2015. godini na sjednici od 15. septembra 2016. godine. Od 22 zakona i 21 podzakonskog akta obuhvaćenih Akcionom planom, najveći broj zakonodavnih aktivnosti planiran je u periodu 2016-2018. godina, dok je u prvog godini realizacije Akcionog plana planirano da se prilagode svega 4 zakona i 4 podzakonska akta (jedna uredba i 3 pravilnika).

Ministarstvo ekonomije u koordinaciji s resornim institucijama prati implementaciju međunarodno preuzetih obaveza u okviru Svjetske trgovinske organizacije (STO). Kada je u pitanju Sporazum o trgovinskim olakšicama (TFA), Crna Gora je dostavila instrument ratifikacije 10. maja 2016. godine STO Sekretarijatu koji se odnosi na donošenje Zakona o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Marakeškog Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

Vlada CG je na sjednici od 7.jula 2016.godine, razmotrila je usvojila **Izvještaj o spoljnoj trgovini kontrolisanom robom u 2015. godini.** Ovim Izvještajem je dat pregled izvozno-uvozne kontrole naoružanja i vojne opreme u 2015 godini.

Zakonski osnov za izradu Godišnjeg izvještaja o realizaciji spoljnotrgovinskog prometa kontrolisane robe sadržan je u članu 32. stav 1. Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene („Službeni list CG“, broj 80/08). Navedenim Zakonom kao i njegovim podzakonskim aktima, unaprijeđene su normativne pretpostavke za uspostavljanje državne kontrole radi ostvarivanja i zaštite bezbjednosnih, spoljnopoličkih i ekonomskih interesa Crne Gore, međunarodnog kredibiliteta i integriteta. Na ovaj način su kreirani jedinstveni državni principi u izdavanju dozvola za uvoz, izvoz i posredovanje (brokering aktivnosti) naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (u daljem tekstu: Kontrolisana roba).

Desetim nacionalnim Godišnjim izvještajem dat je pregled izdatih dozvola za izvoz, uvoz i brokering aktivnosti, a ujedno je prikazana i saradnja ove institucije sa međunarodnim institucijama i organizacijama u oblasti kontrole spoljne trgovine Kontrolisanom robom. Ovim izvještajem je, na bazi raspoloživih informacija predstavljena i realizacija izdatih dozvola u 2015.godini, zaključno sa junom mjesecom 2016.god.

Izvještaj o zaključenju pregovora o Dodatnom Protokolu 5 uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini, usvojen na sjednici Vlade od 8. decembra 2016. godine;

Izvještaj sa održavanja desetog redovnog sastanka CEFTA Zajedničkog komiteta, usvojen na sjednici Vlade 9.decembra 2016. godine.

2. Normativni dio

Tokom 2016. godine usvojeni su:

- Predlog zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl.list CG“, br. 40/16 od 30.juna 2016.godine), kojeg je donijela Skupština CG na šestoj sjednici, dana 17. juna 2016.godine;
- Pravilnik o obrascima zahtjeva, dozvola i drugih dokumenata za vršenje spoljne trgovine kontrolisanom robom („Sl.list CG“, br.51/16 od 04.08.2016.godine);
- Pravilnik o obrascima zahtjeva za upis u registar lica koja mogu da vrše spoljnu trgovinu kontrolisanom robom i sadržaju i načinu vođenja registra („Sl.list CG“, br.51/16 od 04.08.2016.godine);
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o slobodnim zonama („Sl.list CG“, br. 40/16 od 30.juna 2016.godine), kojeg je donijela Skupština CG na šestoj sjednici, dana 17. juna 2016.godine;
- Predlog odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene, na sjednici Vlade od 15. septembra 2016. godine, objavljena u “Sl. listu CG” br. 64/16;
- Predlog odluke o izmjenama i dopuni odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe za 2016.godinu, na sjednici Vlade od 10. marta 2016. godine, objavljena u “Sl. listu CG” br. 29/16;

III. Međunarodne i ostale aktivnosti

Održani sastanci:

- Deveti sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima održan je 4. maja 2016. godine u Podgorici. Sastanak je imao za cilj da ukaže na najvažnije reformske korake koji se sprovode u pobrojanim oblastima.
- Sastanak CEFTA Pregovaračke grupe za usluge, 21 i 22. septembar 2016. godine u Podgorici
- Pravno-tehnička redakcija teksta CEFTA Protokola o trgovini uslugama, 14. novembar 2016. godine u Briselu
- Sastanak CEFTA Pregovaračke grupe za usluge, 5. decembar 2016. godine u Podgorici
- Sastanak CEFTA Podkomiteta za usluge, 6. decembar 2016. godine u Podgorici

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator, u procesu implementacije Strategije razvoja JIE do 2020. godine, ostvaruje intenzivnu saradnju sa **Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) i Organizacijom za**

međunarodni razvoj i saradnju (OECD). RCC prati stepen ostvarenog progresa zemalja regiona po različitim dimenzijama razvoja definisanim SEE2020, dok OECD prati konkurentnost zemalja regiona u širem kontekstu, kako kroz sprovođenje aktivnosti na implementaciji ciljeva definisanih SEE2020, tako i kroz praćenje sprovođenja aktivnosti iz drugih strateški važnih dokumenata, poput Programa ekonomskih reformi, Strategije razvoja, bazirajući se na OECD metodologiju i primjere najbolje prakse razvijenih zemalja.

Saradnja OECD-a u implementaciji Strategije JIE 2020 je rezultirala izradom publikacije „**Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2016**“ koja pomaže zemljama regiona da procijene progres napravljen ka ostvarivanju ciljeva definisanih Strategijom. Publikacijom se mjeri napredak u sprovođenju reformi na 15 područja ključnih za jačanje konkurentnosti i daje konkretne preporuke vladama država jugoistočne Evrope za dalji razvoj i rast.

3. i 4. oktobra 2016 godine na Koordinacionom sastanku u Parizu je inicirano pokretanje novog ciklusa u prikupljanju podataka za izradu publikacije „Konkurentnost u Jugoistočnoj Evropi 2018“.

Ministarstvo ekonomije, je tokom 2016.godine, shodno Odluci Savjeta ministara EU **2015/2309/CFSP – kojom je EU odlučila da nastavi i proširi svoje aktivnosti**, u oblasti kontrole izvoza naoružanja i vojne opreme, nastavilo intenzivnu saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama na navedenom polju. Takav oblik saradnje u bitnome doprinosi sticanju novih znanja i iskustava što za rezultat ima veću efikasnosti u oblasti kontrole kontrolisanom robom.

U cilju podizanja kapaciteta institucija za što efikasnije sprovođenje sistema kontrole spoljne trgovine kontrolisanom robom, donošenja i primjenu propisa u ovoj oblasti, tokom prethodnih godina odvijala se izuzetno uspješna međunarodna saradnja. Predstavnici Ministarstva ekonomije i drugih institucija koje učestvuju u sistemu kontrole tokom 2015.godine, učestvovali su na brojnim seminarima, obukama i konferencijama, pod pokroviteljstvom EU kroz P2P Program izvozne kontrole roba dvostruke namjene, Vlade SAD kroz EXBS i SEESAC Program.

Tokom 2016. godine, Crna Gora je predsjedavala CEFTA 2006. Kao predsjedavajuća, Crna Gora je bila u obavezi da organizuje sve sastanke radnih tijela kojima je predsjedavala, kao i redovne sastanke: ekspertski sastanak i sastanak CEFTA pomoćnika ministara u junu 2016; strategijski sastanak, sastanak CEFTA ministara trgovine i CEFTA Week (okupljanje privrednika regiona). U organizaciji Crne Gore, održano je 45 CEFTA sastanaka.

Takođe, tokom predsjedavanja Crne Gore, obilježeno je 10 godina od potpisivanja Sporazuma. Dvije najvažnije aktivnosti tokom predjedavanja ticale su se dalje liberalizacije trgovine su nastavak pregovora CEFTA Dodatnog protokola 5 i CEFTA Dodatnog protokola 6.

Dodatnim Protokolom 5 obezbijediće se olakšanje tranzita i trgovine kroz regionalno povezivanje svih graničnih službi u jedinstveni informacioni sistem. Na taj način, smanjiće se trajanje tranzita i troškovi trgovine, što će dovesti do jačanja konkurentnosti nacionalnih ekonomija u Regionu.

Dodatni Protokol 6 podrazumijeva međusobno otvaranje tržišta usluga kroz slobodno kretanje radnika i međusobno priznavanje kvalifikacija.

Predmet pregovora je Dodatni protokol sa aneksima: Privremeni ulazak i boravak fizičkih lica koja pružaju usluge; Regulatorni principi vezani za telekomunikacije; Regulatorni principi vezani za poštanske i kurirske usluge; Lista specifičnih obaveza u uslugama.

U Direktoratu za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom za izvještajni period od 01.01.2016 do 31.12.2016.godine, ukupan broj prvostepeni upravnih predmeta po zahtjevu stranke iznosio je 405 zahtjeva. Od čega je 384 zahtjeva riješeno u propisanom roku, a broj neriješenih predmeta iznosi 21. U istom period izdato je jedno uvjerenje po zahtjevu stranke

IV. Značajni projekti

“Aproksimacija zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije”

U cilju što efikasnijeg transponovanja Direktive 2006/123/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 12. decembra 2006. godine o uslugama na unutrašnjem tržištu u nacionalno zakonodavstvo, Ministarstvo ekonomije je započelo realizaciju projekta “Aproksimacija zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije” (ALA projekat). U pitanju je ugovor Delegacije EU sa njemačkom Agencijom za razvoj (GIZ) putem indirektnog centralizovanog upravljanja. Projekat sadrži dvije komponente. Prva se odnosi na konkurenciju, a korisnik iste je Uprava za zaštitu konkurencije, dok se druga odnosi na Direktivu o uslugama, a korisnik je Ministarstvo ekonomije. **Projekat je završen 31. jula 2016. godine, a najznačajnije aktivnosti koje su realizovane u okviru druge komponente ALA projekta su:**

- Vlada Crne Gore je na sjednici od 25. juna 2015 razmotrila i donijela Akcioni plan za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu
- Pripremljen je Nacrt zakona o uslugama.
- Organizovanje obuka i seminara za predstavnike resornih institucija i privatnog sektora

- Izrađena je Komunikaciona strategija za implementaciju Direktive o uslugama sa komunikacionim planom
- Objavljen je Priručnik o Direktivi o uslugama, kao i brošure koje su distribuirane svim relevantnim subjektima.
- Tokom trajanja projekta na portalu VIJESTI i CDM, bili su objavljeni baneri sa informacijama o direktivi.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Što se tiče zakonodavnog okvira, propisi iz oblasti međunarodne trgovine su u visokom obimu usaglašeni sa pravnom tekovinom Evropske unije. Međutim, i pored toga što je Crna Gora ispunila završno mjerilo za poglavlje 30 - Vanjski odnosi, usvajanjem Akcioni plan od strane Vlade Crne Gore, i dalje će biti aktivnosti u okviru ovog poglavlja a koje se odnose na dalje usklađivanje zakonodavstva i sporazuma sa pravnom tekovinom EU, poboljšanje administrativnih kapaciteta, ali i izvještavanja EK o implementaciji Završnog mjerila. Takođe, u kontekstu EU integracija, sa ciljem efikasnijeg transponovanja Direktive o uslugama potrebno je u 2017. godini donijeti Zakona o uslugama. Kada je u pitanju Svjetska trgovinska organizacija (STO) potrebno je raditi na jačanju saradnje i koordinacionog mehanizma između organa nadležnih za implementaciju međunarodno preuzetih obaveza u okviru STO.

Crna Gora, u postupku kontrole spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene primjenjuje sveobuhvatnije kriterijume u odnosu na one koje predviđa Ugovor o trgovini oružjem (ATT) koji je Crna Gora ratifikovala u julu 2014. godine. Rukovođena time da svako unaprijeđenje odgovorne kontrole izvoza, uvoza i transfera oružja, povećava kako regionalnu tako i globalnu bezbjednost, Crna Gora je u grupi zemalja koje su prve pristupile Međunarodnom sporazumu o kontroli trgovine oružjem te je ujedno i Ratifikovala sporazum donošenjem Zakona o potvrđivanju sporazuma o trgovini oružjem ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori, broj 9/2014" od 4.8.2014. god.).

U cilju unaprijeđenja sistema kontrole u oblasti spoljne trgovine kontrolisanom robom, kao jednog od prioriteta Ministarstva ekonomije, neophodna je i dalje pomoć međunarodne zajednice i intenziviranje međuresorske saradnje svih institucija u primjeni propisa iz ove oblasti, kao i edukacija predstavnika privrede.

Shodno tome, unaprijeđenje sistema izvozno-uvozne kontrole će se nastaviti kroz:

- Nastavak procesa razvoja i pune implementacije zakonske regulative i do sada izgrađenog sistema izvozne kontrole naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene;
- Jačanje regionalne saradnje na planu izvozne kontrole;
- Donošenje novih Nacionalnih kontrolnih lista, odnosno usklađivanje sa listama EU;
- Izvršavanje svih preuzetih obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u UN, kao i brojnih međunarodnih rezolucija, preporuka i drugih dokumenata na planu spriječavanja proliferacije oružja za masovno uništenje i borbe protiv terorizma;
- Održavanje seminara i stalnih edukacija za predstavnike domaće privrede i državnih institucija o kontroli spoljne trgovine kontrolisanom robom;
- Unaprijeđenje tehničke osnove i edukacije carinskih organa radi njihove bolje osposobljenosti u spriječavanju krijumčarenja kontrolisane robe;
- Nastavak učešća u dugoročnom projektu EU.

Stanje u oblasti slobodne trgovine je na zadovoljavajućem nivou, s obzirom da je uspostavljen adekvatan institucionalni i zakonodavni okvir. CEFTA 2006 Sporazum sprovodi se nesmetano. Takođe, među osnovnim ciljevima istoimenog sporazuma su: povećanje obima međunarodne trgovine i investicija, dalja liberalizacija i olakšanje trgovine, povećanje stepena harmonizacije i transparentnosti, jačanje regionalne saradnje i olakšavanje vladama u administriranju trgovine i trgovinskih režima.

Međunarodna ekonomska saradnja je na solidnom nivou, imajući u vidu dobru zakonsku osnovu, međutim važno je istaći da i dalje postoji značajan prostor za realizaciju konkretnih inicijativa i projekata.

Imajući u vidu činjenicu da zemlje regiona mogu napredovati ukoliko zajedničkim snagama marljivo radimo na transformaciji naših ekonomija u otvorenije, konkurentnije i međusobno povezane. Ministarstvo ekonomije će i u budućem periodu nastaviti sa implementacijom Strategije razvoja JIE 2020. Navedene aktivnosti podrazumijevaju transponovanje prioriteta i strateških ciljeva Vlada zemalja regiona u konkretne projektne predloge i obezbjeđivanje finansijskih sredstava za njihovu realizaciju.

Direktorat za razvoj je tokom 2016. godine u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore, pripremio Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2016. godinu i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014, u 2015. godini, koji je usvojila Vlada i razmatrao nadležni Odbor Skupštine Crne Gore. U okviru aktivnosti koje nijesu obuhvaćene Programom rada Vlade sprovedena su dva programa državne pomoći Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za 2016. godinu i Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016. Zatim, Ministarstvo je donijelo inovirani Pravilnik o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave, a takođe izvršeno je izračunavanje stepena/ indeksa razvijenosti jedinica lokalne samouprave, na osnovu podataka za period 2013-2015. godina, što je obezbeđeno Ministarstva prema Zakonu o regionalnom razvoju. U cilju implementacije politike razvoja klastera u Crnoj Gori, Ministarstvo je u okviru projekta Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori, koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije, UNDP, Glavni grad Podgoricam, Prijestonica Cetinje i opština Bijelo Polje, realizovalo aktivnosti tehničke podrške formiranja novih klastera i jačanja kapaciteta postojećih. Takođe, u okviru istog projekta započeta je saradnja sa jedinicama lokalne samouprave u smislu tehničke podrške u izradi novih Starteških planova razvoja na lokalnom nivou, u slučaju JLS kojima je ovaj strateški dokument istekao 2016. godine. Aktivnosti koje se odnose na obaveze iz pregovora za Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata odnosile su se na učešće u pripremanju pregovaračke pozicije Crne Gore o pristupanju Evropskoj uniji.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

1.1 Tematski dio

- ***Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020 godine, za 2016. godinu***

Vlada Crne Gore je 2014. godine donijela novu Strategiju regionalnog razvoja za period 2014-2020 godina. Prilikom usvajanja Strategije Vlada je svojim Zaključkom zadužila Ministarstvo ekonomije da priprema godišnje Akcione planove za implementaciju Strategije, u prvom kvartalu godine na koju se Akcioni plan odnosi. Obaveza donošenja godišnjih Akcionih planova definisana je i Programom pristupanja Crne Gore EU. Akcioni plan je organizovan oko tri ključna prioriteta razvoja na nacionalnom nivou, koji su definisani Strategijom, postizanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, koji su dalje organizovani kroz sektorski pristup, odnosno kroz dalje unapređenje prioritarnih oblasti razvoja Crne Gore. Za svaku prioritetnu oblast, na nivou sva tri regiona (Sjeverni, Središnji i Primorski), definisane su mjere koje sadrže konkretne aktivnosti, programe ili projekte potrebne za ostvarivanje Strategije regionalnog razvoja u datoj oblasti.

Prilikom definisanja aktivnosti i projekata Ministarstvo je sprovelo široke konsultacije sa svim državnim organima, lokalnim samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11 i 20/15), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju i uopšte razvoju Crne Gore. U pripremi Akcionog plana vodilo se računa da bude usaglašen i sa Programom ekonomskih reformi Crne Gore 2015-2017 (PER), odnosno sa najprioritetnijim mjerama PER-a za 2016. godinu i identifikovanim projektima za njihovo ostvarenje, koji je Vlada donijela u januaru 2016. godine.

Sam proces pripreme Akcionog plana započeo je u novembru 2015. godine, a od strane Vlade donešen je u martu 2016. godine.

- ***Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, u 2015. godini***

Na osnovu Zakona o regionalnom razvoju, kao i u skladu sa Programom rada Vlade za 2016. godinu, pripremljen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020. godine, u 2015. godini. Izvještaj je pripremljen na bazi inputa državnih organima, lokalnih samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11 i 20/15), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju. Inputi se odnose na podatke o realizovanim aktivnostima i programima u 2015. godini, i u potpunosti prate strukturu Akcionog plana, tako da Izvještaj daje jasnu sliku stepena realizacije Akcionog plana, za svaku aktivnost, mjeru, prioritet, kao i realizaciju prema planiranoj strukturi finansiranja. Proces izrade Izvještaja započeo je u aprilu 2016. godine, a od strane Vlade donešen je na sjednici u junu 2016. godine.

U pitanju je sveobuhvatan dokument, koji jasno daje pregled realizovanih ulaganja na nivou Crne Gore, dalje na nivou regiona, prema definisanim pravcima razvoja i nižim kategorijama (prioritetima i mjerama).

1.2 Normativni dio

Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

- ***Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016.***

U cilju povećanja konkurentnosti na mirko i marko nivou, Ministarstvo ekonomije od 2014. godine realizuje Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016. godina.

Cilj Programa je da obezbijedi podršku preduzetnicima, malim i srednjim privrednim društvima i klasterima malih i srednjih privrednih duštava, naročito iz manje razvijenih opština i Sjevernog regiona, da u što većoj mjeri povećaju svoju konkurentnost, prvenstveno kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda za proizvode i podršku za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti. Državna pomoć u okviru ovog Programa realizuje se po principu refundacije. Preduzeću se nakon završetka implementacije i dostavljanja dokazne dokumentacije refundira do 70% investicije u slučaju malih preduzeća, a do 60% za srednja preduzeća.

S obzirom da je implementacija Programa u periodu 2014-2015. godina ukazala na potrebe određenih izmjena Programa, Ministarstvo je pripremio Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o Programu povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016. godina, kojom je unaprijeđen sistem implementacije Programa.

U 2016. godini za realizaciju ovog Programa bilo je opredijeljeno 100.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikaciji je 5.000 eura (bez PDV-a). Realizovan je jedan Javni poziv za učešće u Programu, u okviru kojeg je dostavljeno 45 aplikacija, od čega je uslove Programa ispunilo njih 30. U cilju odobravanja finansijske pomoći svim aplikantima koji su zadovoljili uslove Programa, subvencija po aplikantu je umanjena za 8,8%. Do kraja 2016. godine, implementaciju planiranih aktivnosti uspješno je finalizovalo 9 korisnika Programa, kojima je subvencija isplaćena, dok ostali korisnici Programa imaju na raspolaganju period do 18.02.2017. godine, tj. 6 mjeseci od dana potpisivanja Ugovora.

- ***Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori u 2016. godini***

U okviru implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016. godina, Ministarstvo ekonomije, pored različitih vidova tehničke podrške, od 2012. godine realizuje Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore (Cetinje i Ulcinj), 2012-2016, koji je 2014. godine proširen i preimenovan u Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016. godine, što znači da aplikanti mogu biti klasteri sa cijele teritorije Crne Gore.

Međutim, na osnovu analize potreba klastera i u cilju prilagođavanja Programa korisnicima, Program je za implementaciju u 2016. godini značajno izmijenjen. Prije svega, unaprijeđen je pravni okvir klastera, odnosno klastera korisnika Programa, koji moraju biti formalno-pravno osnovani. Zatim, ključna izmjena Programa odnosi se na proširenje predmeta podrške, sa nabavke proizvodne opreme na nabavku materijalne i nematerijalne imovine, kao i operativne troškove poslovanja. Takođe, izmijenjen je način realizacije subvencije, prema kojem se subvencija dodjeljuje kroz dvije ili tri tranše, u zavisnosti od trajanja projekta.

Cilj predmetnog Programa jeste finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, sve u cilju ostvarivanja bolje konkurentne pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu.

Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2016. godinu iznosila su 50.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu bio je 10.000 EUR (bez PDV-a).

U toku 2016. godine raspisan je jedan Javni poziv za učešće u Programu. Od ukupno 11 dostavljene aplikacije sredstava su odobrena za 6 klastera koji su uspješno realizovali svoje projekte i time stekli uslove za isplatu subvencije.

- ***Pravilnik o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave***

U skladu sa Zakonom o regionlnom razvoju, sve JLS u obavezi su da donesu svoje Strateške planove razvoja, dok je obaveza Ministarstva da definiše metodologiju procesa strateškog planiranja i strukturu Plana. S obzirom da je najveći broj JLS Strateške planove razvoja donijelo 2012. godine, isti uglavnom ističu 2016/2017. godine. Stoga, ukazala se potreba za analizom dosadašnjeg procesa strateškog planiranja i revidiranjem Pravilnika, koji je prvobitno donešen 2012. godine. Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u periodu jul-septembar 2016. godine, odradilo analizu dosadašnjeg procesa i iskustava u strateškom planiranju JLS. U fokusu istraživanja bile su JLS, čiji su inputi prvobitno dobijeni putem Upitnika (kraje jula), a zatim su uspjebile posjete 12 JLS (kraj septembra). Ministarstvo je novi Pravilnik donijelo u novembru 2016. godine.

- **Projekat Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori**

U pitanju je projekat koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije, UNDP, Glavni grad Podgoricom, Prijestonica Cetinje i opština Bijelo Polje. Komponente projekta koje se odnose na aktivnosti Direktorata za razvoj su:

1) Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave

Vezano za donošenje novog Pravilnika o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave, kao i obezbeđivanje JLS da izrade nova strateška dokumenta, Ministarstvo je u saradnji sa UNDP-em započelo tehničku podršku JLS. Tehnička podrška se odnosi na vođenje procesa izrade Plana i unapređenje istih kroz predloge, sugestije i slično, a takođe angažovan je konsultant koji će intenzivno raditi sa JLS. Do kraja 2016. godine, saradnja po ovom osnovu uspostavljena je sa 7 JLS, a tokom 2017. godine planirano je i proširenje saradnje sa dodatnim JLS.

2) Tehnička podrška razvoja klastera

Pored finansijske podrške za klasterne, kroz predmetni projekat klasterima je obezbijedena i tehnička podrška u smislu osnivanja klastera, jačanja njihovih kapaciteta, podrška u izradi marketing i akcionih planova klastera, a posebno je značajna podrška u pripremi aplikacija kako za domaće, tako i međunarodne programe finansiranja.

3) Analiza učinka politike razvoja klastera

U okviru projekata odrađena je analiza realizacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz razvoj klastera, uključujući sve aktivnosti tehničke i finansijske podrške koje su realizovane u periodu od 2012. godine. Takođe, posebno je izrađen dokument kojim je sumirana analiza realizacije programa državne pomoći za klasterne. Oba dokumenta pored analize daju smjernice za dalje aktivnosti u okviru politike razvoja klastera.

- **Izračunavanje stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave**

U cilju vođenja uravnotežene i dugoročno održive politike regionalnog razvoja, odnosno uklanjanja ograničenja koja utiču na stepen razvijenosti, Zakonom o regionalnom razvoju ("Službeni list Crne Gore", br. 20/11, 26/11 i 20/15.) propisano je obavezno praćenje stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave koji se utvrđuje na osnovu indeksa razvijenosti. Indeks razvijenosti integriše pet osnovnih socio-ekonomskih pokazatelja: stope nezaposlenosti, dohotka po stanovniku, prihoda budžeta jedinica lokalne samouprave po stanovniku, opšteg kretanja stanovništva i stepena obrazovanja.

S obzirom da s indeks razvijenosti JLS ažurira svake treće godine, Ministarstvo ekonomije je u decembru 2016. godine donijelo Pravilnik o utvrđivanju liste stepena razvijenosti jedinice lokalne samouprave, na osnovu podataka za period 2013-2015. godina.

2.2 Normativni dio

Ostale aktivnosti Direktorata za razvoj

Direktorat za razvoj je dao adekvatan doprinos kroz:

- Iniciranje formalno-pravnog osnivanja klastera
- Učešće u Radnoj grupi za održivo upravljanje resursima Nacionalnog Savjeta za Održivi razvoj
- Članstvo u Komisiji za koncesije
- Dostavljanje inputa za Strategiju inovativnih djelatnosti
- Dostavljanje inputa za Strategiju privlačenja stranih direktnih investicija
- Dostavljanje inputa na dokumenta u oblasti manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica
- Dostavljanje mišljenja i inputa za Izvještaje i Akcione planove Ministarstva unutrašnjih poslova u oblasti međuopštinske saradnje
- Saradnju sa NVO u smislu dostavljanja odgovora u vezi realizacije programa državne pomoći
- Organizovanje info dana za programe državne pomoći
- Organizovano niz sastanaka sa privrednicima i klasterima
- Učešće kreiranju i praćenju realizacije Industrijske politike (izrada Akcionih planova i Izvještaja)
- Učešće u izradi Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa (izrada Akcionih planova i Izvještaja)
- Učešće u izradi Integrisanog programa UN-a 2017-2020, Okvir razvojne pomoći UN za Crnu Goru
- Pripema seta odgovora za OECD dokument Ministarstva nauke
- Saradnja sa IRF-om

Aktivnosti koje se odnose na obaveze iz pregovora za Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

- Učešće u pripremanju pregovaračke pozicije Crne Gore za međuvladinu konferenciju o pristupanju Crne Gore evropskoj uniji, za poglavlje 22 – regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Direktorat za razvoj kreira i realizuje politiku regionalnog razvoja klastera, kroz izradu Akcionih planova za realizaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, na godišnjem nivou, kao i pripremu Izvještaja o njihovoj realizaciji. Izrada dokumenata, ako i rokovi definisani su Zakon o regionamom razvoju, tako da Direktorat u skladu sa rokovima i godišnjim Programima rada Vlade Crne Gore, izvršava pomenute obaveze.

U procesu je izrada Akcionog plana za implementaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2016. godinu. Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, donošenje Akcionog plana predviđeno je za I kvartal.

S obzirom da je u pitanju zahtjevan i sveobuhvatan proces, u narednom periodu bilo bi značajno unaprijediti saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim subjektima koji su, Zakonom o regionalnom razvoju, definisani kao učesnici kreiranja politike regionalnog razvoja, u smislu odgovornijeg i ažurnijeg dostavljanja podataka za potrebe izrade Akcionih planova i Izvještaja.

U kontekstu politike regionalnog razvoja, kada je u pitanju proces strateškog planiranja, saradnja po osnovu tehničke podrške u izradu novih Strateških planova razvoja, uspostavljena je sa 7 JLS i aktivnosti uglavnom teku po planu. I u ovom segmentu pokazuje se potreba za ažurnijim i odgovornijim angažovanjem određenih lokalnih samouprava. Ova aktivnost realizovaće se u kontinuitetu.

Što se tiče programa državne pomoći, Prijedlog programa podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2014-2020, upućen je Komisiji za kontrolu državne pomoći. U planu je intenzivno promovisanje Programa, u cilju povećanja broja klastera koji će iskoristiti raspoloživa sredstva, što uz tehničku podršku klastera predstavlja mjeru koja će biti u fokusu politike razvoja klastera tokom 2017. godine. U prvom kvartalu biće finalizovane aktivnosti u vezi implementacije Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za 2016. godinu, s obzirom da treba izvršiti isplatu subvencija nakon prispjeća zahtjeva od strane korisnika, a takođe planirano je donošenje novog Programa za naredni period, 2017-2020. godina, kao i sprovođenje istog.

Obaveza koja slijedi u II kvartalu 2017. godine je izrada Izvještaja o implementaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, u 2016. godini, koji se takođe priprema na bazi inputa svih JLS i organa i institucija koje u okviru svojih nadležnosti realizuju aktivnosti kojima se doprinosi regionalnom razvoju.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA

Aktivnosti i rad Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača tokom 2016. godine odvijale su se u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda i drugih zakona, kao i Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018, podzakonskih akata i drugih propisa

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

Shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, donešen je Komunikacioni plan nacionalnog brenda Crne Gore za 2016. i 2017. godinu (upotreba logotipa). Odloženo je donošenje Strategije razvoja nacionalnog brenda Crne Gore za 2017-2022 godinu zbog nedostatka finansijskih sredstava da se realizuje istraživanje domaće i inostrane javnosti o percepcijama vezanim za Crnu Goru, kao i da se uradi uporedna analiza koja bi omogućila adekvatnu izradu predmetne strategije. Izrada, a samim tim i donošenje odloženo je do obezbjeđivanja sredstava za neophodno istraživanje.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda za poslat EK. Odobrene su dvije TAIX aplikacija koje se odnose na usaglasavanje ZPP sa Direktivom o alternativnom rješavanju sporova i Zakonom o nedozvoljenom oglašavanju i dobijeni je experti koji su skupa sa predstavnicima Ministarstva radili na njihovom transponovanju u ZPP. Urađeni prijedlozi zakona proslijeđeni EK na mišljenje. Od komisije je dobijeno pozitivno mišljenje na Zakon o nedozvoljenom oglašavanju i upućen je udalju procedure prema Vladi a na Zakon o izmjenama Zakona o zaštiti potrošača su date određene sugestije jer nijesu u potpunosti prenesene odredbe iz direktiva koje uređuju tu oblast pa je navedeni zakon u ponovnoj proceduti međuresorskog usaglašavanja kako bi se keorigovali uočeni nedostaci. Donošenje oba zakona je planirano za 2017. godinu.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

Tematski dio

1. Informacija o izboru idejno-grafičkog rješenja vizuelnog identiteta (žiga) nacionalnog brenda Crne Gore sa Elaboratom.
2. Održane III i IV redovna sjednica Savjeta za zaštitu potrošača.
3. Pripremljen Godišnji Akcioni plan NPZP 2015-2018, za period jul 2015 – jun 2016,
4. U Skupštini Crne Gore usvojen Godišnji Akcioni plan NPZP 2015-2018, za period jul 2014 – jun 2015. godine.
5. Izrađen i objavljen Plan aktivnosti jedinica lokalne samouprave na podizanju nivo zaštite potrošača jul 2016.

Normativni dio

U toku 2016. godine realizovane su i pojedine aktivnosti u dijelu legislative koje nijesu bile predviđene programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu i to:

Izrađen i objavljen u Službenom listu, Pravilnik o isticanju obavještanja na proizvodima na brajevom pismu

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

U sklopu aktivnosti u kojima je učestvovalo Ministarstvo ekonomije, na osnovu obaveza utvrđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, u nadležnosti Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača pripremljeni su potrebni materijali za podgrupu. Takođe je nastavljeno i sa aktivnostima i redovnim godišnjim sastancima Pododbora Crne Gore i EK i to Pododbor za oblast unutrašnjeg tržište i konkurenciju, u dijelu koji se odnosi na zaštitu potrošača.

Ostale aktivnosti

Savjet za zaštitu potrošača sprovodio je redovne aktivnosti fokusirane na poboljšanje položaja potrošača u Crnoj Gori, kroz praćenje stanja zaštite potrošača na tržištu i predlaganja odgovarajućih mjera i aktivnosti, razmatrani su nacrti propisa koji su donešeni u ovoj oblasti, data su mišljenja o potrebi izmjena i dopuna postojećih i donošenju novih propisa u oblasti zaštite potrošača, učestvovali su u izradi Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018 sa godišnjim Akcionim planom realizacije Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018, za period jul 2015 – jun 2016 godina, kao i izradi Izvještaja o realizaciji godišnjeg Akcionog plana Nacionalnog programa zaštite potrošača 2012-2015, za period jul 2014 – jun 2015 god.

Aktivnosti na uspostavljanju adekvatnih osnova za razvoj nacionalnog brenda su nastavljene, pa je izrada zakonskog okvira za oblast nacionalnog brendiranja u završnoj fazi. Realizovani su svi koraci u procesu izrade zakona, počev od formiranja radne grupe za izradu Nacrta zakona o nacionalnom brendu i dobijanja sugestija i zaključaka od njenih članova, organizovanja javne rasprave i Prijedlog zakona je, nakon usklađivanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, poslat na mišljenje relevantnim ministarstavima. Usvajanje ovog zakona predstavlja veoma složen zadatak, imajući u vidu da je pomenuti zakon novina u poređenju sa zakonodavstvom Evropske Unije i zemalja u okruženju. Ovim zakonom regulisaće se osnove za dalji razvoj nacionalnog brenda, definisati obaveze nadležnih organa, postupak za dobijanje prava na korišćenje logotipa nacionalnog brenda, kao i obaveze korisnika prava za korišćenje logotipa nacionalnog brenda. Ovaj zakon reguliše i pitanja razvoja brenda grada i/ili regiona.

Osim navedenog, Ministarstvo ekonomije je realizovalo Konkurs za izbor idejno-grafičkog rješenja vizuelnog identiteta nacionalnog brenda Crne Gore, na kome je izabran logotip nacionalnog brenda, autora Vladimira Kovača, asistenta na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu, koji na najbolji mogući način predstavlja grafički izraz crnogorskih vrijednosti, tradicije, kulture i sl. Izbor logotipa nacionalnog brenda je izvršila sedmočlana Komisija za izbor idejno-grafičkog rješenja nacionalnog brenda Crne Gore, koju je imenovao ministar ekonomije. Imajući u vidu značaj koji logotip nacionalnog brenda ima, pokrenut je postupak za njegovu nacionalnu i međunarodnu registraciju, kako bi se onemogućilo da isti bude predmet zloupotreba i neovlašćenog korišćenja na različitim predmetima, materijalima i sl. i u svrhu drugačiju od one koju propisuje Zakon o nacionalnom brendu. Izbor logotipa nacionalnog brenda Crne Gore je jedna od ključnih aktivnosti za proces razvoja brenda države Crne Gore, koja će omogućiti predstavljanje nacionalnog identiteta Crne Gore kroz izabrani znak, a samim tim i povećati prepoznatljivost i vidljivost Crne Gore i njenih vrijednosti, odnosno njenog nacionalnog brenda, koji će značajno unaprijediti konkurentnost države, uticati na povećanje izvoza crnogorskih proizvoda i donijeti joj velike ekonomske benefite.

Nakon izbora logotipa nacionalnog brenda, Ministarstvo ekonomije je pripremlilo Komunikacioni plan nacionalnog brenda Crne Gore za 2016. i 2017. godinu (upotreba logotipa), koji je Vlada Crne Gore donijela na sjednici 07. jula 2016., ali je realizacija velikog broja aktivnosti predviđenih pomenutim planom, odložena za 2017. godinu zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Tokom 2016. godine su, u saradnju sa njemačkom fondacijom Hans Zajdel organizovane i realizovane dvije međunarodne konferencije o nacionalnom brendiranju, na kojima je učestvovao veliki broj eminentnih stručnjaka iz ove oblasti iz Crne Gore, država regiona i Evropske Unije, a sve sa ciljem razmjene iskustava i znanja iz oblasti nacionalnog brendiranja, uspostave adekvatni temelji za sprovođenje ovog veoma važnog procesa za Crnu Goru, ali promoviše Crna Gora, njen identitet, vrijednosti, kulturno-istorijsko naslijeđe, prirodne ljepote, potencijali i sl. domaćoj i inostranoj javnosti. Pripremljena je i izdata međunarodna publikacija na temu *Iskustava i izazovi u procesu brendiranja Crne Gore*, na crnogorskom i engleskom jeziku, a koja obuhvata stručne radove iz raznih oblasti koje su relevantne sa aspekta razvoja nacionalnog brenda.

Zakon o nedozvoljenom oglašavanju poslat na javnu raspravu i po njenom završetku prosljeđen nadležnim organima na davanje mišljenja. Na zakon nije bilo primejdbi ili sugestija. Dato mišljenje na Nacrt pravilnika o bližim uslovima, kriterijumima, postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka, visini troškova dodjele prava na korišćenje, elementima, izradu i načinu upotrebe ekološkog znaka. Na zahtjev trgovaca dato 20 mišljenja i tumačenja ZZP. Deleegiran je član za radnu grupu za izradu Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ličnom stečaju potrošača. Delegirana su dva člana za radnu grupu za izradu Izmjena Zakon o zaštiti potrošača – korisnika finansijskih usluga. Održan veći broj sastanaka sa predstavnicima Privredne komore Crne Gore, Unije poslodavaca, Svjetske banke, Centralne banke Crne Gore, Evropske komisije u Crnoj Gori, na temu zaštite potrošača i adekvatne primjene propisa u ovoj oblasti.

Zaštita ekonomskih interesa potrošača, bezbjednost (neprehrambenih) proizvoda, informisanje i edukacija potrošača, kao i efikasna zaštita njihovih interesa čine osnov politike zaštite potrošača u Evropskoj uniji. Ključna pitanja u oblasti zaštite potrošača su: opšta bezbjednost proizvoda, obmanjujući proizvodi, brza razmjena informacija o opasnim proizvodima i zaštita ekonomskih interesa potrošača (ugovori zaključeni na daljinu; ugovori zaključeni izvan poslovnih prostorija; prodaja robe široke potrošnje i prateće garancije; isticanje cijena proizvoda; nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima; ugovori o vremenski podijeljenom korišćenju (timesharing); nepoštena poslovna praksa; obmanjujuće i upoređujuće oglašavanje; ugovori o paket aranžmanima, aranžmanima za odmore i za organizovanje putovanja; potrošački krediti; odgovornost za neispravne proizvode; sudske i upravne zabrane za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (injuctions); saradnja između organa nadležnih za zaštitu potrošača). Prenošenje evropskog potrošačkog zakonodavstva u nacionalno i pravilna primjena harmonizovanog zakonodavstva uslov su za ujednačavanje zaštite naših potrošača sa zaštitom potrošača na tržištu Evropske unije. Pored već navedene potrebe dalje harmonizacije zakonodavstva, neophodno je dalje jačanja administrativnih kapaciteta u obje oblasti, radi obezbjeđivanja pravilnog sprovođenja pravne tekovine, kao i primjene tehničkih standarda EU, naročito u oblasti javnog zdravlja.

Crna Gora će vezano za potpunu primjenu pravne tekovine Evropske unije u poglavlju 28 nastaviti s daljim usklađivanjem zakonodavstva i jačanjem administrativnih kapaciteta. U skladu s navedenim, očekuje se da će Crna Gora ispuniti sve kriterijume kako bi privremeno zatvorila pregovore u poglavlju 28 u skladu s predviđenom dinamikom procesa pristupanja tj. do kraja 2018.

4. Izvršavanje zakona i drugih propisa

U skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača („Službeni list CG, br. 04/14) Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača učestvovao je u pripremi i davanju mišljenja na nacrtu i prijedloge dva propisa koje su pripremili drugi organi a u oblasti zaštite potrošača. Tokom 2016. godine Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača izdao je dvadesetak mišljenja vezanih za primjenu Zakona o zaštiti potrošača. U pogledu primjene Zakona o potrošačkim kreditima i Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencije kreditora i kreditnih posrednika u evidenciji Ministarstva ekonomije upisano je deset kreditora i jedan kreditni posrednik.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Imajući u vidu da su sprovedeni neki od prvih koraka, u narednom periodu mora se raditi na predstavljanju logotipa nacionalnog brenda domaćoj i inostranoj javnosti, zatim mora se početi sa sinhronizovanom upotrebom znaka od strane organa državne i lokalne uprave, crnogorskih predstavništava u inostranstvu i slično, kako bi se zajedničkim snagama djelovalo u pravcu stvaranja prepoznatljivosti ali i poistovjećivanja Crne Gore sa izabranim vizuelnim identitetom. Nadalje, donošenjem Zakona o nacionalnom brendu javiće se neophodnost edukovanja potencijalnih

korisnika prava na korišćenje logotipa o nacionalnom brendu i o značaju sticanja tog pravo, čime će se onima koji ispunjavaju Zakonom propisane uslove omogućiti da koriste logotip u svojim poslovnim aktivnostima, na proizvodima, u uslužnom procesu i sl. Kako bi se pripremila Stretgija razvoja nacionalnog brenda, kojom će se definisati aktivnosti i mjere neophodne za adekvatno pozicioniranje Crne Gore u inostranstvu, u narednom periodu jedna od veoma važnih aktivnosti tiče se sprovođenja istraživanja percepcija domaće i inostrane javnosti, koje do sada nije moglo da se realizuje zbog nedostatka finansijskih resursa. Pomenuto istraživanje biće polazna osnova za koncipiranje daljeg toka razvoja nacionalnog brendiranja Crne Gore.

Oblast zaštite potrošača je u prethodnom periodu dobro normativno uređena a uz dodatne implementacije propisa EU biće u najvećoj mjeri harmonizovana i pružiće crnogorskim potrošačima podjednaka prava kao i potrošačima iz država članica EU. Glavni problem u trenutnoj primjeni zakona o zaštiti potrošača je slaba informisanost potrošača i nedovoljna uključenost u segment edukacije i upoznavanja o pravima potrošača i načinima njihove zaštite. U tom segmentu treba dodatno intezivirati rad NVO i državnih organa koji imaju ključnu ulogu u edukaciji i obrazovanju svih potrošačkih ciljnih grupa. Dodatna edukacija je neophodna i trgovcima jer je i kod njih primjetno nepoznavanje i nepoštovanje prava potrošača i mehanizama koji su razvijeni kako bi se potrošači sem upravnog postupka mogli dodatno zaštititi kroz vansudsko rješavanje potrošačkih sporova.

DIREKTORAT ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE POŠTANSKU DJELATNOST I RADIO SPEKTAR

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

1.1. Tematski dio

U toku 2016. godine realizovane su sve obaveze Direktorata koje su utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu:

- Strategija razvoja informacionog društva 2016-2020. Ovom strategijom su se utvrdili ciljevi razvoja informacionog društva u Crnoj Gori do 2020. godine, saglasno Digitalnoj Agendi 2020 i Strategiji za jedinstveno digitalno tržište. Strategija je identifikovala strateške pravce razvoja, čiji strateški prioriteti obuhvataju i ciljeve razvoja širokopojasnog pristupa internetu.

1.2. Normativni dio

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama** Skupština Crne Gore je usvojila 29. decembra 2016. godine, koji je objavljen u Službenom listu Crne Gore („Sl.list CG“, br. 2/17) od 10.1.2017. godine.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama uređuju se uslovi i način obavljanja djelatnosti u oblasti elektronskih komunikacija, kao i druga pitanja od značaja za pružanje elektronskih komunikacionih usluga, na način da se postigne usklađenost sa Izvještajem Evropske Komisije o napretku Crne Gore - pitanjem nezavisnosti regulatora, kao i sa pravilima državne pomoći, odnosno sa Poglavljem 8 – Konkurencija.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2016. godinu

2.1 Tematski dio

- Učešće u radu Radne grupe za Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji, u procesu pristupanja EU;
- Učešće u radu Interresorne Komisije za članstvo Crne Gore u NATO;
- Učešće u radu NATO CEPC - Komiteta za civilno planiranje u vanrednim situacijama (Civil Emergency Planning Committee);
- Informacija o postupku digitalizacije, oslobađanju spektra digitalne dividende i završenoj aukciji spektra;
- Informacija o stanju primjene Sporazuma o snižavanju cijena usluge roaminga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama;
- Informacija o projektu: Nacionalna tačka internet razmjene saobraćaja (IXP);
- Informacija o pristupu internetu u Crnoj Gori i mogućnosti razvoja.

2.2 Normativni dio

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama** Skupština Crne Gore usvojila je 22. jula 2016. godine, koji je objavljen u Službenom listu Crne Gore („Sl.list“ br.55/16) od 17.08.2016. godine.

Ovim Zakonom uređuju se uslovi i način obavljanja univerzalne i drugih poštanskih usluga, kao i druga pitanja od značaja za obavljanje poštanskih usluga, na način da se postigne usklađenost sa Izvještajem o skriningu u Poglavlju 8 – Konkurencija, Zakonom o kontroli državne pomoći i Pravilnikom o listi pravila državne pomoći. Pomenuti Zakon

donijet je i u cilju postizanja usaglašenosti sa drugim propisima kojima se uređuje tržište usluga, boljeg regulisanja tržišta poštanskih usluga, kao i radi usaglašavanja sa novim Zakonom o upravnom postupku.

- **Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu registracije korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga** („Sl.list“ br.60/16) od 23.09.2016. godine.

Ostale aktivnosti

- Kontinuirana i intenzivna saradnju sa međunarodnim institucijama, prvenstveno saradnja sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) i sa Konferencijom evropskih administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT), kao i sa Međunarodnom telekomunikacionom satelitskom organizacijom (ITSO) i Međunarodnom mobilnom satelitskom organizacijom (IMSO).

3. Najznačajniji projekti

3.1. Saradnja sa Svjetskom bankom (SB), gdje je fokus dat na projektu “Balkanski autoput broadbanda”, za čije izvođenje je potrebno da se pripremi analiza koja će pokazati stanje broadbanda u Crnoj Gori, kao i u drugim susjednim državama, a sve imajući u vidu pregovore između Crne Gore i EU vezano za učlanjenje, kao i postavljene ciljeve u ovoj oblasti.

Tehnička pomoć Svjetske banke će omogućiti da se realizuju javne finansijske podrške kroz izradu broadband Strategije, kao i preliminarne studije izvodljivosti za infrastrukturu regionalnog broadbanda u području Balkana. Svjetska banka je izradila Informaciju o politici u sektoru širokopojasnog pristupa internetu. Nastavljamo na projektu u skladu sa ciljevima Strategije razvoja informacionog društva 2016-2020.

Pomoć Svjetske Banke će omogućiti podršku kroz izradu sljedećih projekata:

3.1.1. Tehnička asistencija u izradi broadband Strategije - kroz analizu postojećeg stanja, uradiće se elaborat zakonskog okvira Politike državne pomoći Evropske Unije za razvojne projekte širokopojasnog pristupa, koji će uključiti detaljne analize određenih studija slučajeva ruralnih broadband inicijativa u EU, i skup opcija/preporuka za Vladu iz zaključaka navedenih projekata.

3.1.2. Priprema aplikacije za dobijanje fondova radi izvođenja preliminarne studije izvodljivosti za infrastrukturu regionalnog broadbanda u području Balkana

Ovom aplikacijom aplicirano je za fondove u okviru Savjetodavne Institucije Javno - Privatne infrastrukture (PPIAF: Public-Private Infrastructure Advisory Facility), i koncept aplikacije je dobio preliminarno odobrenje u septembru 2015. godine (u I fazi procesa aplikacije). Ova studija će dati presjek infrastrukture optičke povezanosti država zapadnog Balkana, preko infrastrukture električnih vodova, a koja je u vlasništvu elektro-energetskih preduzeća šest zemalja regiona (Republika Srbija, Bosna i Hercegovina, Albanija, Republika Makedonija, Crna Gora, Kosovo), a predložići i mogućnost nadogradnje te mreže.

3.1.3. Projekat regionalne saradnje - nadogradnja optičke infrastrukture, koju posjeduju elektro-energetski preduzeća šest zemalja regiona (Republika Srbija, Bosna i Hercegovina, Albanija, Republika Makedonija, Crna Gora, Kosovo), kroz analizu stanja koja će dati presjek infrastrukture optičke povezanosti država zapadnog Balkana, preko infrastrukture električnih vodova.

3.2. Sporazum o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Makedonije i Republike Srbije – kontinuirano 2014, 2015,2016, 2017. godina

Na osnovu Sporazuma o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama, zaključenog dana 29. 09. 2014. godine, između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Republici Makedoniji i Republici Srbiji, donijeta je Odluka o dinamici snižavanja cijena rominga.

Sporazum je potpisan i donijet na regionalnoj osnovi, po principu reciprociteta važenja sniženih, istovjetnih cijena koje bi za roming plaćali građani pomenutih zemalja.

Zaključivanjem Sporazuma o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama, između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Makedonije i Republike Srbije, potpisnici su se saglasili da maksimalne cijene usluga rominga treba sniziti do nivoa cijena koje važe u Evropskoj uniji, te da će cijene usluga rominga biti dovedene na nivo cijena iz EU, kada se obezbijedi istovjetna i istovremena primjena svih obaveza iz Sporazuma od strane zemalja potpisnica.

U toku je primjena druge faza Sporazuma, koja je počela 01.07.2016. godine, a trajeće do 30.06.2017. godine, nakon čega će se primijeniti treća faza koja je ujedno i posljednja faza snižavanja cijena usluge rominga, po ovom Sporazumu.

U toku je izrada zajedničke regionalne Studije o regionalom romingu, pod pokroviteljstvom Savjeta za regionalnu saradnju (RCC-Regional Council Committee), koja je u ranoj fazi Nacrta.

Izrada Studije obuhvata procjenu pravnog okvira koji okružuje RRA (Regional Roaming Agreement) i implementaciju Sporazuma u privredama svih zemalja potpisnica, kao i pravni i regulatorni okvir koji se odnosi na roming usluge i kontrole cijena, s obzirom na već primijenjene dvije faze snižavanja cijena rominga.

Roming je oblast politike u kojoj privrede svih zemalja potpisnica nastoje da se usklade sa modelom EU, čak i prije pristupanja, a sa konačnim ciljem pružanja podrške daljem regulisanju cijena rominga, kao i prema potencijalnom eliminisanju roming doplata u našem regionu poslije 2017. godine.

3.3. Nacionalna tačka razmjene internet saobraćaja (MIXP) - kontinuirano 2014, 2015,2016, 2017. godina.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije u saradnji sa Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i Centrom informacionog sistema Univerziteta Crne Gore, a u partnerstvu sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) i Međunarodnom internet zajednicom (ISOC), u 2014. godini otpočelo je aktivnosti na uspostavljanju Nacionalne tačke razmjene internet saobraćaja.

CIS je uspostavio i web sajt za MIXP na slobodnom domenskom imenu mixp.me (www.mixp.me) i na istom postavio inicijalne informacije koje je RIPE (Evropske IP Mreže) tražio za registraciju provajdera.

MIXP je počela sa radom 22. jula 2015. godine, i na taj način postala funkcionalna i operativna. Do sada su na MIXP povezani Univerzitet Crne Gore, doMEn, Crnogorski Telekom, Telenor, Mtel, MNNews i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije.

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je registrovala MIXP kao operatora, koji je od 1. aprila 2016. godine počeo da pruža telekomunikacione usluge na komercijalnoj osnovi.

OCJENA STANJA I PRIJEDLOG MJERA

Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio-spektar obavlja poslove koji se odnose na pripremu tekstova nacrta i predloga zakona, kao i propisa koji se donose na osnovu zakona u oblasti elektronskih komunikacija, radio- spektra i poštanske djelatnosti.

Takođe, jedan od osnovnih zadataka ovog direktorata jeste obezbjeđivanje uslova za razvoj i podsticanje razvoja elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti, kao i koordiniranje aktivnosti sa nadležnim državnim organima i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Tržište elektronskih komunikacija u Crnoj Gori je razvijeno, konkurentno i usklađeno sa najvišim EU standardima i EU regulativom, u ovoj oblasti.

Stanje na ovom tržištu dodatno se unapređuje Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama, koji je 29.12.2016.godine, usvojen u Skupštini Crne Gore.

Ubrzani razvoj infrastrukture širokopojsnog pristupa internetu i usluga za koje su potrebne velike brzine pristupa, uz osiguranje dostupnosti usluga širokopojsnog pristupa pod jednakim uslovima na cijeloj teritoriji Crne Gore, su prioritet u oblasti politike elektronskih komunikacija.

Prethodni period je obilježio intenzivan i dinamičan razvoj tržišta elektronskih komunikacija u Crnoj Gori. Podsticanje investicija za razvoj fiksnih i mobilnih komunikacionih mreža, kroz punu implementaciju zakona i valorizaciju slobodnog spektra, kao i spektra tzv. "digitalne dividende" su bile značajne aktivnosti u sektoru telekomunikacija, u proteklom periodu.

Istovremeno sa pomenutim aktivnostima, unapređivan je ambijent koji pospješuje konkurenciju na tržištu elektronskih komunikacija.

Elektronske komunikacione mreže i infrastruktura u Crnoj Gori, omogućavaju primjenu najsavremenijih tehnologija za pružanje usluga. Preko takvih mreža i infrastrukture korisnicima u Crnoj Gori se nude skoro sve postojeće elektronske komunikacione usluge koje se pružaju u svijetu i koje trenutno zadovoljavaju potrebe građana. Operatori sve više ulažu u tehnološki razvoj svojih mreža, pa imamo sve veći broj FTTX priključaka (fiber to the home-optika do kuće), preko kojih se ostvaruje pristup internetu velikim brzinama.

Tržište telekomunikacija u Crnoj Gori u mnogim njegovim segmentima je u potpunosti liberalizovano i konkurencija je uveliko prisutna. Takav je slučaj i sa fiksnom i mobilnom telefonijom, međunarodnim saobraćajem, internet servisima, fiksnim i bežičnim pristupom.

Postojeća tri operatora mobilne telefonije implementirali su najnovije tehnologije i pružaju najsavremenije servise svojim korisnicima. Broj korisnika elektronskih komunikacionih usluga u Crnoj Gori je u svim segmentima tržišta u stalnom porastu. Kao rezultat svega toga, Crna Gora je prepoznata kao država sa izuzetno visokom penetracijom i brojem korisnika u odnosu na broj stanovnika.

Posebnu pažnju treba obratiti i na domaćinstva u ruralnim područjima, kojima je potreban širokopojsni pristup kako bi bili u mogućnosti da koriste usluge informacionog društva, u cilju ravnomjernog razvoja svih crnogorskih regija. Danas sektor telekomunikacija doživljava strukturne promjene i još se uvijek bori s nepovezanošću nacionalnih

tržišta, nedostatkom regulativne dosljednosti i predvidljivosti u EU, posebno za radio spektar, kao i sa nedostatkom dovoljnih ulaganja pogotovo u ruralnim područjima.

Takođe, neophodno je podsticati uvođenje mreža visokog kapaciteta i zadržati efikasnu tržišnu utakmicu i odgovarajući prihod u odnosu na rizike.

Očekujemo da će se u periodu pred nama postići sve ovo, budući da je uspješno završena nedavna aukcija spektra i da su sva tri vodeća mobilna operatora preuzela obavezu razvoja širokopojasnih usluga prenosa podataka, što je snažan doprinos postizanju ciljeva nacionalne broadband pokrivenosti i smanjivanja tzv. "digitalnog jaza".

Strategijom razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, se između ostalog, nastavlja sa radom na daljem razvoju tržišta elektronskih komunikacija, unapređenju infrastrukture za širokopojasni pristup internetu, a sve u cilju dostizanja standarda EU postavljenih u Digitalnoj agendi 2020 i Strategiji za jedinstveno digitalno tržište. Širokopojasni internet pristup velikim brzinama više se ne smatra luksuzom, već osnovnom infrastrukturom za razvoj ekonomije jedne zemlje. Izgradnja adekvatne infrastrukture za brz i siguran internet predstavlja zahtjev digitalnog doba u kojem, na ekonomski rast, mogu da računaju samo države koje su obezbijedile infrastrukturu za brz prenos podataka koristeći internet.

Svemu tome će dodatno doprinijeti i donošenje novog Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina, čije donošenje je predviđeno za 2017. godinu, koji će imati za cilj smanjenje troškova, olakšavanje i podsticanje izgradnje elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina, uklanjanje postojećih prepreka postavljanja mreža velikih brzina na teritoriji cijele Crne Gore, a sve kako bi se ubrzalo dostizanje ciljeva iz Digitalne agende za Evropu do 2020. godine.

**IZVJEŠTAJ O RADU
DIREKCIJE ZA RAZVOJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA
ZA 2016. GODINU**

Mart, 2017.

O DIREKCIJI

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća (u daljem tekstu: Direkcija za razvoj MSP) obavlja svoju djelatnost od februara 2001. godine i ima višegodišnje iskustvo u obezbjeđivanju neophodne podrške razvoju preduzetništva i malih i srednjih preduzeća (MSP), te povećanju njihove konkurentnosti.

Aktivnosti Direkcije se ogledaju kroz:

- Definisane Strategije za razvoj MSP, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje, i Strategije za razvoj ženskog preduzetništva.
- Pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj MSP, koordinaciju programa, mjera i aktivnosti koje se odnose na razvoj MSP sa posebnim akcentom na podsticanje konkurentnosti i izvoza, ženskog preduzetništva, i unaprjeđenja preduzetničkog učenja;
- Pripremanje programa za edukaciju preduzetnika, organizovanje seminara, treninga, kurseva;
- Internacionalizaciju odnosno pružanje usluga informacija i pomoći domaćim MSP, ali i stranim koji namjeravaju da posluju u Crnoj Gori;
- Organizovanje regionalnih i lokalnih događaja za podršku razvoja MSP
- Unaprjeđenje mjera podrške za podsticaj razvoja MSP (inkubatora, klastera, tehnoloških parkova, itd.);
- Promociju značaja razvoja MSP i preduzetništva kroz organizovanje nastupa na međunarodnim sajmovima, poslovnim susretima između domaćih i stranih kompanija u zemlji i inostranstvu, uspostavljanje poslovnih kontakata itd.

Od 2003. godine, Direkcija je nacionalni koordinator sprovođenja principa *Small Business Acta-SBA* za Crnu Goru. Takođe, od 2008. učesnik je u okviru prvog CIP/EIP programa Evropske unije, odnosno od 2014 COSME programa. Direkcija je takodje nacionalni kontakt za MSP u okviru EU Horizon 2020 programa.

Uredbom o organizaciji državne uprave (Sl. list CG 5/2012, 25/2012 i 61/2012 od 23.01.2012. član 16.), Direkcija za razvoj MSP je postala organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije. Rad Direkcije je dominantno organizovan u okviru Sektora za strateške i razvojne projekte, regionalnu i institucionalnu podršku, edukaciju i promociju, u okviru kojeg su:

- Odsjek za razvojne projekte, institucionalnu podršku
- Odsjek za edukaciju i promociju
- Odsjek za podsticanje konkurentnosti i promociju izvoza

U okviru Direkcije funkcioniše i Odjeljenje (Evropski centar) za informacije i inovacije.

IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA U 2017. GODINI

Direkcija je koordinator realizacije aktivnosti i mjera:

- **Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019.**
- **Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020**

Sprovođenje svih navedenih strategija, po zaključku Vlade Crne Gore, koordinira, i iz svojih nadležnosti realizuje Direkcija za razvoj MSP i ujedno realizuje projekte i aktivnosti iz svoje nadležnosti koje su obuhvaćene navedenim strategijama.

Kako bi se pratila realizacije zadataka i aktivnosti u okviru navedenih strategija, Direkcija za pomenute izrađuje:

- Godišnje akcione planove;
- Godišnje izvještaje o realizaciji akcionih planova.

Realizacija aktivnosti pomenutih strategija je, osim u nadležnosti Direkcije za razvoj MSP, i u nadležnosti cijelog niza institucija javnog i privatnog sektora (ministarstava, državnih institucija, biznis asocijacija, međunarodnih organizacija, centralne banke, itd).

Proces izrade i realizacije aktivnosti ovih strategija nadgledaju:

- **Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje.**
- **Koordinaciono tijelo za žensko preduzetništvo.**

Navedena radna tijela i savjeti su sastavljeni od predstavnika javnog i privatnog sektora i međunarodnih organizacija, uz predsjedavanje predstavnika Direkcije za razvoj MSP.

Takođe, Direkcija je i koordinator realizacije aktivnosti i mjera Strategije za razvoj MSP 2011-2015.god. U toku 2016.god. započete su pripremne aktivnosti na izradi ažurirane Strategije za razvoj MSP.

Direkcija za razvoj MSP radi i na jačanju promocije evropskih vrijednosti u razvoju politike MSP i preduzetništva, odnosno **nacionalni je koordinator sprovođenja principa Akta o malim preduzećima – SBA, koji definiše politiku MSP u EU.**

1. RAZVOJNI /MEĐUNARODNI PROJEKTI

1.1. Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza II)

Zbog uspješnih rezultata I faze projekta - Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (2013- mart 2016.), po njegovom završetku, Vlade Crne Gore, Republike Srbije, Bosne i Hercegovine, kao i Republike Makedonije, zatražile su od Vlade Japana dalju saradnju u ovoj oblasti kako bi se učvrstila i proširila usluga mentoringa. Vlada Japana je odobrila II fazu projekta tehničke saradnje za dalji razvoj malih i srednjih preduzeća, kao i poboljšanje saradnje u regionu.

Sporazum o saradnji na projektu - Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (Faza II) u Crnoj Gori između Ministarstva ekonomije- Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Japanske agencije za međunarodnu saradnju ima za cilj da uspostavi pravni okvir za realizaciju II faze pomenutog projekta.

Potpisivanje Sporazuma očekuje se do kraja I kvartala, dok će aktivnosti na implementaciji pružanja mentoring usluga započeti u II kvartalu 2017.god..

1.2. Program podrške razvoju preduzetništva

U cilju stimulisanja kreativnosti, afirmacije preduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta, **Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća** je tokom 2015. i 2016.godine u saradnji sa Investiciono-razvojnim fondom započela sprovođenje aktivnosti u okviru Programa "Podrška razvoja preduzetništva" radi pružanja **nefinansijske podrške** zainteresovanim licima koja planiraju da otpočnu sopstveni biznis i preduzećima starim do godinu dana da unaprijede postojeće poslovanje.

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća **učestvovala je u dijelu obezbjeđenja nefinansijske podrške koja se odnosila na:**

- Objavljivanje Javnog poziva
- Prikupljanju prijavnih formulara
- Pripremi i realizovanju posebnih ciklusa preduzetničkog obrazovanja za svaku ciljnu grupu
- Izradi biznis planova za kandidate koji su zadovoljili kriterijume Javnog poziva.

U cilju pojednostavljenja procedure i duplog obilaženja svakog kandidata (prvo od strane predstavnika Direkcije a zatim Fonda nakon pristizanja aplikacija za njihovu obradu), predstavnici obje institucije su **obišli svih 58 kandidata, nakon čega je dat prijedlog onih koji su zadovoljili sve uslove Javnog poziva**, i pristupilo se izradi biznis planova i prikupljanju projektne dokumentacije od strane Direkcije, i upućivanje kompletiranih kreditnih zahtjeva na konačno odlučivanje Fondu.

U 2016.god. izrađeno je ukupno 12 biznis planova od strane Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i uz prateću dokumentaciju dostavljeni su Investiciono razvojnom fondu na konačno odlučivanje. Investiciono razvojni fond na osnovu prijedloga Direkcije, a u skladu sa svojom poslovnom politikom, donosi konačnu odluku o odobravanju kreditnih sredstava. Izrada biznis planova podrazumijevala je kontinuirani rad tima Direkcije sa predstavnicima preduzetnika u dijelu koji se odnosi na prikupljanje neophodnih informacija i dokumentacije, kao i savjetovanju prilikom razrade biznis ideje.

Pored podrške u izradi biznis planova, tim Direkcije je pružio i stručnu pomoć prilikom registracije preduzeća, a koja se odnosila na pripremu statusne dokumentacije za registraciju preduzeća što je podrazumijevalo akata o osnivanju

preduzeća i popunjavanje neophodnih formulara za CRPS. **Podršku prilikom registracije biznisa primilo je 7 početnika u biznisu.**

1.3. Adria footouring

„Adriatic Food and Tourism: Innovating SME-s“ ADRIA FOOTOURING - Direkcija za razvoja MSP je jedan od partnera u projektu Adria Footouring (hrana i turizam sa područja Jadrana, inoviranje MSP). Projekat se realizuje u okviru IPA Adriatic CBC programa, ko-finansiran od strane EU u iznosu od 85 %, i ima za cilj poboljšanje poslovnog ambijenta sektora agrara i turizma u zemljama Jadranske regije. Adria Footouring je još jedan u nizu strateški važnih projekata usmjerenih na razvoj malog i srednjeg biznisa - projekat pružanja podrške inovativnim preduzećima u tradicionalnim sektorima, kao što su sektor turizma i sektor prehrambene industrije. Projekat je počeo sa realizacijom u oktobru 2013. godine. Planirano trajanje projekta je 34 mjeseca (jul 2015. godine), zbog kašnjenja u realizaciji trajanje projekta je produženo do 30.06.2016.

U toku 2016. godine, u skladu sa projektom predviđenim aktivnostima, održana su: 2 sastanka Upravnog odbora, 1 Regionalna konferencija, 1 Transnacionalna konferencija, kao i finalna konferencija projekta. Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je u aprilu 2016. organizovala sastanak Upravnog odbora, Regionalnu i Transnacionalnu konferenciju koje su održane u Kotoru. Završna konferencija projekta održana je u Peskari u junu 2016. Ekspertski tim partnera u projektu je u kontinuitetu pružao predviđenu podršku putem portala Virtuelnog inkubatora (www.adriaincubator.eu) koji je uspostavljen 2015. godine.

1.4. Adriatinn

ADRIATINN – Direkcija je od novembra 2013. partner u projektu u okviru IPA Adriatic CBC. Projektom je formirana jadranska mreža za unaprijeđenje istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu stvaranja novih politika za održivu konkurentnost i tehnološku sposobnost MSP. Direkcija je u skladu sa obavezama prisustvovala sastancima Upravnog odbora projekta. Prvobitno predviđeno trajanje projekta je bilo do marta 2016., a u skladu sa odlukom Managing Authority-ja programa projekat je produžen za period od 6 mjeseci, tj. do septembra 2016.

Aktivnosti na projektu: kapitalizacija dodijeljenog IPA CBC projekta ALTERENERGY i plan održivosti projekta (Sustainability plan), realizovane su u skladu sa predviđenom dinamikom.

U junu 2016. Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, u okviru projektnih aktivnosti, organizovala je Infodan na temu Mogućnosti finansijske podrške za inovativna MSP u Crnoj Gori. U 2016. održana je plenarni sastanak u Crnoj Gori u organizaciji Univerziteta Crne Gore, koji su takođe partner u projektu. Završna konferencija je održana na Krfu u septembru 2016.

1.5. Smartinno

SMART INNO (Smart network and sustainable innovation cluster to increase RDI competitiveness of SME s in the Adriatic) projekat se realizuje u okviru IPA Adriatic CBC. Projekat se odnosi na organizovanje mreže inovativnih klastera, formiranje finansijskih mehanizama za podršku, sa akcentom na međudržavnu kooperaciju. Projekat je započeo u novembru 2013.god. i trajao do kraja septembra 2016.god. U okviru projektnih aktivnosti u 2016.god. organizovano je pet seminara, na sljedeće teme:

- Kao unaprijediti ponudu u agro-turizmu
- Kreiranje standardizovanog seta usluga u agro-turizmu i online promocija
- Smještajni kapaciteti u ruralnom turizmu
- Registracija biznisa sa posebnim akcentom na agroturizam
- Dostupni izvori finansiranja i institucionalna podrška za agroturizam.

Seminari su se održali u Podgorici i Baru, i učestvovao na kojima je bilo pristuno 91 predstavnik agro-turizma i povezanih djelatnosti.

Takođe, u okviru projekta za dva preduzeća pružena je nefinansijska konsultantska podrška koja se ogledala u izradi marketing plana i izradi vizuelnog identita za proizvod vino.

Pored ovoga organizovane su i dvije radionice na temu Menoringa i Investicione spremnosti za sektor MSP. Osoblje uključeno u realizaciju aktivnosti SMARTINNO projekta učestvovalo je na regionalnim događajima: 1 Forum EU Strategije za Jadranski i Jonski region (EUSAIR) u Dubrovniku i Transnacionalnoj konferenciji o regionalnim klasterima u digitalnoj ekonomiji koja se održala u Draču. Pored ovoga projektno osobljen učestvovalo je na konferencijama koje su

se organizovale od strane projektnih partnera u Bariju i Riminiju.

Zbog otežanih procedura i smanjenih ingerencija direktora Direkcije, i nepoznavanja procedura za implementaciju IPA projekata od strane zaposlenih u Ministarstvu, tokom implementacije tri navedena IPA

projekta, iznos od 319,192.00 € je neiskorišćen odnosno vraćen ili prebačen u korist drugih partnera u projektu.

2. ISTRAŽIVAČKO /EDUKATIVNI PROJEKTI

2.1. Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje

Da bi vizija preduzetništva zaživjela u praksi Direkcija za razvoj MSP, kao koordinator Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje je u saradnji sa ostalim članovima i uz ekspertsku pomoć ETF-a, (Evropska Trening Fondacija) a slijedeći preporuke iz SBA izvještaja, tokom 2016. godine organizovala 4 radionice koje su rezultirale izradom novog dokumenta –Unaprijeđeni model rada partnerstva, kako bi ovo tijelo postolo ključni promoter preduzetničkog učenja na svim nivoima obrazovanja.

Tokom 2016.godine u organizaciji Nacionalnog partnerstva organizovani su: krugli sto na temu: Značaj preduzetničkog učenja u sistemu formalnog obrazovanja, raspisan Javni poziv za promociju primjera dobre prakse u školama i preduzećima, i održana prva međunarodna konferencija u okviru Evropske nedelje vještina stečenih kroz stručno obrazovanje i osposobljavanje. Konferencija je okupila oko 60 učesnika iz zemlje i regiona- predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora, i imala za cilj promociju primjera dobre prakse i dodjelu nagrada u dvije kategorije: „Primjeri dobre prakse koji podstiču i promovišu preduzetničko učenje u osnovnim školama i gimnazijama“ i „Primjeri dobre poslovne prakse u oblasti unapređenja vještina zaposlenih i mladih. Drugi dio konferencije bio je posvećen uspješnim preduzetničkim primjerima: saradnja sa mladima i podrška njihovom radu, saradnja javnog i privatnog sektora, a posebno saradnja sa lokalnom zajednicom, uz prepoznavanje preduzetničkih potencijala žena i mladih, kao i uloga i značaj socijalnog preduzetništva.

2.2. Mogućnosti koje pruža Zakon o javnim nabavkama u cilju podrške malim i srednjim preduzećima

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća u saradnji sa Upravom za javne nabavke organizovala uključena je u realizaciji projekta „Mogućnosti koje pruža Zakon o javnim nabavkama u cilju podrške malim i srednjim preduzećima“

Opšti cilj projekta je podrška crnogorskim preduzećima za uspostavljanje efikasnog sistema javnih nabavki, kao neophodnog uslova za ostvarivanje ciljeva slobodnog tržišta i obezbjeđivanje uslova tržišnog nedmetanja. U toku 2016.god. održano je niz sastanak i radionica u cilju izrade izrada smjernica Zakona o javnim nabavkama za ponuđače, edukacije naručioca, edukacije ponuđača, kao i za davanje ideja i sugestija na VODIČ ZA MSP – dokument koji sadrži ciljeve nabavke, pravni i institucionalni okvir, korake u postupcima javnih nabavki, praktična zapažanja u cilju jačanja kapaciteta i olakšanja MSP u postupcima javnih nabavki i posticaja dobre prakse.

3. PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

Direkcija je u 2016. sproveda intenzivne aktivnosti na poboljšanju promocije. U tom pogledu:

- u kontinuitetu se radi na unaprijeđenju internet portala, portala Direkcije, i EIICM, sa ažuriranim aktuelnostima, projektima, mogućnostima direktne pretrage baze inostranih partnera, kalendarom aktuelnih događaja, konferencija i sajamskih manifestacija u zemlji i inostranstvu.
- urađeni su brojni promotivni materijali – kalendari, kese, fascikle, hemijske, kišobrani, šolje, poster, itd
- izrađene su publikacije na teme: Katalog ponude u agroturizmu, Priručnik za bavljenje agroturizmom

U toku 2016. godine, realizovane su sljedeće promotivne aktivnosti u okviru projekata koji se realizuju u Direkciji za razvoj MSP:

- ✓ Direkcija za razvoj MSP u saradnji sa Organizacijom za ekonomsku saradnju i ekonomski razvoj (OECD), Evropskom komisijom (EK), Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), Evropskom fondacijom za obuku (ETF) i Regionalnim Centarom za razvoj preduzetničkih kompetencija zemalja Jugoistočne Evrope (SEECCEL), organizovala je predstavljanje SME Policy Index 2016. za Zapadni Balkan i Tursku - Procjena implementacije Akta o malim preduzećima (Small Business Act),
- ✓ U okviru SME week, zajedno sa Privrednom komorom Crne Gore, organizovana je konferencija „Digitalno Preduzetništvo“;
- ✓ Održane su brojne prezentacije Direkcije i EEN u okviru raznih događaja u organizaciji mnogih institucija i organizacija u zemlji (Ministarstva nauke, Univerziteta Crne Gore, Privredne komore Crne Gore, itd.) i inostranstvu (SEE, JRC, NARR, itd.).
- ✓ Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća u saradnji sa Upravom za javne nabavke organizovala je tri okrugla stola na temu: „Mogućnosti koje pruža Zakon o javnim nabavkama u cilju podrške malim i srednjim preduzećima“

- ✓ Okrugli sto na temu: Značaj preduzetničkog učenja u sistemu formalnog obrazovanja
- ✓ Medjunarodna konferencija: Promocija primjera dobre prakse u skolama i preduzećima
- ✓ U saradnji sa UPCG i Asociacijom poslovnih žena Crne Gore održan okrugli sto „Principi ekonomskog osnaživanja žena – Primjeri dobre prakse“
- ✓ Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020. i Akcioni plan za 2017.god predstavljeni na 31. sjednici Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem.
- ✓ Predstavnici Direkcije su aktivno učestvovali u radu većeg broja domaćih i međunarodnih skupova na temu razvoja ženskog preduzetništva na kojima je Crna Gora predstavljena kao primjer dobre prakse u regionu.
- ✓ U okviru implementacije IPA projekta održani su brojni okrugli stolovi i konferencije.

4. ODJELJENJE (EVROPSKI CENTAR) ZA INFORMACIJE I INOVACIJE

Direkcija za razvoj MSP uspješno koordinira Evropskim Centrom za Informacije i Inovacije – EIICM, odnosno EEN Montenegro od 2008, u svojstvu lidera konzorcijuma. *Enterprise Europe Network - EEN* je dio najveće preduzetničke mreže u svijetu.

Direkcija ima značajno iskustvo u sprovođenju ovog projekta, jer je još od 2002.god. koordinirala pomenutim centrom, koji je bio prva institucija Evropske komisije u Crnoj Gori.

EEN pruža usluge koje su usmjerene na davanje praktičnih informacija, pomoći privrednicima da lakše pronalaze poslovne partnere, uspostavljaju poslovnu saradnju, pristupaju informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama EU, informišu se o programima podrške, transferu tehnologije i znanja, i inovacijama.

U 2016. godini, Direkcija je bila aktivna u realizaciji sljedećih događaja:

- EEN Montenegro, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, organizovala je dvodnevnu radionicu „Horizon 2020, MSP Instrumenti, Aplikacija projektnog predloga“. Radionica je održana u Podgorici, 4-5. februara 2016, i na zahtjev renomiranog eksperta iz Hrvatske, zbog specifičnosti rada, okupila samo sedam preduzeća. Jedno preduzeće je nakon ove radionice predalo aplikaciju EU, čiji ishod još nije poznat. Ostala preduzeća su u procesu pripreme svojih predloga.
- Direkcija je u saradnji sa EASME (Izvršnom agencijom EU) organizovala dvodnevni seminar „Uvod u upravljanju inovacija“ za članove EEN mreže regiona i šire. Seminar je održan 10-11.maja 2016. i okupio je 30-tak predstavnika EEN iz Srbije, Republike Srpske, Slovenije, Poljske, Norveške i Crne Gore, uz vrsne predavače iz Engleske, Njemačke i Belgije.
- U okviru Prvog Foruma EU Strategije za Jadransko jonski region (EUSAIR), u Dubrovniku je 12-13.maja 2016.godine održan je ministarski sastanak i tri paralelne sesije sa raznim temama unaprijedjenja saradnje regiona. Takodje, prvi put na ovim događajima u organizaciji Evropske komisije, organizovali su se poslovni susreti EEN mreže. Susreti su okupili 107 predstavnika MSP sektora, uz učešće 12 crnogorskih predstavnika. Forum je okupio predstavnike MSP iz Albanije, Belgije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Italije, Srbije, Slovenije, Španije i Crne Gore.
Cilj organizacije poslovnih susreta B2B, bio je povezivanje i uspostavljanje poslovne saradnje između crnogorskih preduzeća i preduzeća iz zemalja regiona, unaprijeđenje preduzetništva, kao i stvaranje prilike za regionalno umrežavanje.
- Svakodnevno se pružaju informacije preduzetnicima o mogućnostima ostvarivanja poslovne saradnje, mogućnostima predstavljanja na regionalnim i međunarodnim sajmovima i poslovnim misijama, kao i mogućnostima pristupa finansijama iz evropskih fondova.

Cjelokupno informisanje i promovisanje je olakšano putem kreiranih sajtova, www.nasme.me i www.euoinfo.me, gdje preduzetnici imaju direktan pristup bazi inostranih preduzeća, tako da mogu i sami da pronađu partnere za plasman svojih proizvoda, usluga, znanja i tehnologija. Uz ponuđene informacije na sajtu, periodično se objavljuje i newsletter u elektronskom i štampanom izdanju, kao i lifleti i brošure o našim uslugama. Mogu se naći najave mnogih događaja, sajmova i poslovnih susreta, kao i konkretnih poslovnih ponuda.

Osnovna aktivnosti i uloga EEN je i dalje pružanje praktičnih poslovnih informacija, i pomoći u uspostavljanju međunarodne saradnje u smislu traženja inostranih partnera. Akcenat se daje na pružanju podrške inovativnim preduzećima i onim koji imaju potencijal za dalji rast i razvoj.

U tom dijelu je značajna podrška pružena u pravcu promocije i što boljeg korišćenja najvećeg Okvirnog Programa i Istraživanje i Inovacije – **Horizon 2020**. Taj značaj, uz preporuke EK, je prepoznalo i naše Ministarstvo nauke kada je imenovalo Direkciju za razvoj MSP za **nacionalni kontakt za MSP** u okviru ovog novog programa.

**IZVJEŠTAJ O RADU
UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE
ZA 2016. GODINU**

Mart, 2017.

Uvod

Oblast istraživanja I proizvodnje ugljovodonika u Crnoj Gori uređena je Zakonom o istraživanju I proizvodnji ugljovodonika ("Službeni list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13), koji propisuje uslove, način i postupak istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, kao i druga pitanja od značaja za istraživanje i proizvodnju nafte i gasa.

Budući da je Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika propisao da upravne i stručne poslove iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika vrši organ uprave nadležan za ugljovodonike, Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o izmjenama i dopunama uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl.list CG", broj 6/15 od 10.02.2015.godine), kojom je izvršeno osnivanje Uprave za ugljovodonike. Međutim, Uprava za ugljovodonike je zvanično počela sa radom u januaru 2016.godine, kada je izvršeno imenovanje direktora Uprave za ugljovodonike.

Djelatnost Uprave za ugljovodonike

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 05/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15, 80/15, 35/16, 41/16, 61/16 i 73/16) je propisano Uprave za ugljovodonike vrši poslove koji se odnose na: pripremu stručnih predloga za određivanje blokova za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; pripremu javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji i sprovođenje postupaka za dodjelu ugovora o koncesiji; pripremu nacрта ugovora o koncesiji; davanje saglasnosti na radni program istraživanja i program bušenja, odnosno planove bušotina; davanje saglasnosti na program razvoja i proizvodnje, verifikacije ležišta, plan prestanka aktivnosti proizvodnje i deinstalacije postrojenja; vođenje evidencije zaključenih ugovora o koncesijama; prikupljanje i upravljanje podacima i dokumentacijom u vezi sa istraživanjem i proizvodnjom ugljovodonika; obračunavanje naknade za koncesiju za istraživanje; obračunavanje naknade za koncesiju za proizvedenu naftu i gas; obračunavanje godišnjeg iznosa sredstava koji se uplaćuje na račun za deinstalaciju postrojenja; utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje radova u skladu sa obaveznim radnim programom, programom razvoja i proizvodnje i planom deinstalacije; utvrđivanje ispunjenosti uslova postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika i odobravanje njihove upotrebe; registraciju i klasifikaciju bušotina; davanje odobrenja za testiranje i proizvodnju ugljovodonika; odobravanje bušotine ili promjene pravca bušotine; vršenje kontrole izvršavanja obaveza preuzetih ugovorom o koncesiji, kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Pored navedenog, nadležnosti Uprave za ugljovodonike su dodatno razrađene ugovorima o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika i ugovorima o zajedničkim operacijama, i to u smislu kontrole nad izvršavanjem ugovora o koncesiji od strane koncesionara i kontrolom nad prudencijalnim sprovođenjem aktivnosti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika od strane koncesionara.

Organizaciona struktura Uprave za ugljovodonike

Vlada Crne Gore je na sjednici od 10.novembra 2016.godine utvrdila Pravilnik o unutrašnjog organizaciji i sistematizaciji Uprave za ugljovodonike.

Organizaciona struktura Uprave je koncipirana na način da istom rukovodi direktor Uprave, dok su poslovi Uprave raspoređeni u tri odjeljenja i opštu službu Uprave.

Organizacione jedinice Uprave za ugljovodnike su:

- Odjeljenja za praćenje ugovora o koncesiji i zaštitu životne
- Odjeljenje za upravljanje ugljovodoničnim resursima
- Odjeljenju za upravljane geološkim i geofizičkim podacima
- Služba za opšte poslove i finansije

Pravilnikom o unutrašnjog organizaciji I sistematizaciji je u Upravi sistematizovano ukupno 20 radnih mjesta. Međutim, imajući u vidu da je sistematizacija Uprave za ugljovodonike utvrđena tek u novembru 2016.godine, pored direktora Uprave za ugljovodonike, Uprava je u 2016.godini zapošljavala samo jednog službenika, koji je preuzet iz Ministarstva ekonomije na osnovu Uredbe o izmjenama i dopunama uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl.list CG", broj 6/15).

Aktivnosti Uprave u 2016.godini

Država Crna Gora i kompanije Eni Montenegro BV Holandija i Novatek Montenegro BV Holandija su 14. septembra 2016.godine zaključile Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, kojim je ovim kompanijama dodijeljeno pravo na istraživanje i proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore. U skladu sa Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, koncesionari su izvršili osnivanje svojih organizacija u Crnoj Gori, odnosno tokom 2016.godine radili su na uspostavljanje sistema upravljanja i strukturi kompanija u Crnoj Gori.

Uprava za ugljovodonike je u skladu sa nadležnostima definisanim zakonom i zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, vršila nadzor i kontrolu nad sprovođenjem svih aktivnosti koncesionara u Crnoj Gori.

U cilju što boljeg praćenja aktivnosti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, Uprave za ugljovodonike je ostvarila saradnju sa nadležnim državnim organima za zaštitu životne sredine, poreze i prihode i poslove pomorske sigurnosti.

U skladu sa Uredbom o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa ("Službeni list CG", br. 13/14), Upravlja za ugljovodonike je izvršila obračun koncesione naknade za površinu koja je dodijeljena ugovorom o koncesiji za proizvodnju, za 2016. i 2017.godinu. Ukupna koncesiona naknada za površinu za 2016. i 2017.godinu je iznosila 477,406.00 EUR, i ista je plaćenja od strane koncesionara.

Takođe, Skupština Crne Gore je na sjednici od 29. decembra 2017.godine donijela Odluku o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30 («Sl.list CG», broj 2/17), kojom se kompaniji Energean Montenegro Limited, Republika Kipar (Energean), dodjeljuje Ugovor o koncesiji sa proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove: 4219-26 i 4218-30

Pored navedenog, Uprava za ugljovodonike je tokom 2016.godine vršila aktivnosti koje se odnose na uspostavljanje organizacione stukture Uprave za ugljovodonike, kao novog samostalnog organa državne uprave. Navedene aktivnosti su se vršilo otežano, iz razloga nepostojanja odgovorajuće sistematizacije Uprave za ugljovodnike, kao i nedostatka budžetskih sredstava u 2016.godini.

***IZVJEŠTAJ O RADU
ZAVODA ZA INTELEKTUALNU SVOJINU
ZA 2016. GODINU***

Mart, 2017.

I. UVOD

U izvještajnoj godini, Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod), u okviru propisanih nadležnosti, obavljao je poslove, koji se odnose na:

- ostvarivanje redovne nadležnosti na priznanju i registraciji prava industrijske svojine (patent, žig, industrijski dizajn) u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima, koji obavezuju Crnu Goru, kao i nacionalnim zakonodavnim okvirom; promet i održavanje prava industrijske svojine;
- Praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja (Implementaciju softvera za patente) u skladu sa Planom bilateralne saradnje sa Evropskom patentnom organizacijom;
- Aktivnosti, koji se odnose na ispunjavanje Završnih mjerila za pristupanje Evropskoj uniji, podizanju svijesti javnosti, kroz edukativni pristup kao i učešćem u elektronskim i pisanim medijima;
- Saradnju sa Evropskim patentnim Zavodom, Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu i Zavodom za intelektualnom svojinu Evropske unije;
- Korišćenje TAIX programa za razmjenu iskustva sa drugim Zavodima;
- Kontinuirano praćenje relevantnih presuda Evropskog suda pravde, Zajedničke komunikacije EUIPO za žigovno pravo i Zajedničke komunikacije u pogledu grafičkog prikaza dizajna.

II. ORGANIZACIJA I KADROVSKI RESURSI

Radi izvršavanja poslova, koji su u nadležnosti Zavoda, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda, utvrđene su organizacione jedinice i njihov djelokrug rada i to:

1. Sektor za industrijsku svojinu, autorsko i srodna prava

- Odsjek za patente, topografiju poluprovodnika i autorsko i srodna prava
- Odsjek za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku,

2. Sektor za informacione usluge i registre

3. Služba za opšte poslove i finansije - Kancelarija za opšte poslove

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda sistematizovano je 31 radno mjesto, uključujući i direktora Zavoda (22 službenička radna mjesta i 9 stručno-tehničkih radnih mjesta), od čega je popunjeno 26 radnih mjesta.

III. INDUSTRIJSKA SVOJINA, AUTORSKO I SRODNA PRAVA

Na području dodjele prava industrijske svojine, odvijali su se poslovni vođenja upravnog postupka za ispitivanje i priznanje prava na patent, prava na žig i prava na industrijski dizajn za područje Crne Gore, poslovi iz nadležnosti autorskog i srodnih prava i administriranje međunarodnim konvencijama iz oblasti intelektualne svojine, koje obavezuju Crnu Goru.

Žig

U upravnom postupku priznanja žiga vođeni su upravni postupci uređenja prijave; ispitivanja apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga; izrada rješenja o odbijanju registracije žiga zbog apsolutnih razloga; vođenje upravnog postupka na području prometa prava u prijavi žiga, koji obuhvata izradu rješenja o prenosu prijave žiga, upis licence u prijavi žiga, upis zaloge, promjene imena i adrese i sl; priprema podataka za objavu urednih prijava žiga u Crnogorskom Glasniku intelektualne svojine. Nakon isteka roka od tri mjeseca od objave prijave žigova rađeni su zaključci o pozivanju podnosioca prijave za plaćanje takse, izrada rješenja o registraciji žiga za podnosioca prijave koji uplate takse; izrada zaključaka o obustavi postupka za podnosioca prijave koji ne uplate takse; za prijave žiga, za koje su nosioci ranijih prava podnijeli prigovore u roku od tri mjeseca od dana objave, u upravnom postupku se odlučivalo, nakon izjašnjenja stranaka, o usvajanju ili odbijanju prigovora; dostavljanje spisa predmeta po žalbi, drugostepenom organu, ako neka od stranaka uloži žalbu, sa obrazloženjem razloga za odluku; administriranje

Madridskim aranžmanom i Madridskim protokolom o međunarodnom registrovanju žigova, za žigove koji su dezinirani na Crnu Goru i njihovo ispitivanje radi priznanja važenja, kao i prijem i stručna obrada prijave nacionalnih podnosilaca i procesuiranje istih Međunarodnom birou WIPO; praćenje stručnog područja u vezi Ničanske klasifikacije i ispitivanje spiska roba i usluga prema Ničanskom sporazumu o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga i pismeno pozivanje stranaka radi usaglašavanja spiska roba i usluga; priprema podataka za objavu registrovanih prava na žigu u Crnogorskom Glasniku intelektualne svojine.

Industrijski dizajn

Na području dodjele prava za registraciju industrijskog dizajna, odvijali su se poslovni procesi koji se odnose na vođenje upravnog postupka za registraciju nacionalnog industrijskog dizajna koji obuhvata: uređenje prijave; ispitivanja ispunjenosti zakonskih uslova za priznanje industrijskog dizajna; pripremu podataka za objavu priznatih dizajna u Crnogorskom Glasniku intelektualne svojine; ispitivanje prijave industrijskog dizajna deziniranih na Grnu Goru, po osnovu Haškog sporazuma; poslovi održavanja registrovanih industrijskih dizajna i izrada rješenja za obnovu važenja industrijskog dizajna.

Patent

Na području dodjele prava na patent, u upravnom postupku, vršeno je ispitivanje prijave i ispunjenosti uslova za priznavanje prava zaštite pronalazaka, što obuhvata: vođenje upravnog postupka po prijavama koje ne ispunjavaju formalne uslove za objavljivanje prijave, odnosno - priznanje patenta, izradu poziva za uređenje (rok za postupanje po pozivu do 90 dana); izrada zaključka kojim se dozvoljava produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje; izrada zaključka kojim se ne odobrava pravo prvenstva i zaključka o odbacivanju prijave kao posljedica nepostupanja po pozivu za uređenje; klasifikacija nacionalnih prijave za zaštitu patenata prema Međunarodnoj klasifikaciji patenata; vođenje upravnog postupka po prijavi za priznanje patenta koji obuhvata izradu: Uvjerenja o pravu prvenstva; obavještenja kojim se podnosiocu prijave, nakon sprovedenog upravnog postupka daje na znanje da je prijava u skladu sa zakonskim odredbama i da ispunjava zakonske uslove za objavu, sa svim relevantnim podacima, u skladu sa međunarodnim standardima WIPO, koje treba objaviti; izrada zaključka kojim se poziva podnositelj da uplati troškove objave podataka iz prijave, naknade za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave; izrada isprave o priznatom patentu; izrada rješenja o prestanku prava kao posljedica neplaćanja takse održavanja; izrada zaključka kojim se postupak obustavlja; izrada zaključka kojim se odobrava stranki povraćaj u pređašnje stanje; izrada rješenja kojim se odobrava stranki ponovno uspostavljanje prava; izrada rješenja o upisu promjene imena i adrese podnosioca u Registar patenata; izrada rješenja o upisu prenosa prava iz prijave u Registar patenata; priprema podataka za objavljivanje formalno urednih prijave patenata; postupajući po zahtjevima za upis evropskog patenta u Registar patenata Crne Gore koji nijesu u skladu sa zakonskim odredbama upućuje se poziv za uređenje podnosiocu zahtjeva da ukloni nedostatke, a za zahtjeve koji su u skladu sa zakonskim odredbama donosi se zaključak kojim se poziva podnositelj da uplati naknadu za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave i rješenja; kao i rješenje o upisu evropskog patenta u Registar patenata CG i Isprava o priznatom patentu; priprema podataka za objavu o proširenom evropskom patent.

IV. AUTORSKA I SRODNA PRAVA

Nadzor nad organizacijom za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG

Zavod za intelektualnu svojinu u 2016. godini kontinuirano vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG.

Zavod je donio dopunsko rješenje broj 01-152 od 01.04.2016. ("Službeni list CG", broj 23/2016 od 05.04.2016.) o privremenoj tarifi naknada za zvučno snimanje koja se naplaćuje od prve prodaje ili uvoza novih tehničkih uređaja za zvučno snimanje i prazne nosače zvuka; interaktivno činjenje autorskih muzičkih djela dostupnim javnosti i davanje u zakup primjeraka muzičkih djela i rješenje o izdavanju dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja prava autora muzike broj 01-349 od 27.07.2016. godine ("Službeni list CG", broj 55/16 od 17.08.2016.)

Organizacija za zaštitu prava filmskih producenata u crnoj gori „a-prava montengro“

Zavod za intelektualnu svojinu u 2016. godini kontinuirano vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Organizacije za zaštitu prava filmskih producenata u Crnoj Gori „A-PRAVA MONTENGRO“.

Pružanje stručne pomoći i unošenje u evidenciju i deponovanje autorskih djela i predmeta srodnih prava

Zavod je pružao svu neophodnu stručnu pomoć i uputstva licima koja su se zahtjevima obraćala Zavodu za intelektualnu svojinu, a tiču se davanja mišljenja, uputstava i objašnjenja kako usmeno, tako i telefonski i putem e-

mail-a, a u vezi prava za pojedine kategorije nosilaca prava i načina popunjavanja prijave za unošenje u evidenciju i deponovanje autorskih djela i predmeta srodnih prava.

Zavodu je u, izvještajnoj godini, podnijet 101 zahtjev za pružanje stručne pomoći u vezi postupka zaštite, uključujući i pomoć u vezi deponovanja autorskih djela i predmeta srodnih prava.

Saradnja sa drugim organima državne uprave

U periodu od 19 do 21. jula, u prostorijama Ministarstva ekonomije, predstavnik Zavoda učestvovao je na sastancima sa ekspertima TAIEX, a u vezi sa analizom i pripremom izmjena i dopuna Zakona o autorskom i srodnim pravima. U kontinuitetu se pripremaju prilozi, u odnosu na autorsko i srodna prava, u svrhu pripreme Priloga izvještaju EK; određuje relevantnost propisa EU za CG u oblasti autorskog i srodnih prava i ažuriraju podaci na Portal EI; učestvuje u postupku revizije PPCG 2016-2018; priprema priloge izvještaju za sastanke Odoobra za stabilizaciju i pridruživanje; priprema obrazloženje o nerealizovanim aktivnostima iz PPCG 2016-2018.

V. INFORMACIONE USLUGE I REGISTRI

Na području informacionih usluga i registara, u izvještajnoj godini, obavljani su poslovi koji se odnose na: praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja, a posebno ona koja se odnose na softversku i hardversku oblast, iniciranje njihovog poboljšanja u kontekstu crnogorskih potreba i posebnosti, kao i međunarodnih trendova; pripremanje, unošenje i obradu podataka i dokumenata po utvrđenoj metodologiji; poslove evidentiranja prijave patenata i registrovanih patenata, prijava žigova i registrovanih žigova, izdavanje potvrda o priznatim pravima i upisu predmeta prava industrijske svojine u propisane registre; poslove evidentiranja pravnih i fizičkih lica koji se bave zastupanjem u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; promet i održavanje registrovanih prava industrijske svojine, koji se ostvaruje u upravnom postupku i izradi rješenja (obnova važenja prava, upis prenosa prava, upis licence, zaloge, promjenre imena nosioca i promjene adrese). Instaliran je i pušten u probni rad novi Patentni sistem od aprila mjeseca 2016 godine. Početna instalacija je zahtjevala konstatno unapređivanje sistema, te je, u vezi sa tim, konstatno unapređivani pojedni djelovi sistema. Od početne migracije, gdje su postojeći XML fajlovi importovani u sistem, kojih je bilo cca 950 komada (svaki xml se poklapa sa jednim patentom), tako da se u prvoj migraciji unijelo 950 patenata (samo bibliografski podaci, tj. oko 10% svih podataka, neophodnih za kompletiranje, Bibliographic data). Od tada je ukupno unijeto 1807 patenta. Izrađena je i instalirana nova web stranica Zavoda. U okviru koje je za patente, žigove i industrijski dizajn instaliran i implementiran e-search – elektronsko pretraživanje data baza, kroz ove baze je omogućeno da se ima uvid u predmete kao i statusu pojednih predmeta.

VI. MEĐUNARODNA SARADNJA

Zavod predstavlja i zastupa interese Crne Gore u dvije specijalizovane međunarodne organizacije za zaštitu intelektualne svojine u Svjetskoj organizaciji za intelektualnu svojinu (u daljem tekstu: "WIPO") i u Evropskoj patentnoj organizaciji (u daljem tekstu: "EPO").

Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO)

Saradnja sa WIPO-om odvijala se na osnovu Plana rada za 2016.godinu, gdje je Zavod glavna kontakt tačka saradnje između Crne Gore i WIPO-a, i to sa Sektorom za razvijene i zemlje u tranziciji (TDC), gdje pripada Crna Gora kao i kroz kontinuiranu godišnju saradnju sa CEBS kordinatorom .Ta saradnja se odvijala pretežno u elektronskoj formi a odnosi se na pripremu izjava CEBS grupe za s zasijedanje svih radnih tijela WIPO kao i Generalne Skupštine.

Najznačajnije aktivnosti:

- Učešće u radu 56-te Generalne Skupštine WIPO, u Ženevi, koja je održana od 03 do 11.oktobra 2016. godine.
- Priprema Generalne izjave Crne Gore za Skupštinu i
- Izrada predloga stavova za Misiju Crne Gore pri UN u Ženevi.
- Priprema i zastupanje stavova Crne Gore za sastanke CEBS grupe povodom otvorenih i spornih pitanja i to:
 - ✓ Otvaranje eksternih kancelarija WIPO,
 - ✓ Predlog Letonije o novom izbornom ciklusu za zvaničnike Generalne skupštine,
 - ✓ Sazivanje Diplomatske konferencije o usvajanju nacrta Ugovora o industrijskom dizajnu,
 - ✓ Nacrt ugovora o organizacijama za radiodifuziju,
 - ✓ Lisabonski sistem-pitanje finansijske održivosti,
 - ✓ Izvjestaj interne revizije i postupanje Generalnog Direktora WIPO.
- Priprema stavova Crne Gore za pitanje finansijske održivosti Lisabonskog sistema, na zahtjev Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija a za Misiju CG u Ženevi.

- Priprema stručnog mišljenja o genetskom resursima, tradicionalno znanje i folklore, kao i radu i značaju IGC Komiteta, na osnovu zahtjeva MVPEI, za Misiju CG u Ženevi.
- Priprema i izrada sledećih upitnika koji su dostavljeni od strane WIPO:
 - ✓ Upitnik o kvalitetu patetnata;
 - ✓ Upitnik o nacrtu programa i budžeta WIPO za bienium 2018,-2021;
 - ✓ Upitnik WTO o intelektualnoj svojini;
 - ✓ Upitnik koji se odnosi na procedure vezane za postupak zaštite međunarodnih žigovau okviru Madridskogsistema.

Aktivnosti iz okvira saradnje sa WIPO-om, koja je organizovana u Crnoj Gori je seminar "Madridski I Haškisistemi", koji su zajednički organizovali WIPO i Zavod, 6. septembra 2016 godine u Podgorici. Seminar je bio značajan , s obzirom da Madridski system ima posebnu važnost za Crnu Goru a po prvi put učesnici su bili upoznati sa Haškim sistemom za zaštitu industrijskog dizajna.

Predstavnici Zavoda su učestvovali u dvije sesije Medjuvladinog komiteta za genetske resurse, tradicionalno znanje i folklore, na osnovu dobijenog finansiranja putem CEBS grupe u 2016.godini, kao i u radu Madridske grupe za pravni razvoj međunarodnog registriovanja, kao i u određenim međunarodnim i regionalnim konferencijama , za koje je učešće finansiralo TDC odeljenje WIPO.

Saradnja sa Zavodom Evropske Unije za intelektualnu svojini (EUIPO)

Zavod kontinuirano prati i primjenjuje Zajedničkih komunikacije Zavoda Evropske Unije za intelektualnu svojine (u daljem tekstu: EUIPO) za žigovno pravo i Zajedničke komunikacije u pogledu grafičkog prikaza dizajna.

Održan je sastanak sa Izvršnim direktorom EUIPO, Antoniom Kampinosom, u Ženevi, 5. oktobra 2016 .godine, za vrijeme trajanja Generalne Skupštine WIPO, čija tema je bila godišnja saradnja Zavoda i EUIPO, s posebnim akcentom na zajedničkim aktivnostima za 2017. godinu. Predstavnici Zavoda učestvovali na Sastancima saradnje (Liaison Meeting) posvećenom harmonizaciji prakse država članica EU i država kandidata za članstvo i to: uoblast izaštite žigova u (EUIPO) u Alikanteu, Španija, 3. i 4. oktobar 2016; na 15-om po redu sastanku saradnje (Liaison Meeting), u oblasti zaštite industrijskog dizajna 6. i 7. oktobra 2016. Godine, kao i sastanku tehničke saradnje EUIPO i eksperata nacionalnih Zavoda 1 i 2 .marta 2016. godine.

Saradnja sa Evropskom patentnom organizacijom (EPO)

Zavod predstavlja i zastupa interese Crne Gore u specijalizovanoj regionalnoj organizaciji za zaštitu evropskog patenta - Evropskoj patentnoj organizaciji (u daljem tekstu: "EPO").

Saradnja sa EPO-om odvijala se na osnovu Plana bilateralne saradnje 2016 – 2017 između Zavoda i EPO-a. U okviru realizacije ovog plana, ostvaren je veliki broj aktivnosti: predstavnici Zavoda učestvovali su na stručnim obukama i seminarima o patentima; EPO i Zavod organizovali su seminar "Evropski patentni sistem: od podnošenja prijave do priznanja patenta", koji je održan u Podgorici, 5. decembra 2016.godine; predstavnici Zavoda prisustvovali su događajima koje EPO redovno organizuje za države članice i buduće članice EPO-a; EPO je pružio finansijsku podršku za unaprijeđenje informacione infra-strukture Zavoda, što je za rezultat imalo kompletiranje i instaliranje Registra patenata u Zavodu, sredinom 2016. godine.

VII. AKTIVNOSTI U PREGOVORIMA ZA POGLAVLJE 7-OBLAST INTELEKTUALNE SVOJINE

Za Ministarstvo evropskih poslova, Zavod priprema objedinjeni kvartalni Izvještaja o napretku u oblasti intelektualne u koje je uključeno sprovođenje-poštovanje prava intelektualne svojine, koje je u nadležnosti: Uprave Carina, Privrednog Suda, Tržišne inspekcije, Tužilaštva i Uprave policije.

U cilju ispunjavanja Završnog mjerila IV, direktor Zavoda, kao šef Radne grupe za Poglavlje 7, donio je Odluku o obrazovanju Radne grupe za izradu metodologije prikupljanja i analize statističkih podataka o sprovođenju prava intelektualne svojine, gdje je uključio predstavnike institucija koje obavljaju poslove u vezi poštovanja prava intelektualne svojine (Uprava za inspeksijske poslove, Uprava carina, Privredni sud, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Vrhovno državno tužilaštvo) i Republičkog zavoda za statistiku. S tim u vezi, Zavod će vršiti prikupljanje i analizu statističkih podataka o sprovođenju prava intelektualne svojine, u skladu sa navrdnom metodologijom.

VIII. SLUŽBENO GLASILO "CRNOGORSKI GLASNIK INTELEKTUALNE SVOJINE"

Zavod je u obavezi, u skladu sa članom 12 Pariske konvencije, da obavještava javnost o podnijetim prijavama, priznatim pravima i prometu prava industrijske svojine pa je, u izvještajnoj godini izdao tri Crnogorska Glasnika intelektualne svojine u elektronskoj formi na svojoj web stranici. Ova obaveza je utvrđena, u cilju obezbjeđivanja transparentnosti prijavljenih prava, kako bi nosioci ranije zaštićenih prava mogli da podnesu prigovor. U izvještajnoj godini Zavod je izdao Crnogorski Glasnik intelektualne svojine broj: 19/2016, 20/2016 i 21/2016.

IX. OPŠTI POSLOVI I FINANSIJE

Na području opštih poslova i finansija, u izvještajnoj godini, obavljali su se sljedeći poslovi:

Opšti poslovi

U djelokrugu opštih poslova najznačajniji poslovi su bili:

- Primjena Zakona o državnim službenicima i namještenicima. Zavod je u toku izvještajnog perioda u skladu sa naznačenim Zakonom donosio akta kojima su utvrđena prava i obaveze zaposlenih iz rada i po osnovu rada; sproveo procedure pred Upravom za kadrove za zaposlenje 3 državna službenika itd.
- Obavljen je godišnji popis imovine Zavoda u skladu zakonom, popunjeni i obrađeni zakonom precizirani obrasci koji se odnose na popis osnovnih sredstava i primjerci dostavljeni Upravi za imovinu Crne Gore i Državnoj revizorskoj ustanovi.
- Ostvarena je saradnja sa nevladinim organizacija (NVO sektor).
- U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama omogućen je pristup informacijama svim zainteresovanim subjektima, zatim donešen je i objavljen novi Vodič za pristup informacijama u posjedu Zavoda i Zavod je nastavio sa objavljivanjem proaktivnog pristupa informacijama.
- Saradnja sa Upravom za kadrove se ostvarivala kroz ispunjenje obaveza normiranih Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. Sačinjen je Izvještaj o realizaciji Kadrovskeg Plana za 2015. godinu, praćeni su seminari, pohađane obuke, predstavnici Zavoda su uzeli učešće na radionicama, prisustvali sastancima, vršen je unos, kontrola, obrada i praćenje podaka o zaposlenim u Kadrovskom informacionom sistemu (KIS-u).
- Usvojen je novi Plan integriteta Zavoda.
- U skladu sa Zakonom o statistici i statističkom sistemu Crne Gore sačinjavani su godišnji I polugodišnji izvještaji.
- Pred agencijom za mirno rješavanje radnih sporova preduzete su pravne radnje i poslovi u cilju realizacije „Sporazuma o izmirivanju potraživanja po osnovu manje isplaćenog toplog obroka i regresa za 2008. godinu“ za zaposlene u Zavodu.
- Izvršene su sve obaveze propisane Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim su utvrđene odgovarajuće zabrane i ograničenja. Naime, u skladu sa navedenim zakonom, na internet stranici Zavoda, u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora, sedmodnevno su objavljivani putni nalozi za upravljanje službenim vozilom u posjedu ovog organa, kao i analitičke kartice, koje su objavljivane i mjesec dana nakon održavanja izbora. Navedena dokumeta su dostavljana saglasno navedenom zakonu, i nadležnim organima.
- Tokom godine vršena je aktivnost na prijemu podnesaka i akata, razvrstavanju i evidentiranju istih u Evidencione (Elektronske) knjige, dostavljanje u rad preko internih dostavnih knjiga, otpremanje pošte, zavodjenje akata, arhiviranje predmeta, te predaje akata zastupnicima.
- U osnovnim evidencionim knjigama (Djelovodnik i Upisnik I) za izvještajni period, uvedeno je: 13.251 dokumenata, i to:
 - ✓ Upravna pošta (ulazna i izlazna dokumenata) 12.331;
 - ✓ Nepravna pošta: (ulazna i izlazna dokumenata) 920.

Ova dokumenta su prema sadržini raspoređena nadležnim savjetnicima

- Kroz elektronske interne knjige samostalni savjetnici su zaduženi sa 2.078 predmeta
- Otvoreni su i tehnički obrađeni omoti spisa predmeta:
 - ✓ Iz oblasti žiga za 557 predmeta;
 - ✓ Iz oblasti patenata za 298 predmeta;
 - ✓ Iz oblasti autorskog i srodnih prava za 21 predmeta;
 - ✓ Iz oblasti industrijskog dizajna za 10 predmeta.

Finansije

- U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama urađen je Izvještaj o ostvarenju plana javnih nabavki Zavoda za 2015. godinu i donesen Plan javnih nabavki za 2016. Godinu. Sprovedena su tri šoping postupka, koja su i planirana i to: nabavka goriva- šoping metoda; nabavka komunikacionih usluga- šoping metoda i nabavka administrativnog materijala- šoping metoda.

- Urađena evidencija postupaka javnih nabavki: Obrazac B - za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama male vrijednosti (šoping) i Obrazac C - za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama primjenom neposrednog sporazuma.
 - Kvartalni izvještaji o novčanim tokovima u 2015. godini i izvještaji o neizmirenim obavezama u 2015. godini.
 - Izvještaj o realizaciji programskog budžeta za 2015. godinu.
 - Izrada finansijskog plana za 2017. godinu (Budžeta za 2017. godinu).
 - Usaglašavanje knjigovodstvenog i stvarnog stanja imovine i obaveza uz stalno ažuriranje knjigovodstva.
 - Dostavljanje podataka trezoru i Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja i drugim državnim organima,
 - Dostavljanje podataka Poreskoj upravi – mjesečno za zaposlene.
 - Priprema podataka za obračun plata.
 - Vođenje knjige blagajne, evidencija i obračunavanje putnih naloga.
 - Obavljanje administrativno-tehničkih poslova: zavođenje i distribucija ulaznih računa, obrada i dostava statističkih podataka, praćenje mjesečnih varanata i njihov utrošak.
 - U oblasti uređenja finansijskog upravljanja i kontrole, u Zavodu je, shodno zakonskoj obavezi, ažurirana knjiga Finansijsko upravljanje i kontrola (FMC) i Pravilnik internih procedura i ostale dokumentacije. Zavod je formalizovao okvir za FMC u interna pravila i procedure, koji pružaju usmjerenje za zaposlene po ključnim pitanjima. Donesen je i Registar rizika.
 - Zavod je u 2016. godini prihodovao u korist Budžeta Crne Gore po osnovu:
 - ✓ Naplaćenih administrativnih taksi za obavljene usluge 459.952,80 €;
 - ✓ Naknade posebnih troškova postupka koji vodi Zavod i naknada za pružene informacione usluge 30.021,60€;
 - ✓ Udjela Crne Gore u podjeli suplementarnih i komplementarnih kontribucija, a u vezi sa Madridskim sporazumom o međunarodnoj registraciji oznaka i Protokola koji se odnosi na taj sporazum i zajedničke odredbe Haškog sporazuma 757.708,00 €;
 - ✓ Primjene Sporazuma sa Evropskom patentnom organizacijom o proširenju Evropskog patenta (Sporazum o proširenju) 202.211,70 €;
 - ✓ Ukupno ostvareni prihod Zavoda u korist Budžeta Crne Gore u 2016. godini, po navedenim osnovama, iznosi: 1.449.893,80 €;
 - ✓ Budžet Zavoda za 2016. godinu iznosio je 377.277,78€, i isti je realizovan u iznosu od 356.127,95€, ili 94%.
- Zavod je ostvario ukupan prihod u korist Budžeta Crne Gore u 2016. godini, po navedenim osnovama, ukupno **1.449.893,80 €**, što je pet puta više od iznosa ostvarenih rashoda Zavoda u istom periodu.

X. STATISTIKA

Žig

Rješenja o registraciji žiga	568
Rješenja o odbijanju registracije žiga po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije	14
Rješenja po prigovoru	11
Zaključaka o odbacivanju prigovora	1
Zaključaka o odbacivanju prijave žiga	2
Zaključaka o obustavi postupka	100
Zaključaka o objavi prijave žiga nakon ispitivanja apsolutnih razloga za odbijanje registracije	722
Zaključaka o ispunjenosti uslova za Registraciju žiga i poziva za plaćanje taksi za Sticanje prava	651
Zaključaka o dozvoli povraćaja u pređašnje stanje	35
Rješenja o pretvaranju međ.žiga u nacionalni žig Nacionalni	3
Rješenja o promjenama u prijavama žiga	27
Rješenja o ispravci greške	1
Zaključaka o obustavi postupka za zahtjev za produženje roka	4
Zaključaka o dozvoli nastavka postupka	3
Zaključaka o odbacivanju zahtjeva za produženje roka	1
Zaključaka o odbacivanju zahtjeva za pravo prvenstva	3
Zaključaka o ispravci tehničke greške	4
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave žiga	105
Obavještenja o apsolutnim razlozima za odbijanje prijave žiga	15
Priprema ostalih akata u postupku po prigovoru-pozivi i obavještenja	4
UKUPNO	2

Međunarodne prijave i deziqnacije žiga

Ispitanih međunarodnih prijava i deziqnacija	3 055
Konačno priznatih međunarodnih prijava I deziqnacija	3 003
Konačno odbijenih međunarodnih prijava po apsolutnim razlozima i po prigovoru	23
Izdatih uvjerenja o važenju međunarodnih žigova	45
Proslijeđenih prijava za međunarodno Priznanje žiga WIPO-u	22
Rješenja za transformaciju međunarodnog Žiga u nacionalnu prijavu žiga	2
Zaključaka za uplatu takse za prosljeđivanje Međunarodne prijave WIPO-u i za Međunarodno priznanje žiga međunarodnopriznanježiga	23
UKUPNO	6173

Industrijski dizajn

Rješenja o obnovi registracije dizajna	22
Rješenja o obustavi postupka za registraciju dizajna	2
Pozivi za uređenje zahtjeva za obnovu zaštite dizajna	6
Obavještenja o odbijanju međunarodne registracije dizajna	1

Međunarodni dizajni

Ispitano industrijskih dizajna, deziqniranih na GrnuGoru, po osnovu Haškog sporazuma..... 664

Patenti

Ukupno objavljeno prijava patenata koje ispunjavaju uslov za priznanje i proširenih evropskih patenata u Crnogorskom glasniku intelektualne svojine:

Broj Glasnika	Nacionalnih patenata	Proširenih EP	Ukupno
Glasnik br. 19 – 20. 02. 2016. god.	-	78	78
Glasnik br. 20 – 20. 06. 2016. god	2	71	73
Glasnik br. 21 – 20. 09. 2016. god.	3	66	69
Ukupno:	5	215	220

Ukupan broj predmeta po kojima je okončan postupak u 2016. godini, a donijeta akta, sa kojima je okončan postupak su:

Rješenja o upisu EP u Registar patenata	238
Zaključaka kojima se obustavlja postupak	3
Isprava o priznatom patentu	6
UKUPNO	247

U postupku ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata urađeno je ukupno:

Poziva za uređenje	47
Zaključak o priznanju datuma podnošenja prijave patenta	11
Zaključaka kojima se obavještava stranka da je prijava uredna i da ispunjava uslove za objavu nacionalne prijave	10
Zaključaka kojima se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i objavu nacionalne prijave	10
Zaključaka kojima se poziva stranka da uplati troškove prevoda patentnih zahtjeva, i rješenje za upis proširenog EP u Registar patenata	239
Zaključaka kojima se usvaja zahtjev za produženje roka zapostupanje po pozivu za uređenje	8
Zaključaka kojima se dozvoljava prekid postupka	4
Zaključaka kojima se dozvoljava nastavak postupka	5
Rješenja o upisu promjene u Registar prijave	5
Uvjerjenje o pravu prvenstva	1
Obavjestenje o gubitku prava	1
Isprave o priznatom patentu	6
Rješenje o upisu promjene u Registar	4
Prve strane prevoda patentnih zahtjeva i patentnog spisa o priznatom patentu	238
UKUPNO	589

Ukupno: I + II = 247+589 = 836

Održavanje i promet prava

Rješenja o obnovi važenja žiga	984
Rješenja o prenosu prava na žig	119
Rješenja o promjeni imena i adrese	107
Rješenja o upisu ugovora o licenci	1
Zaključaka	69
Poziva	9
UKUPNO	1289

Autorsko pravo

POSTUPAK DEPONOVANJA	ZAHTJEVA	IZDATIH POTVRDA
Autorska djela	21	21
Predmeti srodnih prava	0	0

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZAVODA ZA METROLOGIJU
ZA 2016. GODINU**

Mart, 2017.

1. UVOD

Osnovu metrološkog sistema u Crnoj Gori predstavlja Zavod za metrologiju koji je osnovala Vlada Crne Gore 14. septembra 2006. godine. Zavod za metrologiju uspostavlja, održava i razvija jedinstveni nacionalni metrološki sistem u Crnoj Gori i doprinosi stvaranju tehničkih preduslova za pristup na međunarodno tržište roba i usluga. Reformisanje metrološke infrastrukture naslijeđene iz Državne zajednice Srbije i Crne Gore, kao i izmjena legislative i usklađivanje sa zakonodavstvom Evropske Unije, predstavljaju aktivnosti koje se kontinuirano sprovode u Crnoj Gori.

Izveštaj o radu Zavoda za metrologiju, sadrži informacije o kompleksnim aktivnostima koje su sprovedene u cilju:

- ❖ obezbjeđenja metrološke sljedivosti na teritoriji Crne Gore;
- ❖ ostvarivanja, čuvanja, održavanja i usavršavanja etalona Crne Gore;
- ❖ odobrenja tipa mjerila;
- ❖ ovjeravanja zakonskih mjerila;
- ❖ sprovođenja kalibracije etalona i mjerila;
- ❖ akreditovanja laboratorija Zavoda;
- ❖ poboljšanja mjernih i kalibracionih mogućnosti;
- ❖ učešća u međulaboratorijskim poređenjima;
- ❖ kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ pripreme stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti metrologije, kao i kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ obuke zaposlenih;
- ❖ predstavljanja Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ obezbjeđenja informacija iz oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori;
- ❖ sprovođenja marketinških i PR aktivnosti;
- ❖ kao i o drugim aktivnostima u 2016. godini, koje su obilježile rad Zavoda za metrologiju.

U Izveštaju o radu za 2016. godinu, predstavljena je i djelatnost i organizaciona struktura Zavoda za metrologiju.

2. DJELATNOST ZAVODA ZA METROLOGIJU

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 05/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15, 80/15, 35/16, 41/16, 61/16 i 73/16) definisano je da Zavod za metrologiju vrši poslove koji se odnose na: obezbjeđenje primjene sistema zakonskih mjernih jedinica; ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje etalona Crne Gore; obezbjeđenje metrološke sljedivosti za laboratorije za etaloniranje, kao i za ispitne i kontrolne laboratorije; organizovanje djelatnosti etaloniranja (kalibracije); ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa metrološkim zahtjevima; davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje laboratorija za ovjeravanje mjerila; predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavljanje saradnje u oblasti metrologije; kontrolu predmeta od dragocjenih metala, kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Zavod za metrologiju u okviru svoje nadležnosti sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane.

3. ORGANIZACIONA STRUKTURA ZAVODA ZA METROLOGIJU I ZAPOSLENI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 31. jula 2014. godine, utvrđena je unutrašnja organizacija i sistematizacija službeničkih i namješteničkih mjesta. Unutrašnje organizacione jedinice Zavoda su:

- ❖ Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone;
- ❖ Sektor za ovjeravanje mjerila;
- ❖ Odjeljenje za dragocjene metale;
- ❖ Služba za opšte poslove, finansije i informacioni sistem.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi koji se odnose na uspostavljanje, održavanje i unaprjeđenje sistema kvaliteta.

Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju koji je usvojila Vlada Crne Gore na sjednici od 16. jula 2015. godine sistematizovana su radna mjesta za ukupno 52 izvršilaca uključujući i starješinu Zavoda. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu za metrologiju iznosio je 40 na dan 31.12.2016. godine.

4. METROLOŠKI LANAC SLJEDIVOSTI U CRNOJ GORI

U okviru **Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone** uspostavljene su i razvijaju se nacionalne kalibracione laboratorije: **Laboratorija za masu, Laboratorija za velike mase, Laboratorija za dužinu, Laboratorija za temperaturu, Laboratorija za pritisak, Laboratorija za električne veličine, Laboratorija za vrijeme i frekvenciju, Laboratorija za male zapremine i Laboratorija za velike zapremine.** U cilju obezbjeđenja metrološke sljedivosti u oblasti mjerenja električne snage, u Zavodu za metrologiju uspostavljena je i **Laboratorija za električnu snagu.**

Zavod za metrologiju je uspostavio i održava sljedivost sopstvenih etalona i mjerne opreme do Međunarodnog sistema mjernih jedinica (SI), preko neprekidnog lanca kalibracija ili poređenja, povezujući ih sa odgovarajućim primarnim etalonima SI mjernih jedinica. Kalibracija referentnih etalona i mjerne opreme Zavoda za metrologiju se vrši u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Uvjerenja o kalibraciji koja izdaju te laboratorije, sadrže rezultate mjerenja, uključujući mjernu nesigurnost i/ili izjavu o usklađenosti sa poznatom metrološkom specifikacijom.

Referentni etaloni Zavoda za metrologiju koriste se za prenošenje sljedivosti na etalone i mjerila, koji se njima kalibrišu, kao i u međulaboratorijskim poređenjima. Referentni etaloni se čuvaju u odgovarajućim laboratorijskim uslovima i upotrebljavaju se isključivo u okviru laboratorija.

Osnovna nadležnost **Laboratorije za masu,** Zavoda za metrologiju je ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usvršavanje državnog etalona mase i obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mase u Crnoj Gori. Sljedivost u oblasti mjerenja mase ostvaruje se pomoću dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u mjernom opsegu od 1 mg – 20 kg (slika 1.).

Etaloni klase tačnosti E_1 - državni etaloni Crne Gore, čije su karakteristike navedene u tabeli 1., kalibrišu se u jednom od evropskih nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Tabela 1. Karakteristike etalona mase klase tačnosti E_1

Etalon	Mjerni opseg	Proizvođač	Mjerna nesigurnost
Garnitura tegova E_1	1 mg – 5 kg	Mettler Toledo AG	U skladu za OIML R 111 za klasu E_1
Garnitura tegova E_1	1 mg – 5 kg	Sartorius AG	
Pojedinačni teg E_1	10 kg	Mettler Toledo AG	
Pojedinačni teg E_1	10 kg	Sartorius AG	

Kalibracija garniture tegova klase tačnosti E_1 se sprovodi svake dvije godine naizmjenično. Kalibracija tegova nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Zavoda u laboratorijama Zavoda pri čemu se sljedivost sa etalona klase E_1 prenosi na etalone nižih klasa tačnosti.

U tom cilju u toku 2016. godine izvršeni su postupci:

- ❖ Pripreme i ažuriranja planova internih i eksternih kalibracija, etalona mjerne i pomoćne opreme;
- ❖ Provjera ispunjenosti zahtjeva laboratorijskih specifikacija.

Početkom 2016. godine na osnovu postupka javnih nabavki sprovedenog u 2015. godini, u slovenačkom MIRS-u obavljena je kalibracija etalona datih u tabeli 2.

Tabela 2. Etalonska oprema kalibrisana početkom 2016. godine

Etalon	Mjerni opseg	Proizvođač	Mjerna nesigurnost
Garnitura tegova E_1	1 mg – 5 kg	Sartorius	U skladu za OIML R 111 za klasu E_1
Pojedinačni teg E_1	10 kg	Sartorius	
Pojedinačni teg E_1	10 kg	Sartorius	

U toku 2016. godine planirana je kalibracija garniture tegova klase tačnosti E_1 od 1 mg do 10 kg, 2 tegova klase E_1 od 10 kg i 3 etalona mase klase E_2 od 20 kg u jednom od evropskih nacionalnih metroloških instituta.

Zbog nedostatka sredstava, a nakon sprovedenog postupka javnih nabavki, krajem 2016. godine na kalibraciju u slovenački MIRS su upućeni sljedeći etaloni mase:

- ❖ Kalibracija 2 pojedinačna tega klase tačnosti E_1 10 kg;
- ❖ Kalibracija 3 pojedinačna tega klase tačnosti E_2 20 kg.

U okviru Zavoda za metrologiju, uspostavljena je **Laboratorija za velike mase** čija je osnovna namjena ovjeravanje, odnosno kalibracija tegova klase M_1 od 500 kg. Tegovi klase M_1 od 500 kg služe za ovjeravanje vaga opsega mjerenja od 1000 kg do 100000 kg.

Uspostavljanjem Laboratorije za velike mase u okviru Zavoda za metrologiju, osigurana je sljedivost i tačnost mjerenja u ovoj oblasti (slika 2.). Laboratorija za velike mase realizuje aktivnosti u cilju osiguranja sljedivosti mjerenja u oblasti mase u Crnoj Gori u opsegu od 50 kg do 500 kg. Kalibracija tegova nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Laboratorije za masu, pri čemu se jedinica mase metodom direktnog poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti, preko kojih se jedinica mase prenosi do korisnika u Crnoj Gori.

Slika 1.

Slika 1. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase

Slika 2.

Slika 2. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase Laboratorije za velike mase

U Laboratoriji za velike mase se sprovodi postupak pregleda mjerila mase da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila mase: tegovi klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 od 50 kg, 100 kg, 200 kg i 500 kg.

Laboratorija za dužinu čuva i održava etalone za dužinu koji se koriste za obezbjeđenje metrološke sljedivosti u oblasti metrologije dužine (slika 3.) obezbjeđuje uslove neophodne za njihovo održavanje. Da bi se održavala i poboljšavala metrološka sljedivost neophodno je referentne etalone i mjernu opremu kalibrisati u nacionalnim metrološkim institutima koji imaju objavljene mogućnosti mjerenja i kalibracija u bazi podataka BIPM-a, ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA.

Referentni etaloni i uređaji služe da obezbijede direktnu vezu sa jedinicom dužine prema SI, a kalibracije u Laboratoriji za dužinu, koje se izvode u skladu sa akreditovanim metodama mjerenja, služe da se jedinica dužine pouzdano prenese do zainteresovanih korisnika.

U toku januara 2016. godine, na osnovu sprovedenog postupka javnih nabavki iz 2015. godine, realizovane su kalibracije referentnih etalona i uređaja koji služe za obezbjeđenje metrološke sljedivosti u oblasti dužine, u Laboratoriji za proizvodna mjerenja LTM Mašinskog fakulteta Univerziteta u Mariboru.

Kalibracije planparalelnih graničnih mjera klase K, mjernog područja od 0,5 mm do 100 mm interferometrijskom metodom izvršena je u Laboratoriji za dimenzione veličine Direkcije za mere i dragocene metale - Beograd, dok je kalibracija senzora temperature, vlažnosti i relativne vlažnosti izvršena u laboratoriji Elektrotehničkog fakulteta u Ljubljani. U tabeli 3. dat je spisak etalonske opreme koja je kalibrisana početkom 2016. godine. Metrološki lanac sljedivosti prikazan je na slici 5.

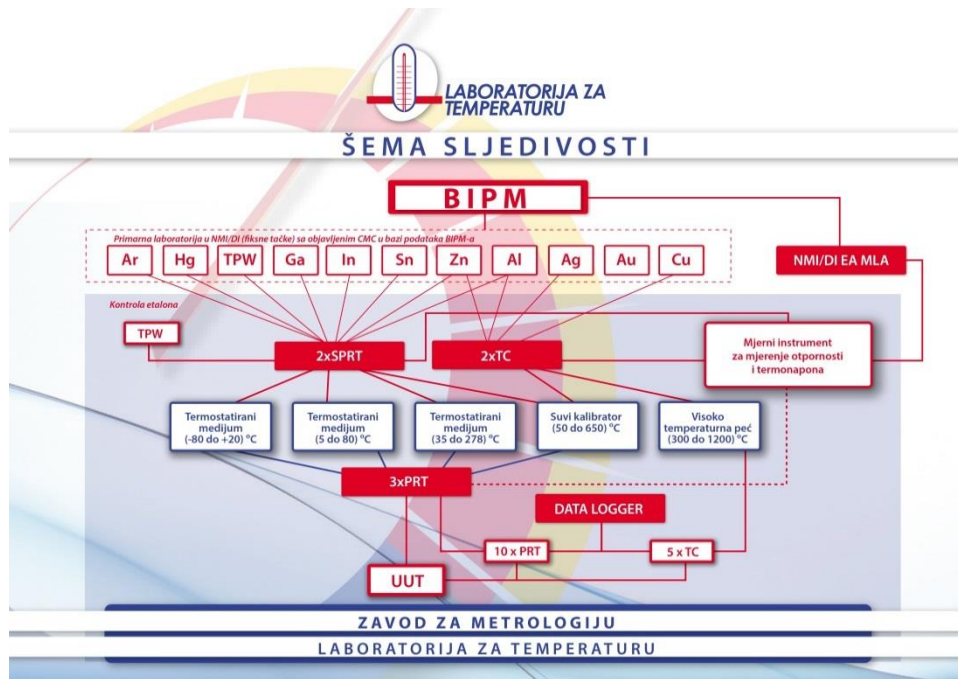
Tabela 3. Podaci o kalibraciji etalona iz Laboratorije za dužinu

Red. Br.	Naziv	Količina	Kalibracioni sertifikat
1.	Kalibracije kratkih graničnih mjera klase K	121 kom	DMDM Srbija
2.	Kalibracije dugih graničnih mjera klase K	4 kom	LTM Slovenija
3.	Kalibracije etalon prstenova	3 kom	
4.	Kalibracija uređaja za mjerne satove	1 kom	
5.	Kalibracija uređaja za komparatore	1 kom	
6.	Kalibracija libele	1 kom	
7.	Senzori temperature, vlage i pritiska za laserski interferometar	3 kom	RLS Slovenija

Slika 3. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja dužine

U **Laboratoriji za temperaturu** ostvaruje se, čuva i održava državni etalon za temperaturu, standardni platinski otpornički termometar (SPRT) za temperature od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $650\text{ }^{\circ}\text{C}$, termoelement (TC) za temperature iznad $650\text{ }^{\circ}\text{C}$, kao i etalon za relativnu vlažnost dewpoint metar (DP) za temperaturni opseg od $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i relativnu vlažnost od $10\text{ }\%$ rh do $90\text{ }\%$ rh. Ovi etaloni imaju najbolja metrološka svojstva u Crnoj Gori i zajedno sa ostalom opremom služe kao osnova za obezbjeđivanje metrološke sljedivosti rezultata mjerenja u oblasti temperature (slika 4.) i relativne vlažnosti (slika 5.).

Slika 4. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja temperaturu

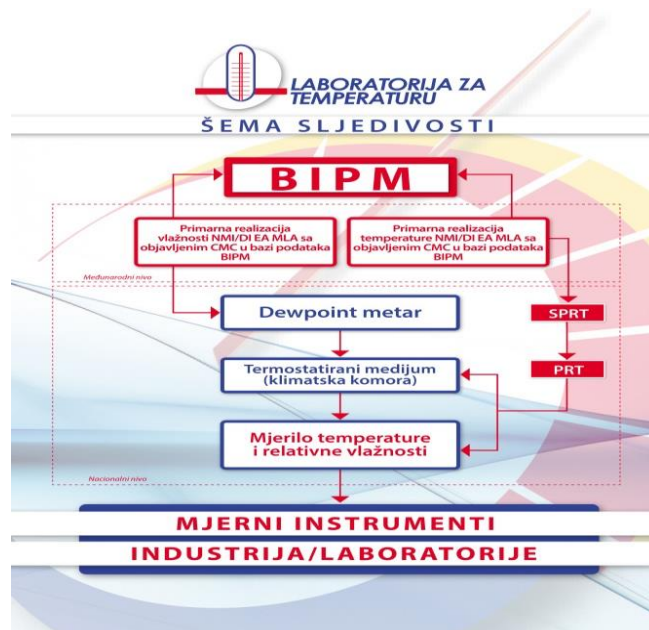
U Laboratoriji za temperaturu se metodom poređenja sa referentnim etalonima mogu kalibrisati:

- ❖ stakleni termometri punjeni tečnošću u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+278\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- ❖ indikatorski termometri koji imaju sondu i odgovarajući indikatorski dio digitalan ili analogan u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- ❖ platinski otpornički termometri u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- ❖ termoelementi u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- ❖ zračni senzori u opsegu od $-75\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+150\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- ❖ mjerila relativne vlažnosti u opsegu od $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i $10\text{ } \% \text{ rh}$ do $90\text{ } \% \text{ rh}$.

Osim kalibracija koje se izvode u laboratorijskom prostoru, moguće je realizovati i kalibracije na terenu. Laboratorija za temperaturu posjeduje opremu sa kojom se izvode kalibracije na terenu, svih mjerila temperature koja fizički i iz bilo kojih drugih razloga ne mogu biti transportovana u laboratorijski prostor. U pitanju su termostatirani medijumi u koje spadaju: frižideri, zamrzivači, sušnice, peći, inkubatori, kupatila, klima komore i sl.

Sljedivost metroloških rezultata kalibracija u Laboratoriji za temperaturu za temperaturni opseg:

- ❖ od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$, se ostvaruje preko dva $25\ \Omega$ standardna platinska otpornička termometra (SPRT), proizvođača Fluke Hart Scientific, tipa 5681-S i mjernog instrumenta Fluke Hart Scientific 1560 System, 2560;
- ❖ od $650\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+1450\text{ }^{\circ}\text{C}$, se ostvaruje preko dva termoelementa (TC) tipa R i tipa S;
- ❖ od $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i opseg relativne vlažnosti od $10\text{ } \% \text{ rh}$ do $90\text{ } \% \text{ rh}$, se ostvaruje preko dewpoint metra.

Slika 5. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja relativne vlažnosti

Osnovna nadležnost **Laboratorije za pritisak** je obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska u Crnoj Gori, odnosno prenos mjernih jedinica pritiska prema laboratorijama nižeg nivoa. Laboratorija za pritisak pruža usluge u oblasti kalibracija mjerila u opsegu od 5 kPa do 120 MPa, kao i ovjeravanja mjerila pritiska. Na slici 6. prikazan je lanac sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska.

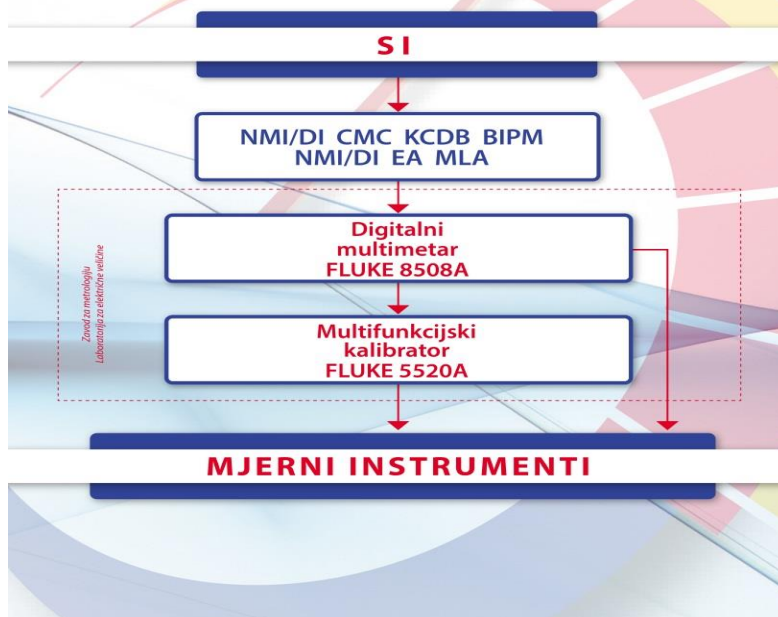

Slika 6. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska

Laboratorija za električne veličine ostvaruje sljedivost preko digitalnog multimetra, proizvođača FLUKE, tipa 8508A (slika 7.).

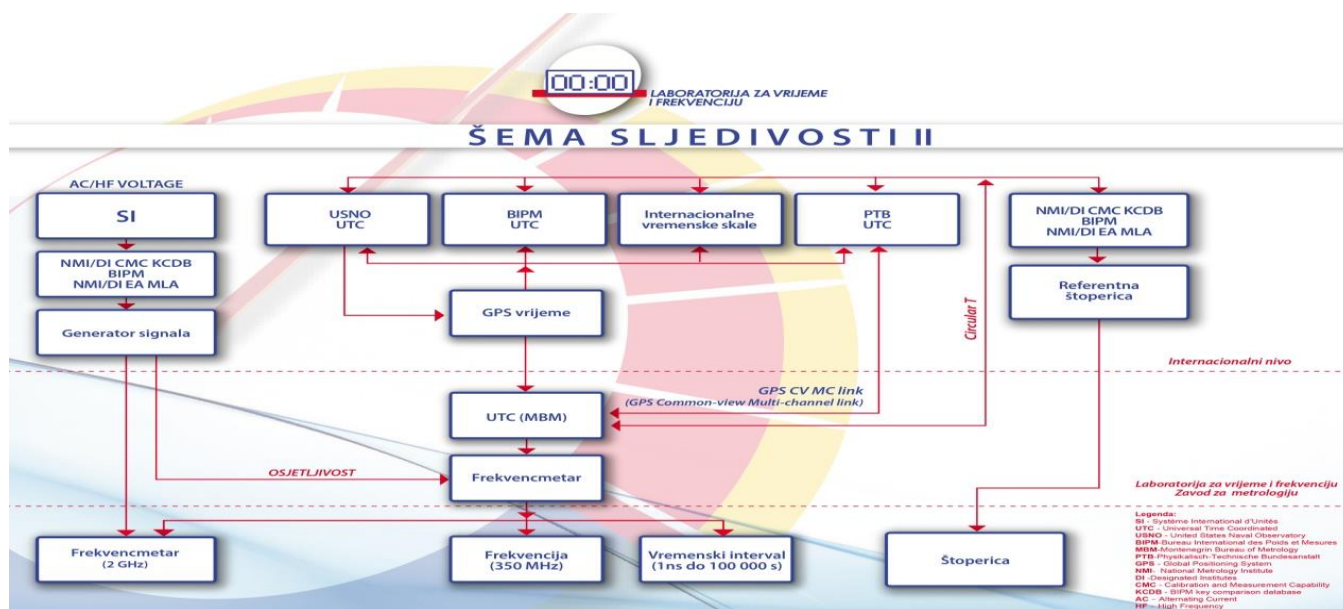
Laboratorija za električne veličine eksterne kalibracije svojih referentnih etalona i opreme obavlja u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (*EURAMET Designated Institutes*) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

ŠEMA SLJEDIVOSTI

Slika 7. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za električne veličine

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju Zavoda za metrologiju zadužena je za ostvarivanje nacionalne vremenske skale i njenu distribuciju. Laboratorija za vrijeme i frekvenciju učestvuje u CCTF-K001.UTC ključnom poređenju iz oblasti vremena i frekvencije od avgusta 2015. godine. Laboratorija za vrijeme i frekvenciju ostvaruje sljedivost preko državnog etalona za vrijeme i frekvenciju, cezijumskog časovnika (slika 8.). Primjenom GPS metode istovremenog posmatranja obezbjeđuje se uspostavljanje sljedivosti etalona za vrijeme i frekvenciju, odnosno rezultata mjerenja do SI sistema. Ovom metodom se obezbjeđuje jednostavno poređenje dva etalona za vrijeme i frekvenciju lociranim na različitim mjestima. Sljedivost za mjernu opremu se postiže korišćenjem izlaza iz cezijumskog časovnika (10 MHz) za eksternu bazu mjerne opreme.

Slika 8. Šema sljedivosti u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju

U svijetu se kao vremenska skala koristi Univerzalno koordinisano vreme, UTC (*Universal Time Coordinated*), koje se izvodi iz Međunarodnog atomskog vremena TAI (*Temps Atomique International*). TAI je skala koja se izračunava u Međunarodnom birou za mjere i tegove, BIPM (Bureau International des Poids et Mesures), na osnovu podataka za više od 400 satova, koji šalju preko 60 laboratorija iz cijelog svijeta.

Laboratorija za male zapremine Zavoda za metrologiju obezbjeđuje metrološku sljedivost u oblasti mjerenja malih zapremina u Crnoj Gori, razvija mjerne metode za prenošenje jedinice zapremine, pruža usluge kalibracije laboratorijskih mjerila zapremine od stakla u opsegu od 10 ml do 5000 ml i mjerila zapremine sa klipom u opsegu od 1 μ l do 150 ml, učestvuje u međulaboratorijskim poređenjima.

Kalibracija laboratorijskih mjerila zapremine od stakla;

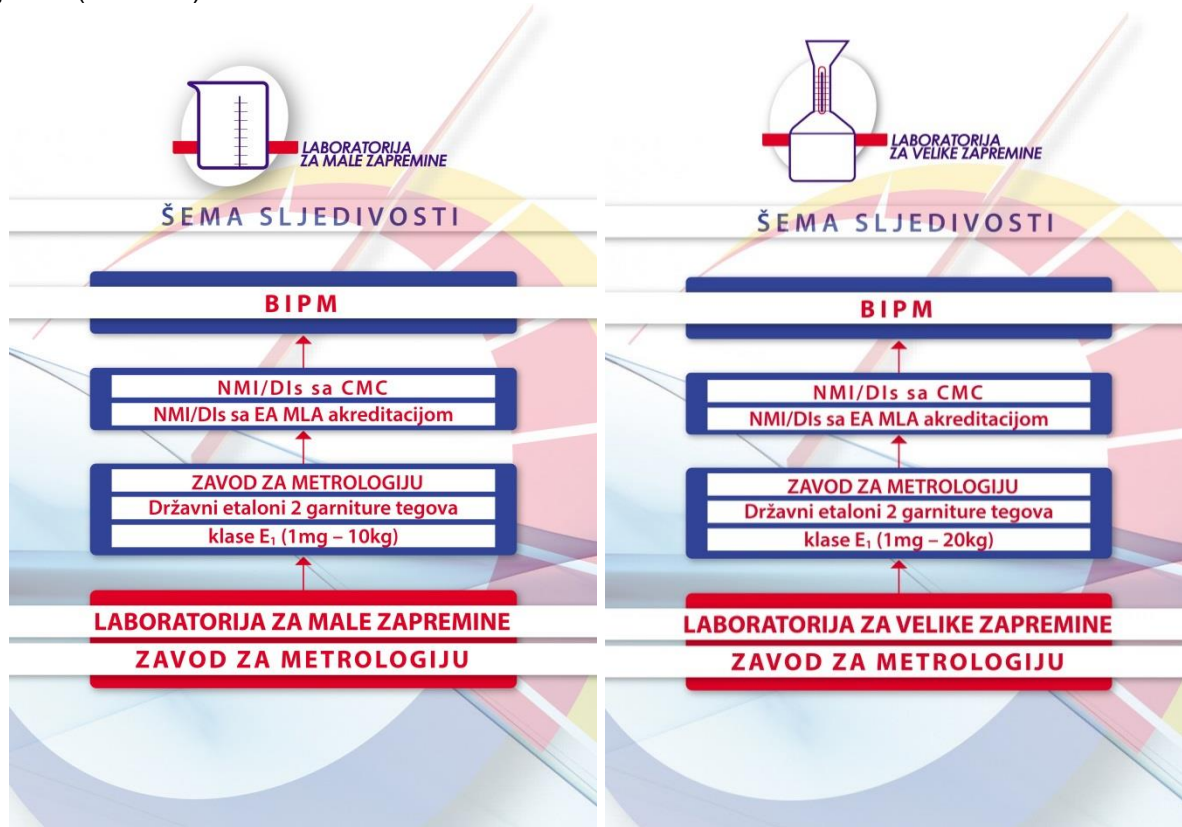
- ❖ volumetrijskih pipeta, u opsegu od 10 ml do 100 ml;
- ❖ graduiranih mjernih pipeta, u opsegu od 10 ml do 25 ml;
- ❖ bireta, u opsegu od 10 ml do 100 ml;
- ❖ piknometara u opsegu od 1ml do 100 ml;
- ❖ graduiranih mjernih cilindara, u opsegu od 10 ml do 1000 ml;
- ❖ mjernih tikvica s jednom mjernom crtom, u opsegu 10 ml do 5000 ml.

Kalibracija mjerila zapremine s klipom:

- ❖ pipeta s klipom, u opsegu od 1 μ l do 10 000 μ l;
- ❖ piknometara, u opsegu od 10 ml do 100 ml.

Sljedivost u Laboratoriji za male zapremine (slika 9.) obezbjeđuje se interno kroz sljedivost Laboratorije za masu preko 2 garniture tegova klase tačnosti E₁ u opsegu od 1 mg do 10 kg.

Laboratorija za velike zapremine, obezbjeđuje metrološku sljedivost u oblasti mjerenja velikih zapremina u Crnoj Gori (slika 10.).

Slika 9. Lanac sljedivosti u oblasti malih zapremina u Slika 10. Lanac sljedivosti u oblasti velikih zapremina

Gravimetrijskom metodom se sprovodi kalibracija:

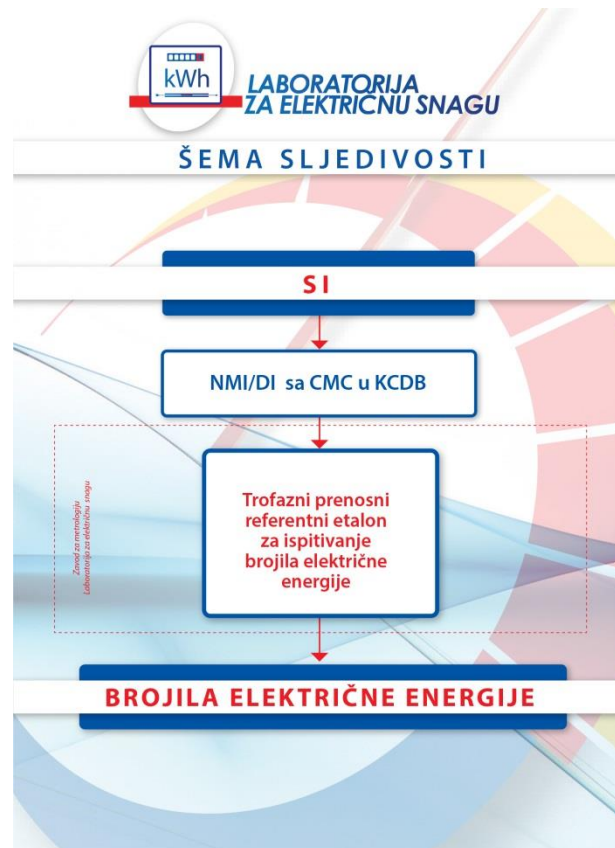
- ❖ etalon prelivnih pipeta od metala, u opsegu od 5 l do 100 l;

- ❖ mjernih posuda od metala, u opsegu od 2 l do 500 l;
- ❖ mjernih posuda od stakla, u opsegu od 1 l do 10 l.

Volumetrijskom metodom se realizuje kalibracija mjernih posuda od metala, u opsegu od 5 l do 1000 l.

Sljedivost za gravimetrijsku metodu kalibracije obezbjeđuje se, interno, kroz sljedivost Laboratorije za masu preko 2 garniture tegova klase tačnosti E_1 u opsegu od 1 mg do 20 kg.

Laboratorija za električnu snagu ostvaruje sljedivost (slika 11.) preko etalonskog uređaja za ispitivanje brojila električne energije, proizvođača MTE, tip PCS400.3, klasa tačnosti uređaja je 0,02, a fabrički broj 39783.

Slika 11. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za električnu snagu

Rekalibracioni period za etalonski uređaj za ispitivanje brojila električne energije je 2 godine, ali zbog kvara na uređaju nije obavljena kalibracija ovog uređaja u 2016. godini.

U Laboratoriji za električnu snagu se vrši pregled brojila električne energije klase tačnosti 3; 2; 1; 0,5; 0,5S i 0,2S. Tokom 2016. godine je realizovano 3 zahtjeva i ovjereno 43 brojila električne energije. Osnovni razlog za manji broj ovjerenih brojila je kvar na uređaju u julu 2016. godine, zbog čega je upućen na popravku u Njemačku. Sa popravke je uređaj vraćen dana 29.12.2016. godine.

U **Laboratoriji za ovjeravanje mjerila brzine vozila u saobraćaju** realizuje se pregled mjerila brzine vozila u cilju utvrđivanja ispunjenosti metroloških zahtjeva, odnosno ovjeravanja sljedećih mjerila brzine vozila u saobraćaju koja rade na principu:

- ❖ mjerenja razlike frekvencija, u mikrotalasnom frekvencijskom području, između emitovanog signala i signala reflektovanog od kontrolisanog vozila;
- ❖ mjerenja vremena potrebnog seriji kratkih svjetlosnih impulsa da pređu put od mjerila brzine do kontrolisanog vozila i nazad;
- ❖ mjerenja dužine pređenog puta u odnosu na vrijeme;

- ❖ mjerenja vremena pri prolasku kontrolisanog vozila između barem dvije stacionarne tačke na poznatom rastojanju.

Ovjeravanja mjerila brzine vozila u saobraćaju se odnosi na:

- ❖ mjerila brzine koja mjere iz stacionarne tačke (mjerilo nije u pokretu);
- ❖ mjerila brzine koja mjere iz vozila u pokretu (mjerilo je u pokretu).

Za ovjeravanja mjerila brzine vozila u pokretu koriste se mjerna oprema čija se kalibracija obavlja u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (*EURAMET Designated Institutes*) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

5. MEĐULABORATORIJSKA POREĐENJA

U toku 2016. godine, Zavod za metrologiju je učestvovao u međulaboratorijskim poređenjima u oblasti dužine, malih zapremina i velikih zapremina (organizovanim u okviru različitih projekata). Podaci su dati u tabeli 4.

Tabela 4. Međulaboratorijska poređenja

Laboratorija	Projekat	Naziv	Područje	Period realizacije mjerenja	Period realizacije projekta	Završni izvještaj
Laboratorija za male zapremine	EURAMET projekat 1322	EURAMET comparison Project number:1350 Volume comparison at 100 μ L – Calibration of micropipettes	Mikropipete	februar 2016.	jul 2015. godine do marta 2016. godine	novembar 2016.
Laboratorija za velike zapremine	EURAMET projekat 1395	EURAMET comparison Project number:1395 Gravimetric calibration of overflow pipette -20 L	Prelivna pipeta 20 L	jul-avgust 2016.	maj 2016. godine do avgusta 2017. godine	2017.
Laboratorija za dužinu	PT DMDM –Republika Srbija	Proficiency testing - Etaloniranje mjernih lenjira	Mjerni lenjir	april - maj 2016. godine	21.09.2015. – do 21.08.2016. godine	2017.

6. SISTEM KVALITETA I AKREDITOVANJE LABORATORIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Zavod za metrologiju je i u 2016. godini nastavio sa politikom proširenja obima akreditacije, koji su 2014. i 2015. godine potvrdili Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) i Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) odgovarajućim sertifikatima.

Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) i Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) potvrdili su u maju 2016. godine da Zavod za metrologiju zadovoljava zahtjeve standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2011 i da je osposobljen za kalibraciju:

- ❖ tegova, tegova slobodnih nazivnih masa i vaga sa neautomatskim funkcionisanjem;
- ❖ etalona i mjerila dužine;
- ❖ mjerila temperature;
- ❖ mjerila pritiska;
- ❖ etalona i mjerila električnih veličina, frekvencije i vremenskog intervala;
- ❖ mjerila zapremine od stakla i mjerila zapremine sa klipom.

Obim akreditacije Zavoda za metrologiju je time uvećan akreditacijom Laboratorije za male zapremine i Laboratorije za velike zapremine i proširenjem već postojećeg obima akreditacije Laboratorije za temperaturu i Laboratorije za dužinu.

Nakon svih obavljenih priprema tokom 2015. i početkom 2016. godine, podnešenih prijava za proširenje opsega akreditacije prema ATCG i HAA, posjeta glavnih i tehničkih ocjenjivača je organizovana od 09. do 11. februara 2016. godine. Tehnički ocjenjivači su bili Matej Grum za oblasti malih zapremina i velikih zapremina i oblast mase, prof. dr Vedran Mudronja, za oblast dužine i prof. dr Davor Zvizdić, za oblast temperature i vlažnosti.

Tehnički ocjenjivači su utvrdili:

- ❖ 9 neusaglašenosti u Laboratoriji za male zapremine i Laboratoriji za velike zapremine;
- ❖ 4 neusaglašenosti u Laboratoriji za temperaturu;
- ❖ 1 neusaglašenost u Laboratoriji za masu;
- ❖ 1 neusaglašenost u Laboratoriji za dužinu.

Rok za otklanjanje neusaglašenosti i sprovođenje korektivnih mjera je bio mjesec dana. Nakon 30 dana, 10. marta 2016. godine, ATCG-u i HAA-i je dostavljen Izvještaj o sprovođenju korektivnih mjera za Laboratoriju za temperaturu, Laboratoriju za dužinu i Laboratoriju za masu. Za Laboratoriju za male zapremine i Laboratoriju za velike zapremine je zatražen dodatni period od mjesec dana, tako da je za ove dvije laboratorije 10. aprila 2016. godine, ATCG-u i HAA-i dostavljen odgovarajući Izvještaj o realizaciji korektivnih mjera.

U maju 2016. godine ATCG i HAA su potvrdili novim sertifikatima proširenje obima akreditacije Zavoda za metrologiju i na:

- ❖ Etalon prelivne pipete i mjerne posude, u Laboratoriji za male zapremine i Laboratoriji za velike zapremine;
- ❖ Zračne senzore, termostatirane medije-kupatila kao i rad na terenu u Laboratoriji za temperaturu;
- ❖ Mjerne lenjire, mjerne trake i mjerne satove u Laboratoriji za dužinu.

Paralelno sa ovim aktivnostima, u toku 2016. godine, realizovan je proces unapređenja implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom putem neprekidnog usavršavanja, dogradnje, revizije postojeće dokumentacije, kao i pripreme i usvajanja nove dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom. U tom cilju je Odbor za kvalitet na XXI sjednici, održanoj 28.01.2015. godine donio odluke o usvajanju novih verzija sljedećih dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom:

- ❖ QP.5.4/01-LL: Tehnička procedura za kalibraciju čeličnih planparalelnih graničnih mjera od 0,5 mm do 100 mm (izdanje/verzija 02/03);
- ❖ QP.5.4/02-LL: Tehnička procedura za kalibraciju mikrometara za spoljašnja mjerenja od 0 mm do 150 mm (izdanje/verzija 02/03);
- ❖ QP.5.4/03-LL: Tehnička procedura za kalibraciju pomičnih mjerila od 0,5 mm do 300 mm (izdanje/verzija 02/03);
- ❖ QP.5.4/04-LL: Tehnička procedura za kalibraciju planparalelnih graničnih mjera od 0,5 mm do 10 mm (izdanje/verzija 02/02).

Na XXII sjednici Odbora za kvalitet, 29. januara 2016. godine obavljeno je preispitivanje implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom od strane rukovodstva, koje je obuhvatalo sljedeće elemente:

- ❖ Politika i ciljevi kvaliteta za tekuću godinu;
- ❖ Analiza sprovođenja zaključaka prethodnog preispitivanja od strane rukovodstva;
- ❖ Izvještaji tehničkog menadžera i menadžera kvaliteta;
- ❖ Rezultati internih provjera;
- ❖ Status i rezultati pokrenutih preventivnih i korektivnih mjera;
- ❖ Rezultati ocjenjivanja od strane eksternih tijela;
- ❖ Rezultati međulaboratorijskih poređenja ili ispitivanja osposobljenosti;
- ❖ Promjene u obimu i vrsti posla;
- ❖ Izvještaj o analizi zadovoljstva korisnika;
- ❖ Prigovori od strane korisnika;
- ❖ Izvještaj o poboljšanjima;
- ❖ Revizija dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom;
- ❖ Izvještaj o obukama osoblja i planu osposobljavanja osoblja;

- ❖ Izvještaj o sprovedenoj nabavci opreme i usluga u tekućoj godini i plan nabavke opreme za narednu godinu.

Na istoj sjednici Odbor za kvalitet je razmotrio dokumenta u okviru kojih su dati predlozi Plana kvaliteta i Ciljevi kvaliteta sa definisanim indikatorima pojedinačnih ciljeva kao i odgovorne osobe i rok za ostvarivanje ciljeva, za 2016. godinu.

Odbor za kvalitet je usvojio predložene dokumente: Plan Kvaliteta za 2016. godinu i Ciljevi kvaliteta za 2016. godinu.

Odbor za kvalitet je na XXIV sjednici održanoj 11. marta 2016. godine razmotrio dostavljene usaglašene nacрте izmjena dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom, koji su pripremljeni u Laboratoriji za dužinu, Laboratoriji za temperaturu i Laboratoriji za masu u cilju otklanjanja neusaglašenosti utvrđenih od strane tehničkih ocjenjivača HAA i ATCG i na osnovu toga donio odluke o usvajanju sljedećih dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom:

- ❖ QP.4.3/01: Upravljanje dokumentima sistema menadžmenta kvalitetom (izdanje/verzija 02/05);
- ❖ QP.5.4/07-LL: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih traka i lenjira (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QP.5.4/07-LL: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih satova (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QP.5.4/09-LT: Tehnička procedura za kalibraciju klimatskih i temperaturnih komora (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QP.5.4/09-LT: Tehnička procedura za kalibraciju klimatskih i temperaturnih komora (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QP.5.4/10-LT: Tehnička procedura za kalibraciju mjerila relativne vlažnosti (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QP.5.4/11-LT: Tehnička procedura za kalibraciju zračnih termometara (izdanje/verzija 01/02).

Nakon dostavljanja Izvještaja o sprovedenim korektivnim radnjama, tehnički ocjenjivač Matej Grum je uputio zahtjev za izvršavanje dodatnih popravnih radnji u Laboratoriji za male zapremine, kao i Laboratoriji za velike zapremine. U cilju ispunjavanja ovih zahtjeva Odbor za kvalitet je na XXVII sjednici od 27.04.2016. godine donio Odluke o usvajanju sljedećih dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom:

- ❖ QP.5.4/01-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju laboratorijskih mjerila od stakla gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/02-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju mjerila zapremine sa klipom gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/03-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju piknometara gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/01-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju etalon prelivnih pipeta gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/02-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih posuda gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/03-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih posuda volumetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03).

Nakon dostavljanja Izvještaja o sprovedenim korektivnim radnjama, tehnički ocjenjivač Matej Grum je uputio zahtjev za dodatne propratne radnje u Laboratoriji za male zapremine kao i Laboratoriji za velike zapremine. U cilju ispunjavanja tih zahtjeva, Odbor za kvalitet je na XXVII sjednici od 27.04.2016. godine donio Odluke o usvajanju sljedećih dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom:

- ❖ QP.5.4/01-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju laboratorijskih mjerila od stakla gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/02-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju mjerila zapremine sa klipom gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/03-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju piknometara gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/01-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju etalon prelivnih pipeta gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/02-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih posuda gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03);

- ❖ QP.5.4/03-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih posuda volumetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/03).

Nakon svih sprovedenih aktivnosti na realizaciji korektivnih mjera, ATCG i HAAA su u maju 2016. godine donijele odluke o proširenju opsega akreditacije Zavoda za metrologiju u Laboratoriji za male zapremine, Laboratoriji za velike zapremine, Laboratoriji za temperaturu i Laboratoriji za dužinu.

Na XXX sjednici od 01.11.2016. godine, Odbor za kvalitet je razmotrio dostavljene usaglašene izmjene dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom i donio odluke o usvajanju sljedećih dokumenata:

- ❖ QP.5.4/02-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju mjerila zapremine sa klipom gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.4/03-LLV: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih kliješta (izdanje/verzija 01/02).

Ovim izmjenama će se stvoriti uslovi za dalje proširenje opsega akreditacije u Laboratoriji za male zapremine i Laboratoriji za električne veličine. Na ovoj sjednici Odbor za kvalitet je donio odluku da se pristupi promijeni Poslovnika o kvalitetu, kojom će se definisati proširenje obima akreditacije Zavoda za metrologiju. Proširenje obima akreditacije Zavoda za metrologiju bi se odnosilo na Laboratoriju za male zapremine, Laboratoriju za električne veličine i Laboratoriju za dužinu. U sklopu ove promjene rukovodioci laboratorija su dostavili spisak procedura koje je potrebno izraditi u cilju proširenja obima akreditacije:

- ❖ QP.5.4/08-LL: Tehnička procedura za kalibraciju 1D univerzalnog mjernog uređaja Joint DMS 800;
- ❖ QP.5.4/09-LL: Tehnička procedura za kalibraciju unutrašnjeg prečnika;
- ❖ QP.5.4/10-LL: Tehnička procedura za kalibraciju spoljašnjeg prečnika.

S obzirom da je novom verzijom Poslovnika o kvalitetu (izdanje/verzija 04/03) predviđeno da su članovi Odbora za kvalitet i zamjenik menadžera kvaliteta i zamjenik tehničkog menadžera, Odbor za kvalitet je konstatovao da se time izmijenio sastav Odbora za kvalitet i održao I sjednicu u novom sazivu dana 25.11.2016. godine.

Odbor za kvalitet je na II sjednici u novom sastavu, 29. decembra 2016. godine donio i odluke o usvajanju sljedećih dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom:

- ❖ QP.4.1/04: Rad Odbora za kvalitet (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.4.4./01: Preispitivanje zahtjeva, ponuda i ugovora (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.10/01: Izdavanje uvjerenja o kalibraciji (izdanje/verzija 02/01);
- ❖ QP.5.2/01: Korišćenje i održavanje mjerne opreme (izdanje/verzija 01/05).

7. OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI MJERILA SA PROPISANIM, METROLOŠKIM ZAHTJEVIMA

Prije stavljanja nekog mjerila na tržište, preduzimaju se *zaštitne mjere*, što znači da se na tržište može staviti neko mjerilo, samo ako je za njega izdato **uvjerenje o odobrenju tipa mjerila** i ako je to mjerilo na propisan način pregledano i žigosano, dakle ovjereno, odnosno ako je za njega izdato **uvjerenje o ovjeravanju mjerila**. Ovakve mjere se sprovode jer je država odgovorna za vjerodostojnost mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost ljudi. Predstavnici Zavoda za metrologiju su u toku 2016. godine realizovali veliki broj aktivnosti u pogledu ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima.

7.1. Odobrenje tipa mjerila

Nakon sprovedenog postupka ispitivanja, kojim se potvrđuje da je ispitivani tip mjerila usklađen sa propisanim metrološkim zahtjevima i da je mjerilo podesno za upotrebu u određenom vremenskom periodu, Zavod za metrologiju izdaje *Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila*. U toku 2016. godine, obrađeno je 32 zahtjeva i izdato je 25 Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila i 1 Rješenje o dopuni Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila (tabela 5.).

Tabela 5. Uvjerjenja o odobrenju tipa mjerila izdata u 2016. godini

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
1.	Mjerila mase	Elektromehanički mjerni pretvarač	MNE-M-0-015
2.		Elektronski mjerni i pokazni uređaj	MNE-M-0-016
3.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-032
4.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-033
5.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-034
6.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-035
7.	Mjerila protoka	Mjerna instalacija	MNE-Z-15-009
8.		Sprava za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-014
9.		Sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa	MNE-Z-05-015
10.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-034 dopuna
11.		Vodomjer	MNE-Z-14-049
12.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-050
13.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-051
14.		Vodomjer za toplu vodu	MNE-Z-14-052
15.	Mjerila električne energije	Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-033
16.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-034
17.	Mjerila električnih veličina	Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-012
18.		Naponski mjerni transformator	MNE-T-04-005
19.		Kombinovani mjerni transformator	MNE-T-07-001
20.	Mjerila vremena	Mjerilo brzine vozila u saobraćaju	MNE-B-01-008
21.		Mjerilo brzine vozila u saobraćaju	MNE-B-01-009
22.		Mjerilo brzine vozila u saobraćaju	MNE-B-01-010
23.		Osnovni časovnik za tarifiranje i obračun u sklopu telefonske centrale	MNE-EL-011-003
24.	Mjerila fizičke hemijske veličine	Etilometar	MNE-GM-01-004
25.		Etilometar	MNE-GM-01-005
26.		Etilometar	MNE-GM-01-006

7.2. Ovjeravanje mjerila

Ovjeravanje mjerila je postupak koji obuhvata pregled i žigosanje, odnosno izdavanje uvjerenja o ovjeravanju mjerila, pri čemu se konstatuje i potvrđuje da je mjerilo usklađeno sa propisanim metrološkim zahtjevima. Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl. list CG“, br. 81/09), propisana su zakonska mjerila u Crnoj Gori, koja su svrstana u četiri kategorije:

- ❖ mjerila koja se koriste u funkciji prometa roba i usluga i provjere prethodno upakovanih proizvoda i boca kao mjernih posuda;
- ❖ mjerila koja se koriste u funkciji zaštite zdravlja ljudi i životinja i opšte bezbjednosti;
- ❖ mjerila koja se koriste u funkciji zaštite imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda;

❖ mjerila koja se koriste u funkciji zaštite saobraćaja.

Pravilnikom o rokovima redovnog ovjeravanja zakonskih mjerila („Sl. list CG“, br. 86/09), propisuju se pregledi ili periodi ponovnog ovjeravanja u cilju garantovanja usaglašenosti mjerila sa zakonskim zahtjevima, odnosno rokovi redovnog ovjeravanja zakonskih mjerila.

Aktivnosti Zavoda za metrologiju u oblasti ovjeravanja mjerila u periodu 01.01.2016. do 31.12.2016. godine, ilustrovane su tabelom 6. Realizovano je 1121 zahtjeva za ovjeravanje mjerila, pri čemu je utrošeno 3392 godišnja žiga u obliku naljepnice bez mjesečne podjele, 5220 godišnjih žigova u obliku naljepnice sa mjesečnom podjelom i 1135 zaštitna žiga u obliku naljepnice. U toku 2016. godine izdato je 2438 *Uvjerenja o ovjeravanju mjerila*.

Tabela 6. Mjerila koja su ovjerena u periodu 01.01.2016. do 31.12.2016. godine

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Vage sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti II	73	73	0
Vage sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti III do 9000 kg	1792	1784	8
Vage sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti III preko 9000 kg	74	74	0
Vage sa automatskim funkcionisanjem	6	6	0
Vage na transportnoj traci	2	2	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₁ (1 g do 10 kg)	2 (34 tega)	2 (34 tega)	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 500 g	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 1 kg	2	2	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 2 kg	2	2	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 5 kg	2	2	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 10 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 20 kg	204	204	0

Tabela 6. Mjerila koja su ovjerena u periodu 01.01.2016. do 31.12.2016. godine (nastavak)

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 500 kg	56	56	0
Vodomjeri	15968	15899	69
Magnetno induktivni mjerači protoka	2	2	0
Sprave za tečna goriva (TG)	1766	1753	13
Sprave za tečni naftni gas (TNG)	161	158	3
Mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda	60	60	0
Rezervoari (horizontalni cilindrični)	41	41	0
Rezervoari (vertikalni cilindrični)	3	3	0
Automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima	100	100	0
Brojila električne energije	3063	3062	1
Mjerni transformatori	56	56	0
Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici	13	13	0
Osnovni časovnici kod telefonskih centrala	5	5	0
Manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima motornih vozila	127	123	4
Manometri za mjerenje krvnog pritiska	356	350	6
Manometri (industrija, laboratorije, itd.)	52	48	4
Mjerila dužine opšte namjene	3	3	0
Mjerne letve	26	26	0
Etilometri	107	94	13
Mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu	47	40	7
Taksimetri	1807	1807	0
Mjerila zaštite od zračenja	1	1	0

8. KALIBRACIJA MJERILA I ETALONA

Kalibracija je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje neko mjerilo ili mjerni sistem ili vrijednosti koje prikazuje neka materijalizovana mjera ili referentni materijal i odgovarajućih vrijednosti izraženih etalonima. U tabelama 7. i 8. navedeni su podaci o kalibracijama koje su realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju, za potrebe stranaka (eksterne kalibracije) i Zavoda (interne kalibracije).

Tabela 7. Eksterne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju

Red. br	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerjenje o kalibraciji (kom.)	
1.	Laboratorija za masu	54	Analitička vaga	26	27	
2.			Vaga klase tačnosti II	64	64	
3.			Vaga klase tačnosti III	14	14	
4.			Vaga za građevinske svrhe	57	64	
5.			Tegovi E ₂	124	64	
6.			Tegovi F ₁	5	5	
7.			Tegovi F ₂	2	1	
8.			Tegovi M ₁	25	25	
9.			Tegovi M ₂	10	10	
Ukupno:				327	274	
10.	Laboratorija za temperaturu	39	Stakleni termometri punjeni tečnošću	37	37	
11.			Indikatorski termometri (digitalni)	90	90	
12.			Indikatorski termometri (mehanički)	2	2	
13.			Platinski otpornički termometri	1	1	
14.			Mjerala relativne vlažnosti	12	12	
15.			Termostatirani medijum	sterilizatori	4	4
16.				vodena kupatila	9	9
17.				peći	1	1
18.				frižideri	1	1
19.				zamrzivači	2	2
20.			komore	2	2	
Ukupno:				161	161	
21.	Laboratorija za dužinu	14	Planparalelne granične mjere	3	1	
22.			Pomično mjerilo	16	16	
23.			Mikrometri	0	0	
24.			Mjerna traka	3	3	
25.			Mjerni lenjir	3	3	
26.			Mjerni satovi	26	25	
27.			Ostalo	2	2	
Ukupno:				53	50	
28.	Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	6	Digitalna štoperica	7	7	
29.			Tahotester	2	2	
Ukupno:				9	9	

Tabela 7. Eksterne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju (nastavak)

Red. br	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerenje o kalibraciji (kom.)
30.	Laboratorija za električne veličine	4	Etalon otpornosti	1	1
31.			Multimetri	3	3
32.			Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici	3	3
Ukupno:				7	7
33.	Laboratorija za pritisak	14	Manometar	41	44
Ukupno:				41	44
34.	Laboratorija za male zapremine	7	Pipete sa klipom	104	111
Ukupno:				104	111
35.	Laboratorija za velike zapremine	6	Etalon mjerne posude	26	26
36.			Rotametri	22	22
Ukupno:				48	48
UKUPNO:		144		750	704

Tabela 8. Interne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju u toku 2016. godine

Red. br	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerenje o kalibraciji (kom.)
1.	Laboratorija za masu	8	Analička vaga	1	1
2.			Vaga klase tačnosti II	2	3
3.			Komparatori mase	5	6
4.			Mikro vaga	1	1
5.			Tegovi E ₂	86	6
6.			Tegovi F ₁	32	5
7.			Tegovi F ₂	30	3
8.			Tegovi slobodnih nazivnih masa	1	1
Ukupno:				158	26
9.	Laboratorija za temperaturu	14	Stakleni termometri punjeni sa tečnošću	4	4
10.			Indikatorski termometri (digitalni)	46	46
11.			Platinski otpornički termometri	5	5
12.			Mjerila relativne vlažnosti	12	12
Ukupno:				67	67
13.	Laboratorija za dužinu	8	Planparalelne granične mjere	121	1
14.			Komparator za planparalelne granične mjere	1	1
15.			Jednodimenzionalni mjerni uređaj BMG 3000	1	1
16.			Pomično mjerilo	1	1
17.			Univerzalni mjerni uređaj JOINT DMS 680	1	1
18.			Mikrometar	1	1
19.			Etalon za ovjeravanje mjernih letvi	1	1
20.			Mjerna traka	1	1
Ukupno:				128	8

Tabela 8. Interne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju u toku 2016. godine (nastavak)

Red. br	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerenje o kalibraciji (kom.)
21.	Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	7	Etalon vremena (cezijumski časovnik)	3	3
22.			Štoperica	4	4
Ukupno:				7	7
23.	Laboratorija za električne veličine	6	Etalon otpornosti	9	9
24.			Dekada otpornosti	1	1
25.			Multimetar	2	2
26.			Kalibrator	1	1
27.			Izvor jednosmjernog napona	1	1
Ukupno:				14	14
28.	Laboratorija za male zapremine	2	Pipete sa klipom	2	2
Ukupno:				2	2
29.	Laboratorija za velike zapremine	1	Etalon prelivne pipete	4	4
Ukupno:				4	4
30.	Laboratorija za pritisak	5	Barometar	4	4
31.			Manometar	1	1
32.			Kalibrator	2	2
Ukupno:				7	7
UKUPNO:		51		387	135

9. PROVJERA ISPUNJENOSTI PROPISANIH USLOVA ZA OVLAŠĆIVANJE LICA ZA VRŠENJE PRIPREME MJERILA ZA OVJERAVANJE

U 2016. godini, na zahtjev Ministarstva ekonomije, izdata su stručna mišljenja o ispunjavanju uslova za pripremu određenih vrsta mjerila za ovjeravanje, u postupku ovlašćenja sljedećih lica, koja su rezultirala izdavanjem Rješenja o ovlašćenju:

- ❖ „VAGAR“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 01-430/5 od 22.03.2016. godine, o ovlašćenju za pripremu sljedećih mjerila mase za ovjeravanje:
 - tegova klase tačnosti M_2 od 100 g do 20 kg;
 - vaga klase tačnosti (I) maksimalnog mjerenja do 200 g čiji podjeljak „d“ ima vrijednost $0,01 \text{ mg} \leq d \leq 1 \text{ mg}$;
 - vaga klase tačnosti (II) maksimalnog mjerenja do 5 kg čiji podjeljak „d“ ima vrijednost $1 \text{ mg} \leq d \leq 0,1 \text{ g}$;
 - vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (IIII) maksimalnog mjerenja do 60000 kg;
 - vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (IIII) maksimalnog mjerenja preko 60000 kg, pri čemu je preduzeće „VAGAR“ d.o.o prilikom pregleda mjerila dužno obezbijediti 20000 kg ovjerenih etalonskih tegova klase tačnosti M_1 ;
 - automatskih i poluautomatskih vaga, uključujući i vage na transportnoj traci.

- ❖ „**M-TRACE**“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 0904-1132/4 od 17.05.2016. godine, o ovlaštenju za pripremu taksimetara za ovjeravanje;
- ❖ „**CONTROLMATIC**“ d.o.o, Igalo, Hereg Novi, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 0904-1588/4 od 19.07.2016. godine, o ovlaštenju za pripremu vodomjera za ovjeravanje;
- ❖ „**SHOLLEX DATA SYSTEM**“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 0904-2169/3 od 11.10.2016. godine, o ovlaštenju za pripremu sljedećih mjerila mase za ovjeravanje:
 - ❖ vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (VIII) maksimalnog mjerenja do 10000 kg;
 - ❖ automatskih i poluautomatskih vaga, uključujući i vage na transportnoj traci.

10. KONTROLA PRETHODNO UPAKOVANIH PROIZVODA

Oblast kontrole prethodno upakovanih proizvoda definisana je Zakonom o metrologiji („Sl. list RCG“, br. 79/08 i 40/11) i podzakonskim aktom. U cilju zaštite interesa potrošača putem primjene pouzdanih mjerenja i pravilnog označavanja prethodno upakovanih proizvoda, kao i obezbjeđivanja lojalne konkurencije kroz definisanje jasnih pravila jednakih za sve, efikasnog nadzora i omogućavanja slobodnog protoka prethodno upakovanih proizvoda, harmonizovanjem crnogorskog zakonodavstva sa legislativom Evropske unije (direktive 76/211/EEZ, 2007/45/EEZ i 75/107/EEZ) donijeti su Pravilnik o prethodno upakovanim proizvodima („Sl. list CG“, br. 56/11) i Pravilnik o bocama kao mjernim posudama („Sl. list CG“, br. 56/11).

U drugoj polovini 2016. godine, započeta je priprema novog Pravilnika o prethodno upakovanim proizvodima.

Osoblje Zavoda za metrologiju sprovodi ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda u cilju ispunjavanja metroloških zahtjeva koje moraju da ispune količine prethodno upakovanih proizvoda, kao i način označavanja količina i dozvoljena odstupanja stvarnih količina od označenih količina na prethodno upakovanom proizvodu.

Ispitivanje podrazumijeva provjeru interne kontrole prethodno upakovanih proizvoda, odnosno pregled:

- ❖ označavanja prethodno upakovanih proizvoda;
- ❖ mjerne opreme odnosno mjernih instrumenata;
- ❖ dokumentacije o vršenju interne kontrole količina i njeno sprovođenje u praksi, odnosno odgovarajućih garancija o količini uvezenih proizvoda, koje mora obezbijediti uvoznik ukoliko sam ne vrši mjerenja;
- ❖ stvarnog sadržaja prethodno upakovanih proizvoda sa uzorkovanja koji se određuje referentnom metodom za pregled.

U okviru Bileteralne saradnje sa MIRS – Republika Slovenija, u septembru 2016. godine, održana je obuka iz oblasti prethodno upakovanih proizvoda. Zavod za metrologiju je u saradnji sa Upravom za inspeksijske poslove, obišao privredne subjekte „J&J company“ i Mokamard d.o.o. gdje je sprovedeno ispitivanje u cilju utvrđivanja usklađenosti prethodno upakovanih proizvoda u prometu sa metrološkim zahtjevima.

11. ISPITIVANJE I ŽIGOSANJE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Jedna od najstarijih aktivnosti za zaštitu potrošača je kontrola predmeta od dragocjenih metala. Monitoring djelovanja sistema proizvođača i uvoznika, radi utvrđivanja usklađenosti predmeta od dragocjenih metala u prometu sa državnim regulativom u Crnoj Gori, dao je sljedeće rezultate:

- ❖ U toku 2016. godine, u Zavodu za metrologiju je žigosano 15227 g (4604 komada) predmeta od zlata i 190123 g (26978 komada) predmeta od srebra;
- ❖ Žigosani predmeti od zlata su finoće 750/1000 u količini 2612 g (266 komada), odnosno finoće 585/1000 u količini 12615 g (4338 komada);
- ❖ Žigosani predmeti od srebra su finoće 925/1000 u količini 190123 g (26978 komada).

U toku 2016. godine, Zavod za metrologiju je izdao 6 **Rješenja o određivanju znaka proizvođača predmeta od dragocjenih metala** i 12 **Rješenja o određivanju znaka uvoznika predmeta od dragocjenih metala**.

Zavod za metrologiju je u 2016. godini realizovao upravne postupke po službenoj dužnosti, oduzimanje znaka proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala, sljedećih privrednih subjekata (tabela 9. i 10.).

Tabela 9. Oduzimanje znaka proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala

Red. br.	Br. predmeta i datum	Vrsta postupka	Stranka u postupku	Br. i datum Rješenja	Datum završetka
1.	UPI-04-01/16 03.02.2016.	Oduzimanje znaka uvoznika	D.O.O. "ZINZI" MONTENEGR O	UPI-04-01-02/16 03.02.2016.	03.2.2016.
2.	UPI-04-02/16 15.03.2016.	Oduzimanje znaka uvoznika	D.O.O. "KAMEA" MONTENEGR O	UPI-04-02-02/16 15.03.2016.	22.3.2016

Tabela 10. Oduzimanje znaka proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala – stanje realizovanih predmeta

Predmeti/rješenja	Broj
Ukupan broj realizovanih predmeta po službenoj dužnosti	2
Broj realizovanih predmeta u 2016. godini	2
Broj prenijetih predmeta iz 2015. godine	0
Broj donijetih rješenja o oduzimanju znaka proizvođača	0
Broj donijetih rješenja o oduzimanju znaka uvoznika	2

12. PRIHOD

Za sprovođenje postupka ovjeravanja mjerila, odobrenja tipa mjerila, kalibracije mjerila/etalona, ekspertiza, određivanja znaka proizvođača, određivanja znaka uvoznika, pregleda i žigosanja predmeta od dragocjenih metala, plaćaju se naknade u skladu sa Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti metrologije („Sl. list CG“, br. 73/10), odnosno Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 34/11). Ukupan prihod od naknada uplaćenih u toku 2016. godine iznosi **352855,92 €**.

13. OBUKA ZAPOSLENIH

Zavod za metrologiju kontinuirano obezbjeđuje usavršavanje zaposlenih učešćem u međulaboratorijskim poređenjima, na kongresima, konferencijama, seminarima, radionicama, kao i putem saradnje sa drugim nacionalnim metrološkim institutima. Službenici se usavršavaju i kroz program koji organizuje Uprava za kadrove Crne Gore.

U toku 2016. godine, EURAMET je organizovao sljedeće obuke u kojima su učestvovali zaposleni iz Zavoda za metrologiju:

- ❖ Obuka iz oblasti etilometara, Tirana (Albanija), 16. i 17. jun 2016. godine (2 službenika);
- ❖ Radionica i okrugli sto o komunikacijama, London (Velika Britanija), 17. i 18. oktobar 2016. godine (2 službenika);
- ❖ Obuka iz oblasti mjerenja temperature i vlažnosti vazduha, Sarajevo (BiH), od 17. do 21. oktobra 2016. godine (2 službenika);
- ❖ Trening i radionica posvećena principima strateškog menadžmenta, Beograd (Srbija), 05. i 06. decembar 2016. godine (2 službenika).

U okviru bilateralne saradnje Crne Gore i Republike Slovenije, odnosno saradnje Zavoda za metrologiju i Urada Republike Slovenije za meroslovje (MIRS) organizovane su sljedeće obuke:

- ❖ „Određivanje prioriteta iz oblasti nadzora – zakonska metrologija“, Podgorica od 04. do 07. jula 2016. godine (2 službenika);
- ❖ „Kontrola prethodno upakovanih proizvoda“, Podgorica, od 06. do 08. avgusta 2016. godine (5 službenika);
- ❖ „Savjetovanje o ulozi CRM-ova (BAM ERM506, BAM ERM507, BAM ERM508,) u obezbeđivanju povjerenja u rezultate ispitivanja“, Podgorica, od 19. do 22. septembra 2016. godine (3 službenika);
- ❖ „Pregled i ovjeravanje vaga sa automatskim funkcionisanjem, gravimetrijske vage, automatske vaga sa sabiranjem kontinuiranih rezultata mjerenja i automatska vage sa sabiranjem diskontinuiranih rezultata

mjerenja“, Podgorica, od 10. do 12. oktobra 2016. godine (3 službenika);

- ❖ „Metrološki zahtjevi za etilometre“, Podgorica, od 10. do 13. novembra 2016. godine (6 službenika).

Dva službenika Zavoda za metrologiju pohađali su obuku pod nazivom „Razumjeti kontrolne karte“, 09. juna 2016. godine, u Zagrebu, u organizaciji CROLAB-a.

Zaposleni iz Zavoda za metrologiju, u toku 2016. godine obučavani su i u Upravi za kadrove, prema odgovarajućem planu obuke državnih službenika i namještenika. Odabrani su sljedeći seminari:

- ❖ „Razvoj planova integriteta - izrada, usvajanje, sprovođenje“, Podgorica, 25. februara 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „Upravljanje rizicima u javnom sektoru“, Podgorica, 04. mart 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „Primjena novog Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru“, Podgorica, 20. i 22. mart 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „Rodna ravnopravnost“, Podgorica, 11. maj 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „Zabrana diskriminacije“, Podgorica, 01. jun 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „Pisanje komunikacija i dostavljanje izvještaja na engleskom jeziku“, Podgorica, od 27. do 30. juna 2016. godine (3 službenika);
- ❖ „Sistem ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori“, Podgorica, 01. jula 2016. godine (1 službenika);
- ❖ „Izrada kadrovske plana“, Podgorica 06. oktobar 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „IPA II u novoj finansijskoj perspektivi“, Podgorica, 12. oktobar 2016. godine (1 službenik);
- ❖ „Analiza potrebe za stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem državnih službenika i namještenika“, Podgorica, 03. novembar 2016. godine (2 službenika);
- ❖ „Sajber bezbjednost – izazov 21. vijeka“, Podgorica, 30. novembar 2016. godine (3 službenika);
- ❖ „Zakon o upravnom postupku“, Podgorica, 06. i 07. decembar (2 službenika).

Osposobljavanje zaposlenih Zavoda za metrologiju je obuhvatalo i sljedeće:

- ❖ Obuka: „Marketing i komunikacija na društvenim mrežama“, Podgorica, 08. februar 2016. godine (4 službenika);
- ❖ Radionica „SME POLICY INDEX Western Balkans and Turkey 2016 – Procjena implementacije Akta o malim preduzećima“, Podgorica, 12. maj 2016. godine (1 službenik);
- ❖ Obuka iz oblasti električnih veličina – mjerenje induktivnosti i kapacitivnosti, Kosovo, od 21. do 26. juna 2016. godine (2 službenika);
- ❖ Obuka: „Forum javnih nabavki – godinu dana primjene novih zakonskih rješenja u oblasti javnih nabavki, prednosti i nedostaci“, Podgorica 18. jul 2016. godine (1 službenik);
- ❖ Obuka: „Osmišljavanje i sprovođenje antikorupcijskih kampanja“, Podgorica 11. septembar 2016. godine (1 službenik);
- ❖ Regionalna konferencija „Koristi upravljanja kvalitetom u javnoj upravi“, Sarajevo (BiH), 17. i 18. novembar 2016. godine (1 službenik);
- ❖ Seminar: „Online PR i krizno komuniciranje“, Podgorica, 08. decembar 2016. godine (1 službenik);
- ❖ Seminar: „Standardi, zašto da?“ ,Podgorica, 07. decembar 2016. godine, EU Info centar i Privredna komora Crne Gore (4 službenika).

U Zavodu za metrologiju održane su obuke osoblja Laboratorije za dužinu u periodu od 05. do 09. decembra 2016. godine, (ekspert dr Vedran Šimunović iz nacionalnog umjernog laboratorija Hrvatske – FSB HMI Zagreb), kao i obuka osoblja Laboratorije za vrijeme i frekvenciju u cilju uspostavljanja sistema za distribuciju vremena (ekspert Dušan Popović iz nacionalnog metrološkog instituta Srbije, DMDM).

Dva službenika Zavoda za metrologiju pohađali su obuku po nazivom „Distribucija vremena na teritoriji Crne Gore“, od 22. do 26. februara 2016. godine u Direkciji za mere i dragocene metale u Beogradu.

U Sarajevu je 03. marta 2016. godine održana PT konferenciji, kojoj su prisustvovali predstavnici nacionalnih metroloških instituta i akreditacionih tijela iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegoine, Makedonije, Albanije i Kosova.

PT konferencija je organizovana kako bi se učesnici upoznali sa projektom koji je organizovan od strane Evropskog komiteta, a podržao ga je i Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (*SIDA - Swedih*

International Development Cooperation Agency) i Evropska asocijacija za slobodnu trgovinu (EFTA - European Free Trade Association). I tom prilikom su razmotrene ideje za buduće PT šeme.

14. PROPISI IZ OBLASTI METROLOGIJE

Shodno obavezi usaglašavanja posebnih zakona sa Zakonom o upravnom postupku (ZUP), pripremljene su stručne osnove za izradu Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o metrologiji, koji je sa obrazloženjem dostavljen Ministarstvu ekonomije.

Na osnovu Zakona o metrologiji („Sl. list CG“ br. 79/08), pripremljene su i dostavljenje Ministarstvu ekonomije, stručne osnove propisa, za izradu nacrtu sljedećih propisa:

- ❖ Nacrt Pravilnika o zahtjevima za mjerila brzine vozila u saobraćaju;
- ❖ Nacrt Pravilnika o zahtjevima za etilometre;
- ❖ Nacrt Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o zakonskim mjerilima za koja je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila;
- ❖ Nacrt Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o rokovima redovnog ovjeravanja zakonskih mjerila.

U drugoj polovini 2016. godine započet je postupak pripreme stručnih osnova, za izradu nacrtu sljedećih propisa:

- ❖ Nacrt Pravilnika o zahtjevima za mjerila;
- ❖ Nacrt Pravilnika o zahtjevima za vage sa neautomatskim funkcionisanjem;
- ❖ Nacrt Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o prethodno upakovanim proizvodima.

15. STRATEGIJA RAZVOJA METROLOGIJE U CRNOJ GORI ZA PERIOD 2016 – 2018

Strategijom razvoja metrologije za period 2016-2018 su definisana glavna strateška opredjeljenja metrologije u Crnoj Gori. Cjelokupna Strategija je zasnovana na prethodnim iskustvima i detaljnim analizama ranijeg poslovanja. Prije svega akcenat je stavljen na usklađivanje propisa iz oblasti metrologije sa zakonodavstvom EU, kroz transponovanje i implementaciju propisa EU u crnogorsko zakonodavstvo, a samim tim i u svakodnevnicu crnogorskih građana. Metrologija je nauka koja se provlači kroz sve oblasti privrede, tako da su propisi iz ove oblasti jedan od temelja funkcionisanja crnogorske privrede.

U skladu sa misijom i vizijom Zavoda za metrologiju, kao i sa potrebama crnogorskog društva, ekonomije i nauke, kroz Strategiju razvoja metrologije za period 2016-2018 definisano je osam strateških ciljeva i to:

- ❖ Efikasan metrološki sistem u Crnoj Gori;
- ❖ Usklađenost sa EU zakonodavstvom;
- ❖ Obezbjedivanje metrološke sljedivosti;
- ❖ Unaprijeđenje postupaka ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila;
- ❖ Unaprijeđenje postupaka kalibracija mjerila/etalona koja se primjenjuju u industriji kao i u procesima proizvodnje i ispitivanja;
- ❖ Jačanje metrološkog nadzora;
- ❖ Promocija uloge i značaja metrologije u Crnoj Gori;
- ❖ Međunarodna prepoznatljivost crnogorskog metrološkog sistema.

Kroz ovako postavljene strateške ciljeve obezbijedeno je kontinuirano unaprijeđenje usluga koje pruža Zavod za metrologiju.

16. ČLANSTVO U MEĐUNARODNIM I REGIONALNIM ORGANIZACIJAMA

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala. U okviru svoje nadležnosti, Zavod za metrologiju sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane, kojim su definisane obaveze Crne Gore da će preduzeti neophodne mjere kako bi postepeno postigla usaglašenost s tehničkim propisima Zajednice i evropskom standardizacijom, metrologijom, akreditacijom i procedurama za ocjenu usaglašenosti.

- ❖ Predstavnik Zavoda za metrologiju je član Radne grupe 1 (RG1), čije su najznačajnije aktivnosti u toku 2016. godine sljedeće:
- ❖ Pripremljen je Izvještaj za pripremu Pregovaračke pozicije za pregovaračku oblast Sloboda kretanja robe;
- ❖ Pripremljen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije Slobodnog kretanja robe 2014 - 2018;
- ❖ Pripremljen je Izvještaj o realizaciji Programa pristupanja CG u EU 2015-2018 (PPCG);
- ❖ Izvršena je revizija Akcionog plana Strategije slobode kretanja robe 2014 – 2018;

❖ Izvršena je revizija PPCG 2015 – 2018.

Zavod za metrologiju je punopravni član **Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a** od 7. juna 2011. godine. Imenovani su predstavnici Zavoda za sljedeće tehničke komitete EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (*Electricity and Magnetism*), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (*Interdisciplinary Metrology*), TC – F: Tehnički komitet za protok (*Flow*), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (*Mass and related Quantities*), TC - Q: Tehnički komitet za kvalitet (Quality), TC – L: Tehnički komitet za dužinu (Length), TC – T: Tehnički komitet za termometriju (Thermometry) i TC – TF: Tehnički komitet za vrijeme i frekvenciju (Time and Frequency).

Status punopravnog člana, obavezuje Zavod za metrologiju i predstavnike Zavoda, da prisustvuju sjednicama Generalne skupštine, kao i da učestvuju u radu tehničkih komiteta.

Predstavnici Zavoda za metrologiju učestvovali su na X Generalnoj skupštini u organizaciji EURAMET-a i simpozijumu „Energija za budućnost“ koji su od 24. do 26. maja 2016. godine održani u Oslu (Norveška). U okviru Generalne skupštine, delegati punopravnih članica EURAMET-a, razmotrili su i usvojili Izvještaj predsjedavajućeg EURAMET-a, Izvještaj Sekretarijata EURAMET-a, Izvještaj o realizaciji budžeta u toku 2015., kao i predlog budžeta za 2017. godinu. U toku zasjedanja, razmatran je status Evropskog istraživačkog i inovativnog programa u oblasti metrologije (EMPIR), CIPM MRA i EURAMET-ove aktivnosti u toku 2016. godine. Delegati zemalja članica izabrali su jednog člana Borda direktora organizacije, kao i tri predsjedavajuća tehničkih komiteta.

Predsjedavajući Tehničkih komiteta EURAMET-a: za kvalitet (TC-Q), za interdisciplinarnu metrologiju (TC-IM), akustiku, ultrazvuk i vibracije (TC-AUV), elektricitet i magnetizam (TC-EM), protok (TC-F), jonizujuće zračenje (TC-IR), dužinu (TC-L), masu i srodne veličine (TC-M), metrologiju u hemiji (TC-MC), fotometriju i radiometriju (TC-PR), temperaturu (TC-T), kao i vrijeme i frekvenciju (TC-TF), prikazali su rezultate rada i istraživanja u periodu od prethodne Generalne skupštine, kao i buduće planove za istraživanje. Prikazani su i rezultati istraživanja u oblasti zaštite zdravlja, energije, kao i zaštite životne sredine. U okviru Generalne skupštine održan je i simpozijum posvećen rješavanju problema obezbjeđenja potrebnih količina energije u budućnosti.

Predstavnici Zavoda za metrologiju u toku 2016. godine, učestvovali su u radu EURAMET-ovih Tehničkih komiteta: za termometriju (TC-T), interdisciplinarnu metrologiju, kvalitet (TC-Q), masu i srodne veličine (TC-M), kao i dužinu (TC-L).

Sjednica Tehničkog komiteta koji je odgovaran za naučnu i tehničku saradnju u trgovini, industriji, medicini, farmaciji, biologiji, nanotehnologiji i naučnim istraživanjima u oblasti mjerenja mase i srodnih veličina, prvi put je održan u Crnoj Gori.

Sjednica pomenutog Tehničkog komiteta je održana u hotelu "Avala Resort & Villas" u Budvi u periodu od 10. do 12. maja, okupivši 87 učesnika iz 27 zemalja, eksperata iz oblasti metrologije mase, pritiska, sile i momenta, gustine i viskoziteta.

Zavod za metrologiju je dopisni član **Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju OIML** od novembra 2007. godine. OIML obezbjeđuje članicama uputstva za definisanje nacionalnih i regionalnih zahtjeva koji se odnose na proizvodnju i upotrebu mjerila koja se upotrebljavaju u zakonskoj metrologiji.

Direktorica Zavoda za metrologiju prof. dr Vanja Asanović i pomoćnik direktorice Zavoda za metrologiju Goran Vukoslavović prisustvovali su 51. sjednici Internacionalnog komiteta CIML organizacije OIML i 15. Međunarodnoj konferenciji o zakonskoj metrologiji koje su održane u Strazburu od 17. do 21. oktobra 2016. godine.

Učešće predstavnika Zavoda za metrologiju na Sjednici Internacionalnog komiteta i Međunarodnoj konferenciji o zakonskoj metrologiji omogućilo je planiranje budućih aktivnosti u oblasti ovjeravanja zakonskih mjerila u Crnoj Gori, kao i planiranje uključivanja predstavnika Zavoda za metrologiju u rad tehničkih komiteta OIML-a.

Na sjednici CIML-a, odnosno Internacionalnog Komiteta, koji prati tehnički progres i razvoj administrativnih procedura u okviru OIML-a (Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju), sprovedeno je više aktivnosti:

- ❖ razmotreni su i usvojeni izvještaji predsjedavajućeg CIML-a i direktora BIML-a (Internacionalnog zavoda za zakonsku metrologiju);
- ❖ diskutovano je o angažovanju još jednog pomoćnika direktora BIML-a;
- ❖ predstavljene su aktivnosti BIPM-a (Međunarodnog biroa za tegove i mjere iz Pariza);
- ❖ predstavnici različitih organizacija (IEC, ILAC, IAF, CECIP) su prikazali svoje aktivnosti i saradnju sa OIML-om;
- ❖ razmotreno je zatvaranje prevodilačkog centra, odobreni su računi za 2015. godinu, predstavljena je realizacija budžeta u toku 2016. godine;
- ❖ predstavljen je i usvojen budžet organizacije za finansijski period 2017 – 2020. godina;

- ❖ prikazane su aktivnosti BIML-a koje se odnose na CEEMS (zemlje i ekonomije u kojima se razvijaju metrološki sistemi);
- ❖ predstavljeni su i aktuelni projekti i tehničke aktivnosti;
- ❖ izvršene su pripremne aktivnosti za 15. Međunarodnu konferenciju o zakonskoj metrologiji;
- ❖ predstavljeni su novi punopravni i dopisni članovi OIML-a; analizirana su i ostala važna pitanja za funkcionisanje OIML-a.

Na 15. Međunarodnoj konferenciji o zakonskoj metrologiji razmotren je i usvojen izvještaj predsjedavajućeg CIML-a, predstavljen je i usvojen izveštaj o radu direktora OIML-a, predstavljena je saradnja sa drugim organizacijama, aktivnosti u okviru OIML sertifikacionog sistema, aktivnosti OIML-a u CEEMS oblasti (zemljama i ekonomijama u kojima se razvijaju metrološki sistemi), odobreni su računi za 2012., 2013., 2014. i 2015. godinu, razmotrena je dinamika uplate članarina za punopravne i dopisne članove OIML-a, a predložena je i procedura za utvrđivanje kvoruma za glasanje u situaciji kad nije jasno ko je zvanični predstavnik države na sjednicama. Odlučeno je da se naredna, odnosno 16. Međunarodna konferencija o zakonskoj metrologiji održi 2020. godine, a mjesto i datum će biti naknadno utvrđeni.

U januaru 2009. godine, Zavod za metrologiju je postao pridruženi član **Evropske kooperacije u zakonskoj metrologiji WELMEC**, čiji su ciljevi: razvijanje međusobnog povjerenja između organa za zakonsku metrologiju u Evropi, usklađivanje aktivnosti u zakonskoj metrologiji, kao i razmjena informacija između zainteresovanih strana. WELMEC savjetuje Evropsku komisiju i Savjet u vezi sa primjenom i daljim razvojem relevantnih metroloških direktiva, tako da praćenje rada WELMEC-ovih radnih grupa omogućava informacije značajne za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva za legislativom Evropske unije. Predstavnicima Zavoda imaju pravo učešća u radu radnih grupa (WG, WELMEC Working Groups). Punopravno članstvo u WELMEC-u je uslovljeno prijemom Crne Gore u Evropsku uniju.

U toku 2016. godine nije bilo dovoljno sredstava za prisustvo sastancima u organizaciji WELMEC-A.

Crna Gora je od 1. avgusta 2011. godine pridružena članica **Generalne Konferencije za tegove i mjere CGPM**. Navedeno članstvo prethodi prijavi za punopravno članstvo u **Međunarodnom birou za tegove i mjere BIPM**. Pridruženo članstvo CGPM-u omogućilo je da Zavod za metrologiju 19. oktobra 2011. godine, potpiše **CIPM MRA** odnosno **CIPM Aranžman o međusobnom priznavanju**.

U toku 2016. godine nije bilo dovoljno sredstava za prisustvo sastancima u organizaciji BIPM-a.

Zavod za metrologiju se i 2016. godine uključio u proslavu **20. maja, Svjetskog dana metrologije** kojim se obilježava potpisivanje Metarske konvencije. Međunarodne metrološke organizacije i nacionalni metrološki instituti pripremili su poster posvećen mjerenjima u dinamičnom svijetu.

U cilju daljeg unapređenja aktivnosti koje Zavod za metrologiju sprovodi u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala, u oktobru 2012. godine, Zavod je postao član **Međunarodnog udruženja službi za analizu IAAO**. U toku 2016. godine nije bilo dovoljno sredstava za prisustvo sastancima pomenutog udruženja.

17. ANALIZA REALIZOVANIH PR I MARKETING AKTIVNOSTI U 2016. GODINI

Evaluacijom Komunikacione strategije Zavoda za metrologiju 2016-2018. zaključuje se da je Zavod za metrologiju u poslednjih godinu dana ostvario napredak kada su u pitanju odnosi sa javnošću, kao i marketing aktivnosti. U daljem tekstu je detaljan prikaz aktivnosti po ciljnim grupama koje su prepoznate Komunikacionom strategijom:

Najšira javnost:

- ❖ U okviru proslave 10 godina rada Zavoda za metrologiju organizovani su „Otvoreni dani“ gdje se jedna od aktivnosti odnosila na zainteresovane građane koji su imali mogućnost da besplatno provjere tačnost mjerača krvnog pritiska u Laboratoriji za pritisak, kao i kao i ispravnost predmeta od dragocjenih metala Laboratoriji za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ Zavod za metrologiju povodom obilježavanja decenije rada organizovao je od 8-13. septembra 2016. godine izložbu pod nazivom „Istorija metrologije u Crnoj Gori“ u KIC-u Budo Tomović u Podgorici;
- ❖ Održana je centralna proslava desetogodišnjice rada Zavoda za metrologiju 14. septembra 2016. godine;
- ❖ Snimljen je i prikazan promotivni film o radu Zavoda;
- ❖ Distribuirana je i monografija Zavoda za metrologiju.

Državne institucije, lokalna uprava i javne institucije:

- ❖ Pružanje stručne pomoći klijentima iz oblasti zdravstva i vodosnabdijevanja u cilju ispunjavanja njihove zakonske obaveze redovnog ovjeravanja mjerila. Održan je sastanak sa predstavnicima svih Domova zdravlja, kao i predstavnicima Kliničkog centra Crne Gore i predstavnicima svih opštih i specijalnih bolnica. Takođe, održan je i sastanak sa predstavnicima vodovoda.
- ❖ Održana je radionica pod nazivom „Međuinstitucionalna saradnja u oblasti metrologije” organizovana za predstavnike Uprave za inspeksijske poslove, u cilju jačanja saradnje Zavoda za metrologiju i pomenute Uprave.
- ❖ Komunikacija sa Ministarstvom prosvjete u cilju redovnog informisanja o organizovanju „Otvorenih dana“ za učenike osnovnih i srednjih škola, konkursa za najbolje Kreativne radove, realizaciji prezentacija i časopisa za djecu, kao i svih drugih aktivnosti koje imaju edukativni karakter.
- ❖ Ostvarena je kontinuirana saradnja sa Upravom za kadrove u smislu održavanja i planiranja obuka za zaposlene iz Zavoda, a dvije institucije su i unaprijedile saradnju kroz projekat „Career ways” sajma poslova i prakse.
- ❖ Održana je prezentacija za predstavnike Ministarstva vanjskih poslova koji su sa predstavnicima Zavoda održali sastanak u vezi sa realizacijom IPA projekata. Predstavnici Zavoda, prezentovali su rad, aktivnosti i buduće planove u radu, a podijeljen je i promotivni materijal: rokovnici i monografije.

Poslovni sektor-klijenti:

- ❖ Održana je radionica pod nazivom „Prezentacija mogućnosti mjerenja i kalibracije Zavoda za metrologiju” čiji je cilj bio informisanje sadašnjih i potencijalnih korisnika usluga Zavoda za metrologiju o mogućnostima nacionalnih kalibracionih laboratorija, upoznavanje sa mjerenjima i kalibracijama kao i predstavljanje aktuelnih i novih usluga kalibracionih laboratorija.
- ❖ Zavod za metrologiju kontinuiranim ažuriranjem zvanične web stranice i prisutnošću u štampanim, elektronskim i online medijima informiše vlasnike/korisnike mjerila o svojim uslugama.

Obrazovne institucije:

- ❖ Sredinom 2016. godine je pokrenut projekat „Zabavna sveska za male mjerioce“ koja predstavlja edukativno-marketingški materijal, namijenjen djeci uzrasta od 5 do 6 godina. Uz ovu svesku, pripremljena je kratka video prezentacija koja na zanimljiv i djeci prilagođen način objašnjava šta je to vrijeme, kako su se ljudi zainteresovali za utvrđivanje tačnog vremena, čime i kako se vrijeme određuje. U cilju predstavljanja mjerne jedinice *vrijeme* napravljena je i maskota u obliku sata. Pomenuta maskota je prva od sedam koje će se družiti sa crnogorskim mališanima u toku naredne godine;
- ❖ Organizovana je edukativno-zabavna radionica u sklopu humanitarne akcije „Kutak želja” 18. novembra 2016. godine, a povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom 03. decembra održana je humanitarno-edukativna radionica za djecu odnosno Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju „Zračak nade“ iz Pljevalja;
- ❖ Organizovani su „Otvoreni dani“ za djecu osnovnog i srednjoškolskog uzrasta povodom proslave 20. maja - Svjetskog dana metrologije;
- ❖ Organizovan je nagradni Konkurs za najbolje kreativne radove namijenjen djeci šestih, sedmih i osmih razreda pod nazivom „Mjerenja u dinamičnom svijetu”;
- ❖ Studentima tehničkih fakulteta Univerziteta Crne Gore omogućeno je obavljanje stručne prakse u nacionalnim kalibracionim laboratorijama Zavoda za metrologiju;
- ❖ Učenici srednje stručne škole JU „Spasoje Raspopović” obavili su profesionalnu praksu u Laboratoriji za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ Održan je sastanak sa predstavnicima Elektrotehničkog fakulteta 12. decembra 2016. u prostorijama Zavoda za metrologiju. Tada su dogovorene okvirne smjernice budućeg zajedničkog djelovanja koje će se odnositi na provjeru sistema na kojima ETF radi, a u čemu će učestvovati Laboratorija za temperaturu, Laboratorija za vlažnost i Laboratorija za vrijeme i frekvenciju Zavoda za metrologiju.

Nevladine organizacije:

- ❖ Ostvarena je saradnja sa NVO „Kutak“ i timom portala „Culture Corner“ putem učešća u organizaciji humanitarno-edukativnog događaja „Kutak želja“;
- ❖ Ostvarena je saradnja sa NVO „Zračak nade“ u cilju organizovanja humanitarno-edukativne radionice za djecu sa teškoćama u razvoju;

- ❖ Takođe, u humanitarne svrhe nastavljena je i saradnja sa NVO „Banka hrane“ u cilju organizacije humanitarne akcije povodom obilježavanja dana kada je potpisana Konvencija kojom je proglašen Međunarodni dan starih osoba.

Mediji:

- ❖ Obavješćavanje tj. redovno slanje saopštenja i poziva za medije;
- ❖ Javnost se kontinuirano u elektronskim, online i štampanim medijima obavještava o svim aktivnostima i budućim planovima i projektima Zavoda za metrologiju;
- ❖ Predstavnici Zavoda za metrologiju tokom 2016. godine imali su brojna predstavljanja u svim crnogorskim medijima;
- ❖ Facebook stanica Zavoda za metrologiju redovno se ažurira sa svim zanimljivim i aktuelnim informacijama;
- ❖ Aktivnosti Zavoda za metrologiju promovisu se i putem Youtube kanala;
- ❖ Zvanična web stranica se takodje redovno ažurira i inovira;
- ❖ Redovno praćenje i analiza press clipping-a.

Regionalne i međunarodne organizacije iz oblasti metrologije:

- ❖ Zavod za metrologiju konstatno radi na poboljšavanju i inteziviranju saradnje sa međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama;
- ❖ Prvi put u Crnoj Gori organizovana je sjednica Tehničkog komiteta za masu i srodne veličine u organizaciji udruženja Nacionalnih i metroloških instituta iz Evrope, EURAMET.

Career ways sajam poslova i praksi 2016.

Zavod za metrologiju učestvovao je na Career Ways sajmu poslova i praksi koji je 15. aprila 2016. održan u Capital Plaza centru u Podgorici. Tim povodom, Zavod je iskazao interesovanje za prijem osam studenata na dvomjesečnu praksu. Svoju biografiju Zavodu su mogli da predaju studenti sa:

- ❖ Tehničkih fakulteta (Elektrotehničkog, Mašinskog i Metalurško-tehnološkog);
- ❖ Prirodno – matematičkog fakulteta sa studijskog programa Fizika;
- ❖ Ekonomskog fakulteta;
- ❖ Pravnog fakulteta.

Radnu biografiju Zavodu je predalo 150 kandidata, od kojih je 100 sa završenim fakultetom i 50 studenata. Zbog velikog interesovanja, izuzev planiranih osam mjesta, omogućeno je za više kandidata obavljanje prakse i volonterskog rada. Zaključno sa decembrom 2016. godine, praksu i volonterski rad u Zavodu za metrologiju obavilo je 15 volontera i šest praktikanata.

Otvoreni dani 2016.

Zavod za metrologiju od 16. do 20. maja 2016. organizovao je „Otvorene dane“ za učenike osnovnih i srednjih škola. Otvoreni dani organizuju se kao jedna od aktivnosti u okviru proslave 20. maja, Svjetskog dana metrologije. Laboratorije Zavoda, tokom „Otvorenih dana“ posjetilo je 400 učenika iz 14 osnovnih i tri srednje škole:

1. OŠ „Savo Pejanović“, Podgorica;
2. OŠ „Vlado Milić“, Podgorica;
3. OŠ „Jovan Tomašević“, Virpazar;
4. OŠ „Milorad Musa Burzan“, Podgorica;
5. OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“, Podgorica;
6. OŠ „Milan Vukotić“, Golubovci;
7. OŠ „Štampar Makarije“, Podgorica;
8. OŠ „Vukašin Radunović“, Berane;
9. OŠ „Radomir Mitrović“, Berane;
10. OŠ „Vladimir Nazor“, Podgorica;
11. OŠ „Boško Radulović“, Komani;
12. OŠ „Marko Miljanov“, Podgorica;
13. OŠ „Maksim Gorki“, Podgorica;
14. OŠ „Radojica Perović“, Podgorica;
15. JU Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“, Herceg Novi;
16. Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“, Podgorica;
17. Građevinska škola, Podgorica.

Aktivnosti Zavoda za metrologiju povodom 10 godina rada

- ❖ Zavod za metrologiju, kao jednu od prvih aktivnosti povodom obilježavanja 10 godina rada, organizovao je Konkurs za najbolje kreativne radove na temu „Mjerenja u dinamičnom svijetu“. Konkurs je bio otvoren od 05. maja do 01. jula 2016. godine i bio je namijenjen učenicima šestih, sedmih i osmih razreda osnovnih škola. Na adresu Zavoda, tokom trajanja Konkursa pristigli su radovi učenika iz Bara, Berana, Nikšića, Podgorice, Budve, Rožaja i Pljevalja;
- ❖ Zavod za metrologiju organizovao je i izložbu pod nazivom „Istorija metrologije u Crnoj Gori“ koja je u KIC „Budo Tomović“ bila otvorena od 8. do 13. septembra 2016;
- ❖ Centralna proslava desetogodišnjice rada Zavoda za metrologiju održana je 14. septembra 2016. u staroj zgradi Vlade. Tokom proslave premijerno je prikazan film o radu i postignućima Zavoda za metrologiju. Uručene su plakete pojedincima za poseban doprinos, pomoć i saradnju, kao i nagrade učenicima osnovnih škola koji su pobjedili na Konkursu za najbolje kreativne radove. Svim gostima centralne svečanosti poklonjena je i monografija Zavoda za metrologiju u kojoj je, osim poslednjih 10 godina razvoja ove ustanove, prvi put sakupljena i objavljena istorija razvoja metrologije u Crnoj Gori;
- ❖ Radionica pod nazivom „*Međuinstitucionalna saradnja u oblasti metrologije*“ organizovana je za predstavnike Uprave za inspeksijske poslove, dok je cilj organizovanja radionice pod nazivom „*Prezentacija mogućnosti mjerenja i kalibracije Zavoda za metrologiju*“ bilo informisanje sadašnjih i potencijalnih korisnika usluga Zavoda za metrologiju o mogućnostima nacionalnih kalibracionih laboratorija;
- ❖ U sklopu Dana otvorenih laboratorija građani su imali mogućnost da besplatno provjere tačnost mjerača krvnog pritiska, vaga u domaćinstvu i ispravnost predmeta od zlata i srebra u Laboratoriji za pritisak i ispitivanje predmeta od dragocjenih metala.

Humanitarno – edukativne radionice

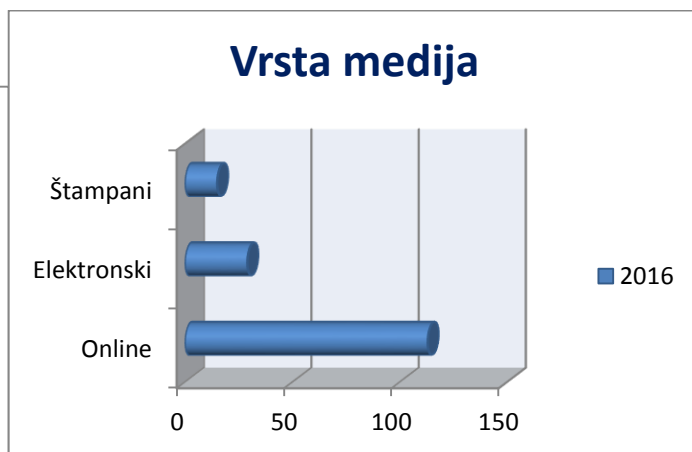
- ❖ Povodom Svjetskog dana djeteta koji se obilježava 20. novembra, nevladino udruženje Kutak, tim portala Culture Corner i Zavod za metrologiju Crne Gore, organizovali su u 18. novembra 2016. u TC Delta City humanitarni događaj „Kutak želja“. Tokom ovog humanitarnog događaja prikupljeno je 828 eura, namjenih za djecu iz JU Centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju "Tisa" iz Bijelog Polja;
- ❖ Povodom Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, koji se obilježava 03. decembra, Zavod za metrologiju organizovao je humanitarno – edukativnu radionicu za Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju “Zračak nade” iz Pljevalja;
- ❖ U saradnji sa NVO „Banka Hrana“ predstavnici Zavoda za metrologiju uručili su 14. decembra 2016. godine, humanitarnu pomoć namjenjenu članovima porodice Buzhala iz Ulcinja. Zaposleni Zavoda za metrologiju prikupili su pakete odjeće, obuće, hrane, higijenska i sredstva za ogrijev.

Press clipping 2016. godina

Analizom sadržaja u on-line, električnim i štampanim medijima može se zaključiti da je Zavod za metrologiju u 2016. imao 157 medijskih objava: 142 pozitivne, 12 negativnih i tri neutralne. Najviše objava bilo je u on-line medijima 113, u elektronskim 29 i u štampanim medijima 15.

Pozitivan	142
Negativan	12
Neutralan	3
Ostalo	0
UKUPNO	157

Ukupan broj objava 2016.

Slika 12. Zavod za metrologiju u medijima 2016.

Izveštaj o aktivnostima na zvaničnoj Facebook stranici Zavoda za metrologiju

Zvanična Facebook stranica Zavoda za metrologiju pokrenuta je 17. decembra 2014. godine. Tokom prvog meseca, Facebook stranica Zavoda imala je 117 pratilaca. Nakon što su se stvorili uslovi da se Facebook stranica može administrirati i u okviru radnog vremena, broj posjeta, pratilaca i "lajkova" FB stranice i pojedinačnih postova je znatno povećan. Tome je doprinio i povremeni plaćeni marketing zvanične FB stranice. Broj pratilaca FB stranica, zaključno sa 26. decembrom 2016., je 807. FB stranica se redovno, to jeste svakodnevno ažurira. Sve novosti iz Zavoda za metrologiju na FB stranici postavljaju se "odmah" nakon objavljivanja na zvaničnom sajtu Zavoda i svi postovi upotpunjeni su adekvatnim fotografijama. Prema statističkim podacima FB stranice Zavoda, svaki post koji se objavi vidi u prosjeku skoro 2000 FB korisnika. U posmatranom periodu, odnosno od 13. do 17. decembra 2016., post o humanitarnoj akciji Zavoda za metrologiju za materijalno ugroženu porodicu iz Ulcinja, moglo je da vidi više od 16 hiljada FB korisnika. U ovom slučaju urađen je plaćeni marketing, odnosno opcija "boost post".

AKREDITACIONO TIJELO
Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU
AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE
ZA 2016. GODINU**

Mart, 2017.

1. UVOD

Oblast akreditacije u Crnoj Gori regulisana je Zakonom o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 54/09), Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015) i Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list CG“, br. 21/07).

Zakon o akreditaciji utvrđuje osnovne principe akreditacije, definiše pravila i postupak akreditacije i propisuje osnivanje i djelatnost Akreditacionog tijela Crne Gore (u daljem tekstu: ATCG) i u tom dijelu je usaglašen sa odredbama Uredbe 765/2008/EZ. Princip zabrane konkurencije nacionalnog akreditacionog tijela u odnosu na druga nacionalna akreditaciona tijela nije bio tretiran Zakonom o akreditaciji, dok politika prekogranične akreditacije nije bila u potpunosti usaglašena sa relevantnim odredbama Uredbe 765/2008/EZ. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji ostvarena je potpuna usklađenost zakonodavnog okvira sa odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije.

Odluka o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, koja je podzakonski akt Zakona o akreditaciji, bliže uređuje djelatnosti, organe i način funkcionisanja ATCG.

Vlada Crne Gore je osnovala ATCG kao nacionalno akreditaciono tijelo koje obavlja poslove akreditacije vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti. Odgovornosti i zadaci ATCG-a su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa. ATCG je neprofitna organizacija i radi izbjegavanja sukoba interesa nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti. Opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG-a, Godišnji Program rada, Izvještaj o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije su dostupne javnosti. ATCG svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o akreditaciji, Odlukom o osnivanju, Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore, kao i internim pravilima i procedurama ATCG (12 internih pravila i 7 procedura). Takođe, ATCG svoju djelatnost obavlja poštujući zahtjeve standarda *MEST EN ISO/IEC 17011:2010 – Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti* i poštujući pravila evropskih i međunarodnih organizacija iz oblasti akreditacije (EA, ILAC i IAF).

U cilju daljeg razvoja i jačanja nacionalnog sistema akreditacije, kao i na osnovu zahtjeva i obaveza koji proističu iz predpristupnih pregovora Crne Gore sa Evropskom Unijom, Vlada Crne Gore je krajem 2014.godine donijela *Strategiju razvoja akreditacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018 godine)* kako bi se na sistematičan, sveobuhvatan, jasan i koncizan način sagledale potrebe i utvrdili prioritetni pravci budućeg djelovanja. Strategija daje osnovu i pogodnu formu za utvrđivanje godišnjih akcionih planova za njeno uspješno sprovođenje u periodu od 2015. do 2018. godine.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 11. februara 2016. godine donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2016. godinu. Ovaj dokument navodi aktivnosti koje je potrebno realizovati u toku 2016. godine, utvrđujući termin plan njihove realizacije i odgovornosti za njihovo sprovođenje. ATCG, kao nacionalno akreditaciono tijelo, prepoznato je kao nosilac poslova u sprovođenju najvećeg broja utvrđenih aktivnosti iz Akcionog plana, dok kod manjeg broja aktivnosti učestvuje u njihovoj realizaciji.

Izvještaj o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore za 2016. godinu, prateći formu utvrđenu Strategijom, pored ostalog opisuje i aktivnosti koje je ATCG preduzelo i/ili realizovalo tokom 2016.godine u cilju sprovođenja Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2016. godinu.

2. REALIZACIJA PLANIRANIH AKTIVNOSTI

Strategijom razvoja akreditacije u Crnoj Gori za period 2015-2018 godine utvrđeni su sljedeći opšti ciljevi:

1. Usvojiti i implementirati evropske politike i pravila u oblasti akreditacije
2. Ispuniti obaveze koje proističu iz članstva nacionalnog akreditacionog tijela u evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju
3. Ojačati administrativno-tehničke kapacitete nacionalnog akreditacionog tijela
4. Povećati uključenost zainteresovanih strana
5. Osnažiti korišćenje akreditacije u kreiranju i sprovođenju javnih politika
6. Ojačati međunarodnu saradnju u oblasti akreditacije

7. Osigurati stabilne izvore finansiranja potrebne za rad nacionalnog akreditacionog tijela.

2.1. Usvajanje i sprovođenje evropskih politika i pravila u oblasti akreditacije

2.1.1 Izvještavanje o radu ATCG

U skladu sa Zakonom o akreditaciji i Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, ATCG je dužno podnijeti izvještaj o radu Vladi Crne Gore (osnivaču) po završetku svake poslovne godine. ATCG je shodno tome početkom 2016. godine pripremio *Izvještaj o radu za 2015. godinu* i dostavilo ga nadležnom Ministarstvu ekonomije dana 03.02.2016. godine.

Detaljan *Izvještaj o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore za 2015. godinu sa finansijskim iskazima* razmatran je i usvojen na 49. sjednici UO ATCG održanoj dana 30.03.2016. godine.

2.1.2 Zakonodavni okvir

Zakon o akreditaciji („Službeni list CG“, br. 54/09) utvrđuje osnovne principe akreditacije, definiše pravila i postupak akreditacije i propisuje osnivanje i djelatnost Akreditacionog tijela Crne Gore (ATCG) i u tom dijelu je usaglašen sa odredbama Regulative 765/2008/EZ. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji ostvarena je potpuna usklađenost zakonodavnog okvira s odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije.

Dijelom u cilju usaglašavanja sa novim zakonodavnim okvirom, a prevashodno radi detaljnijeg utvrđivanja djelokruga rada i opisa poslova nacionalnog akreditacionog tijela, preciznijeg definisanja njegovog odnosa sa Osnivačem, propisivanja obaveze zaključivanja multilateralnih sporazuma sa evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju, stvaranja pretpostavki za osnivanje novih stručnih i savjetodavnih tijela nacionalnog akreditacionog tijela i sl., javila se potreba za revizijom i izmjenom osnivačkog akta iz 2007. godine. Naime, postojeća *Odluka o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list CG“, br. 21/07)* donešena je 2007. godine kao podzakonski akt tada važećeg *Zakona o akreditaciji („Sl. list SCG“, br. 44/05)* koji je preuzet sa nivoa Državne zajednice Srbija i Crna Gora, te je bilo potrebno izvršiti njeno preispitivanje i usaglašavanje sa novim zakonodavnim okvirom i potrebama funkcionisanja nacionalnog akreditacionog tijela. U skladu sa zaključcima sa 50. sjednice UO ATCG održane dana 11.07.2016. godine, ATCG je pripremio prijedlog nove Odluke o organizovanju Akreditacionog tijela Crne Gore i uputilo ga nadležnom Ministarstvu ekonomije na stavljanje u dalju proceduru radi njenog donošenja od strane Vlade Crne Gore kao osnivača.

2.1.3 Preispitivanje i ažuriranje pravila akreditacije ATCG-a i prateće dokumentacije

UO ATCG je na 49. sjednici održanoj dana 30.03.2016. godine usvojio *Izvještaj o preispitivanju od strane rukovodstva za 2015. godinu*, gdje se između ostalog konstatuje da je interna provjera sistema menadžmenta koja je sprovedena u decembru 2015. godine potvrdila usaglašenost postojeće dokumentacije i procesa rada ATCG sa zahtjevima standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2010.

U okviru pripremnih aktivnosti za podnošenje aplikacije za potpisivanje EA MLA Sporazuma, tokom juna i jula 2016. godine ATCG je sprovedo preispitivanje pravila akreditacije i prateće dokumentacije, pri čemu je konstatovano da su važeća pravila akreditacije i prateća dokumentacija relevantna i u skladu sa pravilima i smjernicama evropskih i međunarodnih organizacija za akreditaciju. Valjanost ovih nalaza potvrđena je internom provjerom sistema menadžmenta sprovedenom u decembru 2016. godine.

2.1.4 Interna provjera sistema menadžmenta kvalitetom i preispitivanje od strane rukovodstva

Preispitivanje od strane rukovodstva je sprovedeno u okviru 49. sjednice Upravnog Odbora ATCG održane dana 30.03.2016.godine. Jedan od elemenata preispitivanja bio je i *Izvještaj sa interne provjere sistema menadžmenta* sprovedene 10.12.2015. godine. U okviru preispitivanja od strane rukovodstva, konstatovano je slijedeće: 1) ATCG je uspostavio sistem menadžmenta kvalitetom koji je baziran na procesnom modelu, sistem je funkcionalan, održava se i unapređuje u skladu sa pozitivnom evropskom praksom i sa obimom posla koji se sprovodi u ATCG; 2) Ohrabruju očekivanja porasta akreditovanih organizacija za tekuću godinu; 3) Nastavljen je stalni trend usavršavanja i uzdizanja nivoa kompetentnosti svih zaposlenih i angažovanih za potrebe rada ATCG i 4) Potrebno

je stalno unapređivati sistem menadžmenta i usluge ATCGa u skladu sa relevantnim standardima i očekivanjima od zainteresovanih strana.

Interna provjera sistema menadžmenta je sprovedena dana 26.12.2016.godine. Provjeravano područje su bili svi procesi i aktivnosti u ATCG, usaglašenost dokumentacije sa standardom MEST EN ISO/IEC 17011:2010, nivo ispunjenosti ciljeva kvaliteta i poboljšanje performansi, efikasnost sprovođenja korektivnih mjera. Predmet provjere bila je dokumentacija sistema menadžmenta i njena primjena u praksi. Neusaglašenosti nije bilo. U nalazu sa interne provjere konstatuje se da je sistem menadžmenta kvalitetom koji je baziran na procesnom modelu funkcionalan, održava se i unapređuje u skladu sa pozitivnom evropskom praksom i sa obimom posla koji se sprovodi u ATCG. Mjerljivi ciljevi su postavljeni, periodično se preispituju i konstatuje se da su ispunjeni u visokom procentu čime se potvrđuje efikasnost rada ATCG. Data je jedna preporuka kojom se ukazuje na potrebu učestvovanja provjerivača iz ATCG na tzv. obukama za „refreshing“ provjerivača, što u velikoj mjeri zavisi od opredijeljenih finansijskih sredstava a ujedno nikako ne utiče bitno na kvalitet aktivnosti koje se sprovode u ATCG.

2.1.5 Akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti

Na početku 2016. godine u nacionalnom sistemu akreditacije postojalo je ukupno dvadesetšest (26) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih osamnaest (18) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za kalibraciju, četiri (4) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

Radi praćenja kompetentnosti akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti ATCG sprovodi redovna nadzorna ocjenivanja shodno utvrđenom godišnjem planu nadzornih posjeta. U toku 2016. godine, prema *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija* ATCG je sprovело dvadesetpet (25) redovnih nadzornih posjeta akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti.

Nakon isteka važenja sertifikata o akreditaciji (period važenja sertifikata je 4 godine) ATCG sprovodi ponovno ocjenjivanje (reakreditaciju) tijela za ocjenu usaglašenosti u cilju obnavljanja njegove akreditacije tj. produžetka važenja sertifikata o akreditaciji za period od 4 godine. U toku 2016. godine, prema *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija* ATCG je sprovело pet (5) ponovnih ocjenjivanja u cilju produženja trajanja sertifikata o akreditaciji tijela za ocjenu usaglašenosti.

ATCG na zahtjev tijela za ocjenu usaglašenosti može sprovoditi ocjenjivanja radi proširenja dodijeljenog obima akreditacije. ATCG je u toku 2016. godine sprovело četiri (4) ocjenjivanja u cilju proširenja obima akreditacije akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti.

Ukoliko postoji sumnja u održavanje kompetentnosti akreditovanog tijela za ocjenu usaglašenosti, koja proističe recimo kao posledica promjene vlasničke strukture, statusa, slabog poslovanja, odlaska ključnog osoblja, otkaza opreme, žalbi korisnika i sl. ATCG može obaviti vanredno ocjenjivanje organizacije u cilju donošenja odluke o produžetku ili suspenziji akreditacije. ATCG je u toku 2016. godine sprovело tri (3) vanredna ocjenjivanja u cilju potvrđivanja kompetentnosti akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti.

U toku 2016. godine, na osnovu podnešenog *Zahtjeva za akreditaciju*, a nakon sprovedenog postupka akreditacije u skladu sa dokumentom *Q2.01 – Pravila akreditacije*, ATCG je akreditovalo sledeća tijela za ocjenu usaglašenosti:

1. Privredno društvo za tehničko ispitivanje i analizu "Jugoinspekt Control" d.o.o. Bar – Poslovna jedinica Laboratorija (*područje akreditacije: Fizičko hemijska ispitivanja i uzorkovanje goriva*)
2. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore CALIMS – Kontrolno tijelo (*područje akreditacije: Kontrolisanje dokumentacije vezane za lijekove*)
3. Privredno društvo za tehničko ispitivanje i analizu "Jugoinspekt Control" d.o.o. Bar – Poslovna jedinica Kontrolno tijelo (*područje akreditacije: Kontrolisanje prilagođenosti transportnih sredstava za odgovarajuću robu; Kontrolisanje utovara, pretovara i istovara goriva naftnog porijekla; Uzorkovanje i kontrola tečnih goriva naftnog porijekla i ocjenjivanje usaglašenosti kvaliteta*)
4. Laboratorijski putni centar d.o.o. Novi Sad, predstavništvo u Crnoj Gori, Podgorica d.s.d – Ispitna laboratorija (*područje akreditacije: Fizičko-mehanička ispitivanja kamena, betona i cementa*)

5. Centralna putna laboratorija d.o.o Veternik, predstavništvo u Crnoj Gori, Podgorica d.s.d – Ispitna laboratorija (*područje akreditacije: Geomehanička ispitivanja tla; Fizičko-mehanička ispitivanja kamena, kamenog agregata, cementa, betona, metala*)
6. Flemer Stone d.o.o – Laboratorija za građevinska i geomeganička ispitivanja (*područje akreditacije: Geomehanička ispitivanja tla; Fizičko-mehanička ispitivanja kamena, kamenog agregata, cementa, betona, asfalta*)

U toku 2016. godine, dva akreditovana tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (ispitne laboratorije) odustale su od akreditacije, pa im je shodno tome i oduzet status akreditovanih organizacija.

Zaključno sa krajem 2016. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazi se ukupno trideset (30) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadeset (20) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za kalibraciju, šest (6) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

Takođe, na samom završetku 2016. godine u postupku akreditacije se nalaze četiri (4) nova tijela za ocjenu usaglašenosti, od kojih jedno pripada grupi ispitnih laboratorija, dok preostala tri pripadaju grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

U skladu sa zahtjevima zainteresovanih strana i potrebama tržišta, tokom 2016. godine ATCG je izvršilo neophodne pripreme i razvilo jednu novu šemu akreditacije. Šema se odnosi na akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda sa oznakom geografskog porijekla.

2.2. Ispunjavanje obaveza koje proističu iz članstva nacionalnog akreditacionog tijela u evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju

2.2.1 Učešće u radu EA

Od novembra 2011. godine ATCG ima status punopravnog člana Evropske kooperacije za akreditaciju (EA). U skladu sa obavezama koje proističu iz punopravnog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u EA za 2016.godinu.

ATCG kao punopravni član EA ima obavezu učešća u radu njenih upravljačkih tijela. Tokom 2016. godine predstavnici ATCG-a su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu dvije Generalne Skupštine (EA GA). Takođe, predstavnici ATCG-a su prisustvovali na dvije sjednice Komiteta za multilateralne sporazume (EA MAC). Kao predstavnik ATCGa u EA MAC Komitetu, direktor ATCGa je bio član EA MAC TFG (task force group) obrazovane za evaluaciju Izvještaja sa kolegijalnog ocjenjivanja hrvatskog nacionalnog akreditacionog tijela (HAA), kao i izvjestilac EA MAC TFG obrazovane za evaluaciju Izvještaja sa kolegijalnog ocjenjivanja holandskog nacionalnog akreditacionog tijela (RvA).

Pored učešća u radu upravljačkih tijela EA, u skladu sa obavezama koje proističu iz punopravnog članstva, potrebno je i veoma značajno da ATCG delegira svoje predstavnike za prisustvo sjednicama tehničkih komiteta EA na kojima se diskutuju i rješavaju stručna i tehnička pitanja iz oblasti akreditacije po pojedinim oblastima. Predstavnici ATCG-a su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Komiteta za laboratorije (EA LC), Komiteta za kontrolna tijela (EA IC) i Komiteta za sertifikaciona tijela (EA CC). ATCG u toku 2016. godine nije bilo u mogućnosti da delegira predstavnike na sjednicama Komiteta za horizontalnu harmonizaciju (EA HHC) i Komiteta za komunikaciju i publikacije (EA CPC) zbog nedostatka finansijskih sredstava za ove namjene.

ATCG je u toku 2016. godine nastavilo da doprinosi radu EA kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju procedura i pravila EA putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja s ciljem njihovog usvajanja. U toku 2016. godine ATCG je odgovorilo na više od 15 upita, dostavilo komentare na više od 10 nacрта dokumenata i glasalo u vezi sa 7 konačnih nacрта dokumenta u cilju njihovog usvajanja od strane EA.

2.2.2 Podnošenje aplikacije za potpisivanje MLA

Postupak koji vodi do potpisivanja EA MLA Sporazuma sa Evropskom kooperacijom za akreditaciju (EA) formalno otpočinje podnošenjem Aplikacionog fajla od strane nacionalnog akreditacionog tijela – aplikanta. Aplikacioni fajl

sadrži značajan broj dokumenata (na više stotina strana) koja do detalja opisuju sve aspekte organizacije i rada aplikanta. Između ostalog, aplikant je dužan dostaviti: sva zakonska i osnivačka akta; sva druga interna akta koja uređuju njegov rad (Statut, organizacionu šemu sa sistematizacijom radnih mjesta, Odluku o visini troškova akreditacije itd.); cjelokupnu dokumentaciju sistema kvaliteta (Poslovnik o kvalitetu, sve procedure, sva pravila); detaljno samoocjenjivanje po svim zahtjevima standarda ISO/IEC 17011; druga dokumenta koja opisuju njegov rad (kriterijumi akreditacije, dokazi o nezavisnosti i nepristrasnosti, veza sa organima državne uprave, uloga akreditacije u procesu notifikacije, istorijat, statističke informacije, učešće u radu evropskih i međunarodnih organizacija za akreditaciju, saradnju sa drugim nacionalnim akreditacionim tijelima, finansijske izvještaje, učešće u projektima pomoći, izvještaje sa internih provjera i preispitivanja od strane rukovodstva, učešće akreditovanih laboratorija u PT šemama, politike i primjere prekogranične akreditacije itd.). Osim zahtjevnog rada na pripremi i ažuriranju, prevođenje obimne dokumentacije na engleski jezik je dodatni otžavajuć faktor jer zahtjeva vrijeme, ali i značajna finansijska sredstva.

U prvoj polovini 2016. godine ATCG je, pored redovnih aktivnosti poslovanja, nastavilo rad na pripremi potrebne dokumentacije i kompletiralo cca 70% Aplikacionog fajla (od čega je manji dio dokumenata na engleskom jeziku). Od sredine 2016.godine, a nakon utvrđivanja potrebe za donošenjem nove Odluke o organizovanju ATCG (što je ujedno konstatovano i na 50. sjednici UO ATCG održanoj dana 11.07.2016. godine) kao i sprovođenja niza aktivnosti u tom pravcu, došlo je posledično do smanjenja obima rada na pripremi Aplikacionog fajla. Novi osnivački akt podrazumijeva i izmjene u Statutu i drugim internim aktima i dokumentima, kao i promjene u organizovanju i radu ATCGa (uspostavljanje novih i reorganizaciju postojećih stručnih i savjetodvnih tijela, revizija postojeće sistematizacije radnih mjesta i opisa poslova i sl.).

U aktuelnoj situaciji, kada se očekuje donošenje nove Odluke o organizovanju ATCG i izmjene većine drugih internih akata i dokumenata koji uređuju organizovanje i poslovanje ATCG, dovedena je bila u pitanje trenutna svrsishodnost i djelotvornost rada na daljoj pripremi i ažuriranju dokumentacije iz Aplikacionog fajla, do donošenja novih akata. Nastavak i intenziviranje rada na pripremi Aplikacionog fajla očekuje se u prvoj polovini 2017. godine

2.2.3 Učešće u radu ILAC

ATCG ima status pridruženog člana Međunarodne organizacije za akrediaciju laboratorija (ILAC). U skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u ILAC za 2016.godinu.

ATCG kao pridruženi član ILAC ima obavezu učešća u radu njenih upravljačkih tijela. Predstavnik ATCG-a je prisustvovao sjednici i uzeo učešća u radu Generalne Skupštine ILAC (ILAC GA).

ATCG je u toku 2016. godine nastavilo da doprinosi radu ILAC kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju procedura i pravila ILAC putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja s ciljem njihovog usvajanja. U toku 2016. godine, ATCG je odgovorilo na 1 upit, dostavilo komentar na više od 5 nacрта dokumenata i glasalo u vezi sa 9 konačnih nacрта dokumenta u cilju njihovog usvajanja od strane ILAC.

2.3 Jačanje administrativno-tehničkih kapaciteta nacionalnog akreditacionog tijela

2.3.1. Menadžment i zaposleni

Vlada Crne Gore je na sjednici od dana 17.06.2016.godine zbog isteka mandata razriješila dotadašnjeg Predsjednika Upravnog odbora i tri člana Upravnog odbora. Na istoj sjednici Vlada Crne Gore je imenovala novog predsjednika i dva člana Upravnog odbora. Preostalo je da Privredna Komora Crne Gore, u skladu sa osnivačkim aktom, predloži Vladi izbor još jednog člana Upravnog odbora iz reda akreditovanih organizacija.

U toku 2016. godine nije bilo promjene u vezi sa osobljem ATCGa. ATCG u radni odnos nije primilo nove izvršioce iz razloga nedostatka finansijskih sredstava za ove namjene. ATCG ima 8 stalno zaposlenih, koji zadovoljavaju zahtjeve definisane Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta.

2.3.2 Obuka za zaposlene

U cilju održavanja kompetentnosti i unapređenja stručnih znanja, a u skladu sa finansijskim mogućnostima, zaposleni u ATCG su tokom 2016. godine prisustvovali na više specijalističkih obuka, okruglih stolova i seminara održanih u zemlji i inostranstvu, a koji se odnose direktno ili tangiraju oblast akreditacije. Navedene su neke od njih:

- obuka organizovana u okviru PTB regionalnog projekta pomoći na temu „Training of Trainers (ToT) for lead assessors and assessors“, održana u Zagrebu u periodu 24-26.02.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 2 zaposlena iz ATCG;
- konferencija organizovana u okviru SIDA regionalnog projekta pomoći na temu „Proficiency Testing“, održana u Sarajevu dana 03.03.2016. godine, na kojoj je prisustvovao 1 zaposleni iz ATCG;
- obuka organizovana u okviru PTB regionalnog projekta pomoći na temu „ISO/IEC 17021-1, Requirements for bodies providing audit and certification of management systems“, održana u Beogradu u periodu 15-16.03.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 2 zaposlena iz ATCG;
- obuka organizovana u okviru PTB regionalnog projekta pomoći na temu „ISO/IEC 17024, General requirements for bodies operating certification of persons“, održana u Istanbulu u periodu 07-08.04.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 2 zaposlena iz ATCG;
- obuka organizovana u okviru TAIEX projekta pomoći na temu „Development of Accreditation Services in Montenegro to Support Implementation of EU Quality Schemes for Agricultural Products“, održana u Toledu u periodu 11-14.04.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 3 zaposlena iz ATCG;
- obuka organizovana u okviru PTB regionalnog projekta pomoći na temu „Accreditation for notification purposes - EA 2/17 and ISO/IEC 17021 for notification purposes (modules D,E and H)“, održana u Atini u periodu 13-15.04.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 2 zaposlena iz ATCG;
- okrugli sto organizovan u okviru PTB regionalnog projekta pomoći na temu „Exchange of experience between NABs“, održan u Berlinu u periodu 11-12.05.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 2 zaposlena iz ATCG;
- okrugli sto organizovan u okviru PTB regionalnog projekta pomoći na temu „Regional Cooperation for Quality Infrastructure in Organic Production“, održan u Skoplju dana 25.05.2016.godine, na kojem je prisustvovao 1 zaposleni iz ATCG;
- obuka organizovana u okviru TAIEX projekta pomoći na temu „Accreditation of Medical Laboratories“, održana u Roterdamu u periodu 10-14.04.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 3 zaposlena iz ATCG;
- obuka organizovana u okviru TAIEX projekta pomoći na temu „Sertifikacija proizvoda geografskog porijekla“, održana u Podgorici dana 28.11.2016.godine, na kojoj su prisustvovala 3 zaposlena iz ATCG;

2.3.3 Obuka za eksterne saradnike

U toku 2016. godine nije realizovan seminar/radionica namijenjena jačanju kompetentnosti članova radnih tijela ATCG-a. Ova radionica, na kojoj bi se članovi radnih tijela ATCGa bliže upoznali sa aktuelnim dešavanjima u Evropskoj akreditaciji (u vezi sa zakonodavnim okvirom, standardom EN ISO/IEC 17011, dokumentima EA, budućim aktivnostima..), bila je planirana kroz projekat IPA 2014. Pošto projekat nije implementiran tokom 2016. godine, kako je to bilo najavljeno, realizacija ove aktivnosti očekuje se tokom 2017.godine. Slično je i sa obukom namijenjenom za članove tehničkih komiteta po pojedinim oblastima akreditacije.

U cilju povećanja kompetentnosti eksternih saradnika - ocjenjivača i kandidata za ova zvanja, ATCG je tokom 2016. godine delegiralo tri predstavnika na dvije specijalističke obuke namijenjene tehničkim ocjenjivačima i ekspertima pod nazivom: „Practical training on ISO 15189, Medical laboratories - Requirements for quality and competence“ održanoj u Zagrebu i „Regional cooperation for quality infrastructure in organic production - organic integrity in SEE region“, održanoj u Beogradu. Druge obuke namijenjena jačanju kompetentnosti ocjenjivača ATCGa, a koje su bile planirane kao aktivnosti u okviru projekat IPA 2014, nisu sprovedene jer projekat nije počeo sa realizacijom tokom 2016. godine, kako je to bilo najavljeno. Realizacija ovih aktivnosti očekuje se tokom 2017.godine.

2.3.4. Informacioni sistem

Nakon niza pripremnih aktivnosti sprovedenih krajem 2015. i početkom 2016. godine, od dana 01.03.2016.godine korisnicima usluga ATCGa i zainteresovanim stranama dostupan je novi web portal nacionalnog akreditacionog tijela na adresi www.akreditacija.me. Nova web stranica, pored poboljšanja u samom grafičkom dizajnu, donosi i bolju dostupnost i ažurnost informacija vezanih za rad ATCGa.

U cilju optimizacije troškova u vezi sa nabavkom odgovarajuće IT opreme potrebne za unapređenje rada, ATCG je u 2016. godini učestvovalo u planiranju i projektovanju nabavke neophodnog softvera i hardvera kroz IPA 2014 fondove pomoći. U tom smislu, ATCG je tokom 2016.godine nadležnom Ministarstvu ekonomije u više navrata

blagovremeno dostavljalo i ažuriralo specifikacije potrebnog softvera i hardvera, a u cilju njihovog konačnog objedinjavanja i usaglašavanja sa potrebama drugih institucija. Za potrebe ATCG, projektovana je dalja nadogradnja web portala sa pratećim on-line aplikacijama, razvoj sistema elektronskog upravljanja dokumentima, nabavka servera i drugog potrebnog hardvera za podršku navedenim aplikacijama, nabavka skenera i racunara. Implementacija navedenog projekta očekuje se tokom 2017. godine.

2.4 Odnosi sa zainteresovanim stranama

2.4.1. Uključivanje zainteresovanih strana u rad nacionalnog akreditacionog tijela

U cilju poboljšanja saradnje sa zainteresovanim stranama, tokom 2016. godine razmatran je optimalan model i način dodatnog uključivanja zainteresovanih strana u rad ATCGa. Tako se došlo na ideju formiranja stručnog savjetodavnog tijela ATCGa pod nazivom Savjet za akreditaciju u čijem bi radu učestvovali predstavnici svih zainteresovanih strana, a koje bi ATCGu davalo mišljene i savjete po pitanjima vezanim za akreditaciju i rad nacionalnog akreditacionog tijela. Radi definisanja pravno-formalnih pretpostavki za osnivanje i rad stručnih tijela ATCG, u okviru predloga nove Odluke o organizovanju ATCG utvrđen je pravni osnov za osnivanje ovih tijela, a ujedno i za osnivanje Savjeta za akreditaciju u čijem bi radu učestvovali predstavnici zainteresovanih strana.

2.4.2. Podizanje svijesti o ulozi i značaju akreditacije

Novi web portal ATCGa na adresi www.akreditacija.me, koji je korisnicima dostupan od dana 01.03.2016. godine, zainteresovanim stranama omogućava bolju dostupnost informacija vezanih za rad ATCGa. Na portalu se nalaze relevantna dokumenta vezana za akreditaciju i rad nacionalnog akreditacionog tijela, kao i registar svih akreditovanih organizacija sa njihovim sertifikatima o akreditaciji i detaljnim obimom akreditacije. Pored ostalog, na portalu je objavljen i trajni poziv kandidatima da se prijave za ocjenjivače ATCGa.

U toku 2016. godine nijesu realizovani seminari namijenjeni povećanju svijesti zainteresovanih strana u vezi sa opštim/specifičnim temama akreditacije. Ukupno tri seminar za zainteresovane strane, na temu akreditacije laboratorija, akreditacije kontrolnih tijela i akreditacije sertifikacionih tijela, bila su planirana za realizaciju tokom 2016. godine kroz projekat IPA 2014. Pošto projekat nije implementiran tokom 2016. godine, kako je to bilo najavljeno, realizacija ove aktivnosti očekuje se tokom 2017. godine. Slično je i sa publikacijom biltena, brošura i drugog propagandnog materijala o akreditaciji i po pojedinim oblastima akreditacije.

2.4.3. Promocija akreditacije

U cilju promocije akreditacije, rada nacionalnog akreditacionog tijela i nacionalnog sistema akreditacije, ATCG je tokom 2016. godine imao više javnih obraćanja putem medija. Medijski su propraćeni svečani činovi uručivanja sertifikata o akreditaciji tijelima za ocjenu usaglašenosti. Dana 29. marta 2016. godine prigodno je obilježen dan ATCGa povodom jubileja devet godina od njegovog osnivanja. Na svečanosti su pored zaposlenih u ATCGu, članova organa i tijela ATCGa, predstavnika akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti, predstavnika ministarstava, predstavnika institucija infrastrukture kvaliteta, predstavnika Privredne komore i drugih zainteresovanih strana prisustvovali i predstavnici medija koji su na prikladan način propratili ovaj svečani događaj. Povodom obilježavanja Svjetskog dana akreditacije, dana 09. juna 2016. godine, na web portalu objavljeno je prigodno obraćanje direktora ATCGa.

Radi motivisanja tijela za ocjenu usaglašenosti da svoju kompetentnost dokažu akreditacijom, kao i u cilju povećanja broja akreditovanih tijela u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2016. godine inicirao i održalo više sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Neke od navedenih aktivnosti rezultirale su zvaničnim podnošenjem zahtjeva za akreditaciju ATCG-u od strane tijela za ocjenu usaglašenosti.

U cilju prikupljanja povratnih informacija od zainteresovanih strana, u okviru novog web portala (www.akreditacija.me) koji je dostupan od marta 2016. godine, javno je objavljena trajna anketa koja zainteresovanim stranama u pruža priliku da iskažu svoje zadovoljstvo/nezadovoljstvo u vezi sa sistemom akreditacije u Crnoj Gori, a akreditovanim organizacijama sa svojim učešćem u sistemu akreditacije i saradnjom sa nacionalnim akreditacionim tijelom. Na ovaj način obezbijeđena je anonimnost pri anketiranju, što ranije nije bio

slučaj. ATCG će u narednom periodu dodatno podsticati akreditovane organizacije i druge zainteresovane strane da uzmu učešća u anketiranju.

2.5 Saradnja sa organima državne uprave u kreiranju i sprovođenju javnih politika

U toku 2016. godine saradnja ATCG-a sa organima državne uprave se odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva ekonomije. Saradnja sa državnim organima se ostvarivala kroz razmjenu informacija u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanin tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog imenovanja i ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i uključivanjem ATCG prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata.

Između ostalog, ATCG je tokom 2016. godine učestvovalo i dalo svoj doprinos (vezano za oblast akreditacije) u ažuriranju Programa pridruživanja Crne Gore Evropskoj Uniji (PPCG), ažuriranju Strategije slobidnog protoka robe i Akcionog plana za sprovođenje Strategije slobodnog protoka roba, pripremi Pregovaračke pozicije za Poglavlje 1, izradi priloga Izvještaju EK o napretku Crne Gore. Takođe, ATCG je pripremalo materijale, a predstavnici ATCGa su učestvovali na sastancima Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima.

ATCG je u toku 2016. godine sarađivao sa drugim institucijama Infrastrukture kvaliteta, prvenstveno sa Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore. Kao rezultat dobre saradnje proistekla je akreditacija a zatim i proširenje obima akreditacije laboratorija Zavoda za metrologiju Crne Gore od strane ATCG-a, kao i najava podnošenja zahtjeva za akreditaciju Crnogorskog sertifikacionog tijela čiji je osnivač Institut za standardizaciju Crne Gore.

2.6 Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država

U toku 2016. godine, a na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država (Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Albanije, Moldavije). Saradnja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

U januaru 2016. godine, ATCG je potpisalo bilateralni sporazum o saradnji sa nacionalnim akreditacionim tijelom Bugarske (EA BAS).

2.7 Učešće u planiranju i realizaciji projekata tehničke pomoći

U toku 2016. godine, kao jedan od korisnika, ATCG je učestvovalo u realizaciji regionalnog projekta pomoći namijenjenog nacionalnim akreditacionim tijelima zemalja regiona, a kojeg finansira PTB (Physikalisch-Technische Bundesanstalt). Ovaj projekat je omogućio prisustvo predstavnika ATCGa na više obuka i okruglih stolova organizovanih po specifičnim oblastima akreditacije, a namijenjenih jačanju kompetentnosti ocjenjivača nacionalnih akreditacionih tijela.

U toku 2016. godine, ATCG je dalo svoj doprinos razvoju akcionog dokumenata, projektnog zadatka (ToR) i tehničke specifikacije za projekat IPA 2014 pod nazivom "Alignment and Implementation of the EU Internal Market acquis". Početak realizacije ovog projekta se očekuje u prvoj polovini 2017. godine.

Takođe, u toku 2016. godine, ATCG je dalo svoj doprinos razvoju akcionog dokumenata za projekat IPA 2016 pod nazivom "Capacity Building for Competitiveness and Innovation Sector and Acquis related activities". Početak realizacije ovog projekta se očekuje u toku 2018. godine.

U toku 2016. godine, ATCG je učestvovao u planiranju i pripremi regionalnog projekta pod nazivom "Quality infrastructure in Western Balkans", koji će za predstavnike ATCG omogućiti prisustvo obukama, a za akreditovane organizacije učešće u međulaboratorijskim poređenjima. Nastavak realizacije aktivnosti ovog projekta se očekuje tokom 2017. godine.

U toku 2016. godine, realizovana su dva projekta pomoći namijenjena jačanju administrativnih kapaciteta ATCGa kroz instrument podrške TAIEX. Obuka organizovana u okviru TAIEX projekta pomoći na temu „Development of Accreditation Services in Montenegro to Support Implementation of EU Quality Schemes for Agricultural Products“, održana je u Toledu u periodu 11-14.04.2016. godine, na kojoj su prisustvovala 3 zaposlena iz ATCG. Obuka organizovana u okviru TAIEX projekta pomoći na temu „Accreditation of Medical Laboratories“, održana je u Rotterdamu u periodu 10-14.04.2016. godine, na kojoj su prisustvovala 3 zaposlena iz ATCG.

2.8 Ostale aktivnosti

U cilju obezbjeđivanja sredstava koja se na godišnjem nivou opredjeljuju za rad nacionalnog akreditacionog tijela iz Državnog Budžeta, ATCG je pripremio i dostavilo dana 09.08.2016. godine nadležnom Ministarstvu ekonomije predlog programskog budžeta za 2017. godinu, radi stavljanja u dalju proceduru razmatranja i donošenja.

U skladu sa obavezom utvrđivanja godišnjih akcionih planova za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori, ATCG je dana 06.12.2016. godine nadležnom Ministarstvu ekonomije dostavilo predlog Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2017. godinu, radi stavljanja u dalju proceduru donošenja od strane Vlade Crne Gore.

3. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Sistem akreditacije u Crnoj Gori je uspostavljen, efektivan i stalno se unapređuje.

U cilju razvoja i daljeg jačanja nacionalnog sistema akreditacije, kao i na osnovu zahtjeva i obaveza koji proističu iz predpristupnih pregovora Crne Gore sa Evropskom Unijom, Vlada Crne Gore je krajem 2014.godine donijela *Strategiju razvoja akreditacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018 godine)* kako bi se na sistematičan, sveobuhvatan, jasan i koncizan način sagledale potrebe i utvrdili prioritetni pravci budućeg djelovanja. Strategija daje osnovu i pogodnu formu za utvrđivanje godišnjih akcionih planova za njeno uspješno sprovođenje u periodu od 2015. do 2018. godine.

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015) ostvarena je potpuna usklađenost zakonodavnog okvira s odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije. Dijelom u cilju usaglašavanja sa novim zakonodavnim okvirom, a prevashodno radi detaljnijeg utvrđivanja djelokruga rada i opisa poslova nacionalnog akreditacionog tijela, preciznijeg definisanja njegovog odnosa sa Osnivačem, propisivanja obaveze zaključivanja multilateralnih sporazuma sa evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju, stvaranja pretpostavki za osnivanje novih stručnih i savjetodavnih tijela nacionalnog akreditacionog tijela i sl., javila se potreba za revizijom i izmjenom osnivačkog akta iz 2007. godine. Naime, postojeća *Odluka o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore* („Sl. list CG“, br. 21/07) donešena je 2007. godine kao podzakonski akt tada važećeg *Zakona o akreditaciji* („Sl. list SCG“, br. 44/05) koji je preuzet sa nivoa Državne zajednice Srbija i Crna Gora, te je bilo potrebno izvršiti njeno preispitivanje i usaglašavanje sa novim zakonodavnim okvirom i potrebama funkcionisanja nacionalnog akreditacionog tijela.

Kada je riječ o ključnoj djelatnosti, a to je svakako akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti i praćenje njihove kompetentnosti, konstatuje se da je 2016. godina bila jedna od najuspješnijih poslovnih godina od osnivanja ATCG. U toku 2016. godine, nakon sprovedenog postupka akreditacije u skladu sa dokumentom *Q2.01–Pravila akreditacije*, ATCG je akreditovalo šest novih tijela za ocjenu usaglašenosti, dok se četiri tijela nalaze u završnoj fazi postupka akreditacije. Zaključno sa krajem 2016. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazi se ukupno trideset (30) tijela za ocjenu usaglašenosti, od kojih dvadeset (20) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za kalibraciju, šest (6) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

Tokom 2016. godine ATCG je sprovodilo uspješnu i intenzivnu međunarodnu saradnju. Kao punopravni član Evropske kooperacije za akreditaciju (EA) i pridruženi član Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC), ATCG je ispunjavalo sve obaveze koje proističu iz navedenog statusa članstva a odnose se prevashodno na učešće u radu upravljačkih i stručnih tijela ovih međunarodnih organizacija za akreditaciju, na razmjenu informacija, na razvoj pravila, smjernica i drugih dokumentata koja uređuju evropski i međunarodni sistem akreditacije, kao i na plaćanje godišnjih članarina u ovim organizacijama. Takođe, u toku 2016. godine ATCG je

nastavilo uspješnu bilateralnu saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država, a koja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Saradnja ATCG sa organima državne uprave se tokom 2016. godine odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva ekonomije. Ova saradnja se ostvarivala kroz razmjenu informacija u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanin tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog imenovanja i ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i uključivanjem ATCG prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata. Takođe, u toku 2016. godine ATCG je uspješno saradivalo i sa drugim institucijama na obostranu korist, a posebno institucijama infrastrukture kvaliteta - Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore.

Najveći prioritet svih nacionalnih akreditacionih tijela zemalja EU i zemalja kandidata je potpisivanje i održavanje multilateralnog sporazuma sa EA, tzv. EA MLA Sporazum. Potpisivanje EA MLA Sporazuma je priznanje da je nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih država članica EU. Tokom 2016. godine ATCG je realizovalo više aktivnosti i preduzelo mjere koje vode podnošenju zvanične aplikacije za potpisivanje EA MLA Sporazuma. Naime, sami aplikacioni fajl sadrži veliki broj dokumenata (tj. više stotina strana teksta) koja do detalja opisuju sve aspekte organizacije i rada nacionalnog akreditacionog tijela – aplikanta. Zaključno sa krajem 2016. godine procjenjuje se da je ATCG kompletiralo cca 70% aplikacionog fajla (od čega je manji broj dokumenata preveden na engleski jezik). Jedan od problema predstavlja i prevođenje obimne dokumentacije što zahtjeva vrijeme ali i značajna finansijska sredstva. U narednom periodu očekuje se intenziviranje rada na ažuriranju i pripremi aplikacionog fajla, kao i njegovo formalno podnošenje EA do kraja 2017. godine.

U periodu koji slijedi potrebno je nastaviti sa aktivnostima na jačanju administrativno tehničkih kapaciteta nacionalnog akreditacionog tijela. Tu se misli na prijem u radni odnos jednog ili dva nova izvršioca, na dalju permanentnu obuku svih zaposlenih, članova upravljačkih i radnih tijela ATCG, kao i na povećanje broja i jačanje kompetentnosti postojećih eksternih ocjenjivača koji se od strane ATCG angažuju za potrebe ocjenjivanja tijela za ocjenu usaglašenosti. Osim toga, potrebno je osmisliti, projektovati i implementirati adekvatan informacioni sistem koji bi omogućio povećanje efikasnosti rada ATCG i bolju informisanost zainteresovanih strana. Radi dalje afirmacije uloge i značaja akreditacije kao i samog rada ATCG, potrebno je preduzeti mjere na podizanju svijesti (putem održavanja radionica, seminara, distribucijom informativnog materijala i sl.), kao i intenzivirati saradnju sa zainteresovanim stranama kroz njihovo uključivanje u rad savjetodavnih i stručnih tijela ATCG. Očekuje se da jedan broj gore navedenih aktivnosti bude realizovan kroz projekte EU pomoći (IPA, TAIEX) čija je implementacija planirana tokom 2017. i 2018. godine. Sa druge strane, neophodno je iz Državnog Budžeta blagovremeno planirati i obezbijediti finansijska sredstva potrebna za nesmetan i stabilan budući rad nacionalnog akreditacionog tijela, uključujući i dalje jačanje njegovih administrativno tehničkih kapaciteta. Ova obaveza države je naznačena odredbom 4 Uredbe (EC) 765/2008, a isto je konstatovano i Tačkom 4.1 Izvještaja EK o napretku Crne Gore za 2016. godinu.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2016. GODINU

Mart, 2017.

Tokom 2016. godine Institut za standardizaciju Crne Gore realizovao je aktivnosti predviđene Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2016. godinu, te realizovao obaveze definisane Ugovorom o izvođenju, zaključenog između Vlade Crne Gore (u svojstvu Osnivača) i Instituta.

Institut je 2016. godine donio 2.085 crnogorskih standarda (MEST) i srodnih dokumenata – oko 4% više od planiranog broja. Oko 10% ovih dokumenata predstavljaju harmonizovani standardi.

Institut je aktivno saradivao sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koja se odnose na oblast standardizacije i primjene standarda. Održano je više sastanaka sa predstavnicima ministarstava, a posebno sa onima koja su zadužena za transpoziciju tehničkog zakonodavstva EU i njegovu implementaciju. Takođe, aktivna saradnja bila je i sa ostalim organizacijama infrastrukture kvaliteta.

Realizacija planiranih aktivnosti za 2016. godinu

Osnovna aktivnost odnosila se na donošenje novih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Uporedo sa tim, preispitivao se i status dokumenta donešenih tokom prethodnog perioda.

Tokom 2016. godine Institut je blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi crnogorske standardizacije, aktivno je saradivao sa državnim organima i ostalim subjektima u Crnoj Gori, te učestvovao u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji.

Shodno Programu rada i planu donošenja crnogorskih standarda za 2016. godinu, bilo je predviđeno da se donese 2.000 crnogorskih standarda. Institut je tokom prošle godine donio ukupno 2.085 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, odnosno 4,25% više od planiranog. Osim toga, krajem prošle godine pripremljeno je i stavljeno na javnu raspravu dodatnih 439 nacrt crnogorskih standarda.

Tokom 2016. godine Institut je donio 207 crnogorskih standarda kojima su preuzeti harmonizovani standardi. To znači da od ukupnog broja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji su donešeni prošle godine, 9,93% čine harmonizovani standardi.

a) informisanje javnosti o crnogorskim standardima

Putem internet portala Instituta, ali i na druge načine, javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda kao i o donešenim crnogorskim standardima.

b) prodaja standarda

Tokom 2016. godine prodato je 229 standarda, a Institut je sve šire prepoznat kao referentno mjesto u vezi standardizacije i standarda. Najznačajniji kupci standarda bili su: Tržišna inspekcija, Cijevna komerc, Vodovod i kanalizacija Podgorica, Institut za crnu metalurgiju, Zavod za metrologiju Crne Gore, Centar za ekotoksikološka ispitivanja, Institut za javno zdravlje i dr.

Međunarodna saradnja

U skladu sa raspoloživim resursima, Institut je tokom 2016. godine održavao saradnju kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država.

a) Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Institut je, u svojstvu pridruženog člana ISO, pratio rad komiteta ISO koji definišu politike standardizacije, kao i rad tehničkih komiteta ISO. Kao priznanje za višegodišnje dobre rezultate i uspješnu saradnju sa ISO, Institutu je omogućeno da u svojstvu punopravnog člana učestvuje u radu četiri stručna tijela ISO te da ima pravo odlučivanja/glasanja.

U periodu 10-14. septembra 2016. godine delegacija Instituta bila je u Pekingu, Kina, gdje je učestvovala u radu 39. Generalne skupštine ISO, te prisustvovala seminarima posvećenim malim i srednjim preduzećima kao i zemljama u razvoju.

b) Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Članstvom u IEC, Institut je stekao mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata IEC. U skladu sa državnim interesima, Institut je određene standarde iz oblasti elektrotehnike preuzeo na nacionalni nivo.

U periodu 10-14. oktobra 2016. godine delegacija Instituta bila je u Frankfurtu, Njemačka, gdje je učestvovala u radu 80. Generalne skupštine IEC.

c) Evropske organizacije za standardizaciju (CEN/CENELEC)

Kao član CEN/CENELEC (*Affiliate member*), Institut konstantno prati rad stručnih tijela ovih evropskih organizacija za standardizaciju. Između ostalog, to podrazumijeva delegiranje i aktivno učešće predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Daljim razvojem stručnih tijela Instituta, a shodno prioritetima crnogorske privrede i društva, postepeno će se preispitivati stručna tijela CEN/CENELEC čiji će se rad pratiti.

U periodu 7-8. juna 2016. godine delegacija Instituta pratila je 12. Zajedničko godišnje zasjedanje CEN-CENELEC, 45. Generalnu skupštinu CEN, te 56. Generalnu skupštinu CENELEC. U organizaciji CEN/CENELEC i makedonskog Instituta za standarde (ISRM), zasjedanja su održana u Skoplju, Makedonija.

d) Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI)

Od 2014. godine Institut je nacionalno tijelo za standarde u zemljama članicama ETSI. Ovakav status Institutu je omogućio aktivno učešće u radu stručnih tijela ETSI, kao i pravo pristupa njihovoj bazi standarda i srodnih dokumenata.

U skladu sa državnim interesima, tokom proteklog perioda Institut je određene ETSI standarde preuzeo kao crnogorske.

e) Saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država

Na osnovu sporazuma o poslovno-tehničkoj saradnji, tokom 2016. godine nastavljena je dobra poslovna saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Slovenije, Hrvatske, Albanije i Turske. Saradnja se ostvarivala kroz razmjenu informacija, znanja, iskustava, eksperata, kao i zajednički rad po raznim pitanjima u oblasti standardizacije.

Sredinom juna 2016. godine u Beogradu je održana V Balkanska konferencija o standardizaciji na temu "Održivost nacionalnih tijela za standardizaciju", na kojoj su učestvovali predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju jedanaest balkanskih zemalja: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske. Na Konferenciji se razgovaralo o saradnji između nacionalnih tijela za standardizaciju i državnih organa, prevođenju standarda i uspostavljanju terminoloških baza, postizanju finansijske održivosti nacionalnih tijela za standardizaciju, kao i o mogućnostima za učestvovanje u regionalnim i evropskim projektima. U ime evropskih organizacija za standardizaciju, Konferenciji je prisustvovao potpredsjednik CENELEC.

U septembru 2016. godine Institut i Uprava za standardizaciju Kine (SAC) potpisali su Sporazum o tehničkoj saradnji. Ovaj Sporazum podiće će nivo saradnje i komunikacije između relevantnih tijela za standardizaciju, s ciljem uklanjanja tehničkih barijera u trgovini između Crne Gore i Kine. Shodno ekonomskim interesima dvije države, težiće se uspostavljanju i razvoju naučne i tehničke saradnje u skladu sa međunarodnim standardima, kao i međusobne saradnje u području standardizacije. Kroz razmjenu informacija i koordinirane aktivnosti, stvoriće se osnova za realizaciju zajedničkih planova u cilju daljeg razvoja ISME i SAC.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI) i Francuske (AFNOR), kao i sa *ASTM International* (ranije poznat kao Američko društvo za ispitivanje i materijale, odnosno *American Society for Testing and Materials – ASTM*). Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih, odnosno američkih standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

f) Komisija Codex Alimentarius

Institut je u kontinuitetu izvršavao obaveze kontaktne tačke za Komisiju *Codex Alimentarius* (CAC). Osnovni zadatak CAC je donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom.

Poslovi podrške državnoj upravi

Institut je aktivno saradivao sa organima državne uprave. Osim uobičajenih vidova saradnje na polju razmjene informacija i edukacije, Institut je nadležnim organima državne uprave pružao konstantnu podršku iz domena standardizacije, čime je olakšan i ubrzan proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom.

Tokom 2016. godine predstavnici Instituta aktivno su učestvovali u radu Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i u više radnih grupa koje su osnovala tijela državne uprave.

Tokom 2. kvartala prošle godine Institut je uputio dopis svim ministarstvima tražeći od njih da dostave Institutu spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u postupku donošenja zakonodavstva iz njihove nadležnosti, a u cilju uključivanja tih standarda u Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2017. godinu. Svi zahtjevi koji su od ministarstava dostavljeni u predviđenom roku uključeni su u Program i plan rada Instituta za 2017. godinu.

Institut je i tokom prošle godine dostavljao mišljenja na više radnih dokumenata koja su pripremala tijela državne uprave. Posebno intenzivna saradnja bila je sa Ministarstvom ekonomije, koje je nadležni državni organ za oblast infrastrukture kvaliteta.

Projekti tehničke pomoći

U okviru projekta "Infrastruktura kvaliteta na Zapadnom Balkanu", početkom juna 2016. godine, u Skoplju, Makedonija, održana je konferencija na temu „Finansijska održivost nacionalnih tijela za standardizaciju (NTS)". Zemlje učesnice bile su: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Albanija i Makedonija, kao i Kosovo u svojstvu posmatrača. Nacionalne delegacije činili su po jedan predstavnik iz ministarstva zaduženog za infrastrukturu kvaliteta i NTS.

U okviru istog projekta, početkom novembra 2016. godine, u Ohridu, Makedonija, održana je radionica o harmonizaciji u oblasti građevinskih proizvoda, kojoj su prisustvovali predstavnici Instituta, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Privredne komore i privatnog sektora.

Ostalo

Institut je osnovao Tehnički komitet ISME/TK 017: Kvalitet rada u vaspitno-obrazovnim ustanovama. Zaključno sa 2016. godinom, Institut ima ukupno 17 tehničkih komiteta od kojih je 15 aktivnih i dva u statusu mirovanja (ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima i ISME/TK 016: Kodifikacija jezika).

Tokom 2016. godine održane su ukupno 53 sjednice stručnih tijela Instituta, a tehnički komiteti donijeli su ukupno 659 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Ocjena standardizacije

Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) u kontinuitetu obavlja aktivnosti u cilju postizanja strateških ciljeva razvoja standardizacije koji su definisani Strategijom razvoja standardizacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018 godina).

Poseban akcenat se daje na ostvarivanje punopravnog članstva u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN/CENELEC što daje doprinos procesu evropskih i međunarodnih integracija Crne Gore. Sticanjem statusa punopravnog članstva pružaju se nove mogućnosti za crnogorsku privredu kao što je aktivno učešće u procesu donošenja evropskih standarda kao i donošenje odluka u dijelu njihovog usvajanja shodno interesima crnogorske privrede.

Na osnovu zvaničnog izvještaja evropskih organizacija za standardizaciju od 31.12.2016. godine na nacionalnom nivou je usvojeno 70,589% od ukupnog broja standarda i srodnih dokumenata koje je publikovao CEN i 63,945% od ukupnog broja standarda i srodnih dokumenata koje je publikovao CENELEC. Takođe, na nacionalnom nivou je usvojeno 91,45% od ukupnog broja harmonizovanih standarda koji su objavljeni u OJEU, što daje dobru osnovu za izradu tehničkih propisa.

Kako bi ISME u planiranom roku aplicirao za punopravno članstvo u CEN/CENELEC neophodno je zaposliti potreban broj lica za obavljanje poslova standardizacije. U cilju podrške rada tehničkih komiteta, potrebno je obezbijediti odgovarajući smještajni prostor, automatizovan i operativan sistem upravljanja projektima i dokumentima kao i informacioni sistem (IS) koji je kompatibilan sa IS CEN/CENELEC-a.